بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla

NEDÂ

Yayın No: 75

Kitabın Özgün Adı: زِيَارَةُ الْقُبُورِ وَالِاسْتِنْجَادُ بِالْمَقْبُورِ

Kitap Adı: *Kabirleri Ziyaret Etmek ve Kabir Ehlinden Yardım İstemek*

Müellif: *Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye (661H-728H)*

Metin Tercüme: *Ebû Zümrâ Mücahid bin Muhammed*

Tashih & Mukaddime: *Abdulhakim Hanif*

Dipnotlar: *Abdulhakim Hanif, Ebû Zümrâ Mücahid bin Muhammed, Muhammed & Yahya Selefy*

Yayına Hazırlayan: *Muhammed & Yahya Selefy*

Kapak Tasarım: *Ebyar TURAB*

Baskı: *Çetinkaya Ofset (332 342 01 09) Fevzi Çakmak Mah. Hacı Bayram Cad. No:18 Karatay/KONYA*

Matbaa Sertifika No: *47862*

Yayıncı Sertifika No: *43189*

Cilt: *Ayyıldız Cilt-Matbaa (0535 8805058)*

Baskı Tarihi: *Ocak 2021M/Cumâde'l Ûlâ 1442H*

ISBN: *978-625-7295-07-9*

İletişim

İhlas Kitabevi

Sahibiata Mah. Başaralı cd. No:6

Rampalı Çarşı no:12 Meram/KONYA

Tel: 0 332 350 4687

0 541 834 0273

www.ihlaskitabevi.com

زِيَارَةُ الْقُبُورِ
وَالاِسْتِنْجَادُ بِالْمَقْبُورِ

Kabirleri Ziyaret Etmek
ve
Kabir Ehlinden
Yardım İstemek

Müellif:

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye

خُطْبَةُ الْحَاجَةِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللّٰهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.﴾ [آل عمران: 102]

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.﴾ [النساء: 1]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيدًا ۞ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.﴾ [الأحزاب: 70-71]

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللّٰهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ، وَكُلَّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّارِ.

Hutbet'ul Hâce

Hamd, ancak Allâh içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allâh kimi hidayete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Allâh'tan başka -ibadete layık, hak- ilah olmadığına şehadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasûlü'dür.

> **"Ey iman edenler! Allâh'tan korkulması gerektiği gibi korkun ve kesinlikle ancak Müslümanlar olarak can verin!"** (Âl-i İmrân 3/102)
>
> **"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının! Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allâh'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten sakının! Şüphesiz Allâh sizin üzerinize gözetleyicidir."** (en-Nisâ 4/1)
>
> **"Ey iman edenler! Allâh'tan sakının ve sözün en doğrusunu söyleyin ki Allâh, amellerinizi ıslah etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allâh'a ve Rasûlü'ne itâat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur."** (el-Ahzâb 33/70-71)

Bundan sonra; muhakkak ki sözlerin en doğrusu Allâh'ın Kitâbı, yolların en hayırlısı ise Muhammed *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in yoludur. İşlerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulan her şey bidattir. Her bidat sapıklık ve her sapıklık da ateştedir.[1]

---

[1] Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullâh*'ın, **"İslam nizamının ve imanın düğümü"** (İbnu Teymiyye, Mecmû'ul Fetâvâ, 14/223) olarak nitelediği **"Hutbet'ul Hâce** (İhtiyaç Hutbesi)**"** isimli bu duayı, Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* hutbelerinin girişinde okurdu. Bu meşhur hutbenin çeşitli kısımları Nesâ'î, Hadis no: 3278; Muslim, Hadis no: 868; Ebû Dâvûd, Hadis no: 2118; Tirmizî, Hadis no: 1105 ve diğer hadis mecmualarında değişik lafızlarla nakledilmiştir.

MÜTERCİMDEN

Ben, her şeye Kadîr olanın, fakîr olan kulu Ebû Zümrâ Mücahid bin Muhammed; beni bu faydalı eseri çevirmeye muvaffak kıldığı için yarattıkları sayısınca, arşının ağırlığınca, razı olacağı kadar Allâh*u Teâlâ*'yı hamd ile tesbih ve takdis ederim. Bu işi; hakkı savunma, batılı ortadan kıldırma hususunda okuyucunun hidayetine vesile kılmasını el-Hadi olan Allâh'tan niyaz ederim.

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur:

> **"İnsanoğlu ölünce, üç şey hariç ameli** (ecir alma yolları) **kesilir: Sadaka-i câriye, istifade edilen ilim, kendisine dua eden hayırlı evlat."**[2]

Allâh*u Teâlâ*; ilmiyle istifade ettiğimiz Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye'ye, annesine, babasına, hocalarına, talebelerine, dava arkadaşlarına rahmet eylesin!

Şeyh'in ilmiyle istifade edildiği için ecrinin kesilmediğini umduğumuz bu hayırlı eserin tercüme edilip yayınlanması hususunda bizlere de nasip verip, amelimizi ecri sürekli devam edecek bir amel haline getirmesini; terbiyeleri, merhametleri ve sevgileri ile bugünlerimize yetişmemize vesile olan Müslüman annelerimize, babalarımıza dünya ve ahirette rahmetiyle muamele etmesini, bizleri onlara dua eden hayırlı evlatlar kılmasını Allâh*u Teâlâ*'dan niyaz ediyorum.

Yine bu çalışmanın tamama ermesinde emeği geçen değerli büyüklerime, sevgili kardeşlerime, maddî veya manevî, az veya çok desteğini esirgemeyen bütün Müslümanlara şükranlarımı sunuyor kendilerini

---

[2] Muslim, Hadis no: 1631.

dünya ve ahirette hayır ile mükâfatlandırmasını, hayırlı ömürler ve hayırlı ölümler bahşetmesini diliyorum.

Bu dua ve temennilerimize şahit olan bütün Müslümanların bize iştirak edeceğini, gönülden "Âmîn!" diyeceğini ümit ediyorum. Zira yine Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur:

> **"Kardeşinin gıyabında dua eden hiçbir kimse yoktur ki Melek ona: 'Sanada aynısı vardır!' demiş olmasın."**[3]

Hamd ve minnet yalnız Allâh'adır. Salavatlar ve selamlar O'nun Rasûlü'ne, ailesine ve ashabınadır.

[3] Muslim, Hadis no: 2732.

MUKADDİME

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullâh*'ın "Kabir Ziyaretleri" başlığıyla tercüme edilen eserini arzetmeden önce müellif ve söz konusu eseri hakkında bazı tanıtıcı bilgiler vermek istiyoruz.

Şeyh'ul İslam Ebu'l Abbas Ahmed İbnu Teymiyye *Rahimehullâh* Hakkında

Tam ismi şöyledir: Takiyy'ud Dîn Ebu'l Abbâs Ahmed bin Şihâb'id Dîn Ebi'l Mehâsin Abdilhalîm bin Mecd'id Dîn Ebi'l Berekât Abdisselâm bin Ebî Muhammed Abdillâh bin Ebi'l Kâsım Hızır bin Muhammed İbn'il Hızır bin Alî bin Abdillâh bin Teymiyye *Rahimehullâh*.[4] Künyesi Ebu'l Abbâs, lakabı ise Şeyh'ul İslam Takiyy'ud Dîn'dir.

Şeyh *Rahimehullâh*, 661H senesinde Harrân'da doğdu.[5] 667H senesinde ailesi ve babasıyla birlikte Dimeşk'e gitti.[6]

Şeyh on yedi yaşında fetva vermeye ehil olup[7] fetva vermeye baş-

---

[4] İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 4.

[5] İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 5, 18; Zehebî, Zeylu Târîh'il İslâm, sf. 324; Zehebî, Tercemetu Şeyh'il İslâm İbni Teymiyye, sf. 116; İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, Dâr'ul Fikr, 14/136; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/143; Uleymî, el-Menhec'ul Ahmed, 5/25.

[6] İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 13/255; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/143.

[7] Mer'î el-Kermî, eş-Şehâdet'uz Zekiyye, sf. 42.

ladığında yirmi yaşından küçüktü.[8] 683H senesinde Kassâ'în'deki "Dâr'ul Hadîs es-Sukkeriyye"de babasının ardından ilk dersini verdi. Şeyh'in yaşı o zaman yirmi bir yahut yirmi ikiydi.[9]

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye iki yüzün üzerinde âlimden ilim tahsil etmiştir.[10] Bu âlimlerin arasında şunları sıralayabiliriz:

- İbnu Ebi'l Yusr,
- Kemâl bin Abd,
- Mecd bin Asâkir,
- Huşû'î'nin ashabı,
- Cemâl Yahyâ İbn'us Sayrafî,
- Ahmed İbnu Ebi'l Hayr Selâme,
- Kâsım el-İrbilî,
- Fahr'ud Dîn İbn'ul Buhârî,
- Kemâl Abdurrahîm,
- Ebu'l Ganâ'im bin Allân,

[8] İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 9, 32; Zehebî, Tercemetu Şeyh'il İslâm İbni Teymiyye, sf. 117; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/143; İbnu Hacer, ed-Durar'ul Kâmine, 1/158; Uleymî, el-Menhec'ul Ahmed, 5/25; Ziriklî, el-A'lâm, 1/144; İbnu Receb el-Hanbelî, Zeylu Tabakât'il Hanâbile, 4/494.

[9] İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 9; İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 13/303; Nu'aymî, ed-Dâris fî Târîh'il Medâris, Dâr'ul Kutub'il İlmiyye 1/56-57; Uleymî, el-Menhec'ul Ahmed, 5/25-26.

[10] Bkz. İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 7; Mer'î el-Kermî, el-Kevâkib'ud Durriyye, sf. 54; İbnu Nâsır'ud Dîn ed-Dimeşkî, er-Radd'ul Vâfir, sf. 70.

- Ahmed bin Şeybân…[11]

Yetiştirdiği talebeler arasında şunlar vardır:

- İbn'ul Kayyim,
- Zehebî,
- İbnu Kesîr,
- Bezzâr,
- İbn'ul Verdî,
- İbnu Abdilhâdî,
- Mizzî ve
- Şems'ud Dîn İbnu Müflih.

Devrinin selef itikâdının en büyük savunucusu olarak, dîni her türlü siyasi baskıdan, şirk, bidat ve hurafelerden korumak üzere büyük bir mücadele vermiştir. Kimi zaman savaş ve cihat meydanlarında Tatarlara ve Şiilere karşı, kimi zaman zindanda, kimi zaman sofilere, kimi zaman felsefeci ve kelamcılara karşı mücadele etmek durumunda kalmıştır. Hayatının her döneminde olduğu gibi, ölümünden sonra da, zındık ve mülhitlerin saldırısına maruz kalmıştır.

Yirmi yaşından küçükken kitap yazmaya başladı.[12] Kitapları ve fetvaları büyük ihtimalle 300[13] hatta 500 cilt eder.[14] Eserlerinin tümü bizlere ulaşmamış olsa da, hemen hemen her ilim dalında kitaplar neşretmiştir. Tefsir, Akâid, Hadis, Fıkıh, Mantık ve Cedel, Sofilere Reddiye, Şiilere Reddiye, Kelam ve Felsefecilere Reddiye, Hristiyanlara Reddiye ve Siyaset konularında eserleri vardır. Bazı

---

[11] İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 6.

[12] Uleymî, el-Menhec'ul Ahmed, 5/26.

[13] Zehebî, Zeylu Târîh'il İslâm, sf. 326.

[14] Zehebî, Tercemetu Şeyh'il İslâm İbni Teymiyye, sf. 118; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/147.

risale ve fetvaları da toplu olarak yayınlanmıştır. Eserlerinden bazıları şunlardır:

- İktidâ'us Sirât'il Mustakîm (Dosdoğru Yolun Gerektirmesi);
- İhlas Sûresi'nin Tefsiri;
- Der'u Te'âruz'il Akli ve'n Nakli (Akıl ve Nakil Çatışmasının İmkânsızlığı);
- Ubûdiyyet (Kulluk);
- Kâidetun Celîletun fi't Tevessüli ve'l Vesîle (Tevessül ve Vesile Hakkında Yüce Kaide);
- Minhâc'us Sunnet'in Nebeviyye fî Nakdi Kelâm'iş Şiat'il Kaderiyye (Kaderî Şiilerin Sözlerinin Reddi Hakkında Nebevî Sünnet'in Yöntemi);
- El-Farku Beyne Evliyâ'ir Rahmân ve Evliyâ'iş Şeytân (Rahmân'ın Evliyâsı ile Şeytanın Evliyâsı Arasındaki Fark);
- Muvâfakâtu Sahîh'il Menkûl li Sarîh'il Me'kûl (Nakledilenin Sahihinin Sarih Akla Yatkın Şeylere Muvâfakât Etmesi);
- Muhtelif kitapları, risaleleri ve fetvalarının derlendiği el-Fetâvâ'l Kubrâ, Mecmû'ul Fetâvâ, el-Mustedrak alâ Mecmû'il Fetâvâ ve Mecmû'at'ur Resâ'il ve'l Mesâ'il...[15]

Âlimler'in Şeyh *Rahimehullâh* hakkındaki şehadetine gelince, onu çokça övüp sena etmişlerdir.

Zehebî, İbnu Teymiyye hakkında şöyle demiştir:

"Eğer Rükun ile Makâm arasında yemin edecek olsam şöyle yemin ederdim: İki gözümle İbnu Teymiyye'nin benzerini görme-

[15] Şeyh *Rahimehullâh*'ın muhtelif kitapları, risaleleri ve fetvalarının toplu listesi için İbn'ul Kayyim *Rahimehullâh*'a nispet edilen "Esmâu Mu'ellefâti Şeyh'il İslam İbni Teymiyye" isimli esere bakılabilinir. Yine şu kaynaklara da başvurabilirsiniz: Bezzâr, el-A'lâm'ul Aliyye, Dâru Âlem'il Fevâ'id, sf. 746-749; İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 38-144.

dim, o da kendisinin benzerini görmemiştir."[16]

İmâm Mizzî onun hakkında şöyle demiştir:

"Ben onun gibisini görmediğim gibi o da kendisi gibi birisini görmemiştir. Ben ondan daha fazla Allâh'ın Kitâbı'nı ve Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Sünneti'ni bileni görmediğim gibi ondan daha fazla Kur'ân'a ve Sünnet'e tabi olanını da görmedim."[17]

İbnu Hacer el-Askalânî ise şöyle demiştir:

"Şeyh Takiyy'ud Dîn'in imamlığının şöhreti güneşin şöhretinden daha fazladır. Kendi döneminde Şeyh'ul İslam diye lakaplanması temiz diller üzerinde bugüne kadar bakidir. Yarın da dünkü gibi devam edecektir. Bunu, onun kadrinden cahil olanlar veya insaftan uzak olanlar dışında kimse inkâr etmez."[18]

726H senesinde Şeyh, Nebilerin ve salihlerin kabirlerine sefer düzenleme ve ziyaret etme hususunda verdiği fetva sebebiyle Dimeşk kalesinde hapsedildi ve fetva vermekten menedildi.[19]

728H senesinde Şeyh'in yanında olan kitap, kâğıt, hokka ve kalemin hepsi alındı, bir şey yazmaktan ve okumaktan menedildi.[20]

Aynı sene içerisinde Şeyh *Radiyallâhu Anh*, Zu'l Ka'de ayının 20'sinde gece yarısından sonra vefat etti. Dimeşk'te sofilerin mezar-

---

[16] İbnu Receb el-Hanbelî, Zeylu Tabakât'il Hanâbile, 4/497; Zehebî, Tercemetu Şeyh'il İslâm İbni Teymiyye, sf. 120; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/144; İbnu Nâsır'ud Dîn ed-Dimeşkî, er-Radd'ul Vâfir, sf. 72.

[17] İbnu Nâsır'ud Dîn ed-Dimeşkî, er-Radd'ul Vâfir, sf. 230; İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 12; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/147.

[18] İbnu Nâsır'ud Dîn ed-Dimeşkî, er-Radd'ul Vâfir, sf. 246.

[19] İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 14/123.

[20] İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 41; İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 14/134.

lığına defnedildi.[21] Cenazesine iştirak eden erkeklerin sayısı tahminen 60.000 ile 100.000 civarındaydı. 200.000 kişinin katıldığına dair rivayetler de vardır.[22]

Allâh ona rahmet etsin ve onu Firdevs Cenneti'ne yerleştirsin, âmîn…

[21] İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, sf. 18, 444-452; Zehebî, Zeylu Târîh'il İslâm, sf. 330; Zehebî, Tercemetu Şeyh'il İslâm İbni Teymiyye, sf. 125; İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 14/136; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/149; Mer'î el-Kermî, el-Kevâkib'ud Durriyye, sf. 175-179; Uleymî, el-Menhec'ul Ahmed, 5/39-41.

[22] Bezzâr, el-A'lâm'ul Aliyye, Dâru Âlem'il Fevâ'id, 790-794; İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 14/135-139; İbnu Nâsır'ud Dîn ed-Dimeşkî, er-Radd'ul Vâfir, sf. 246-247; İbnu Abdilhâdî, el-Ukûd'ud Durriyye, 443-451; Zehebî, Zeyl'ul İber, 4/84; Zehebî, Zeylu Târîh'il İslâm, sf. 330; İbnu Receb el-Hanbelî, Zeylu Tabakât'il Hanâbile, 4/525-529; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 8/149-150; Mer'î el-Kermî, el-Kevâkib'ud Durriyye, sf. 175-179; Uleymî, el-Menhec'ul Ahmed, 5/39-41.

Kitap Hakkında

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye'nin; sünnet ve bidat olan kabir ziyaretleri, bazı aşırı tasavvuf ehli tarafından bilhassa kabirlerde işlenen şirk ve bidatler hakkında mühim bilgiler verdiği bu risalesi Mecmû'ul Fetâvâ, 27/64-105 sayfaları arasında yer almakta olup bazı yayınevleri tarafından Arapça'da müstakil kitap olarak da neşredilmiştir. Biz Dâr'us Sahâbe tarafından 1992M yılında basılan nüshayı esas aldık. Ayrıca Matba'at'ul Mehdiyye tarafından 1947M yılında basılan nüshayı, Dâru Taybe tarafından basılan nüshayı ve Dâr'ul Fadîle tarafından basılan nüshayı da tercüme esnasında göz önünde bulundurduk. Gerektiği durumlarda nüshalar arasındaki farklılıklara dipnotlarda işaret ettik. Yine gerekli gördüğümüz durumlarda bazı açıklamalara yer verdik. Bilhassa da Şeyh'ul İslam *Rahimehullâh*'ın kabir ve türbeler hakkında verdiği, bu hususta yalnız kaldığı zannedilen ve de birçoğu tarafından İbnu Teymiyye'ye has fikirler, hatta batıl görüşler olarak vasfedilen birtakım fetvalarının dört mezhep âlimleri başta olmak üzere İbnu Teymiyye'den önceki ve sonraki bazı âlimlerden kaynaklarına işaret ettik ki bu hususstaki önyargılar Allâh'ın izniyle ortadan kalksın. Bunun dışında kitapta zikredilen hadis, selefe ait asar yani rivayetler ve de âlimlere ait görüşlerin de imkânlar oranında tahricini yapmaya, kaynaklarına işaret etmeye çalıştık. Hadis ve asarın sıhhat durumlarına da gücümüz nisbetinde işaret ettik. Bütün bu hususlarda kendi araştırmalarımızın yanı sıra kitabın bugüne kadar yayınlanmış tahkikli basımlarından da istifade ettik. Kabir ziyaretinin hükmü, adabı, tevessül, istigase gibi günümüzde de tartışılmaya devam eden konularda gerekli bilgileri özet halinde sunan bu kitapçığın tevhid akidesiyle yakından alakalı olan bu meselelerde ilme ulaşmak isteyenlere

faydalı olacağını umuyoruz. Bunun yanı sıra kabir ziyaretleri hakkındaki bu risalenin, İbnu Teymiyye'nin sağlığından bugüne kadar bazı çevrelerce tenkid konusu yapılmış olan bu hususlardaki görüşlerinin Kitâb, Sünnet ve icmadan dayanaklarını göstermesi bakımından da sözkonusu tartışmalara ışık tutacağına inanmaktayız. Muvaffakiyet Allah'tandır.

Abdulhakim Hanif

[Soru:][23]

Ahmed İbnu Teymiyye *Rahimehullâhu Teâlâ*'**ya şu sorular yöneltildi:**

-Kabirleri ziyaret edip kendisinde veya bineği olan atında veyahut da devesinde bulunan bir hastalıktan dolayı, kabirde bulunan kimseden yardım isteyen, bunlardaki hastalığın giderilmesini talep eden ve bununla birlikte; "Ey Seyyidim! (Efendim!) Ben senin koruman altındayım! Benim nefsim senin zimmetindedir. Filan kimse bana zulmediyor, filan kimse bana eziyet etmeye kastediyor" veya "Kabirde bulunan kimse kul ile Allâh*u Teâlâ* arasında bir vasıtadır" diyen kimsenin durumu nedir?

-Mescitlere, tekkelere, -ister diri olsun, isterse de ölü- şeyhlere dirhem, deve, koyun, mum, zeytinyağı ve benzeri şeyleri adayan, sonra "Şayet benim çocuğum selamete ererse, şunu ve şunu şeyhe vereceğim." veya buna benzer şeyleri söyleyen kimsenin durumu nedir?

-Şeyhine istigasede bulunan (ondan meded uman) ve ondan vuku bulan hadiselere karşı, [başına bir musibet veya başka bir şey geldiğinde veya arkasında kendisini ürperten bir şey hissettiğinde şeyhinden istigasede bulunup][24] kalbini sebat ettirmesini isteyen kimsenin durumu nedir?

- Şeyhine (kabrine) giden, kabri istilam edip (dokunmak veya öpmek suretiyle selamlayıp), sonra yüzünü kabrin üstüne süren ve iki eliyle de kabri mesh edip (ovalayan), daha sonra elleriyle yüzünü

---

[23] Bu başlıklar kitabın orjinalinde bulunmayıp kitabı tahkik edenler tarafından eklenmiştir. Biz de faydasına binaen bu başlıkları koymayı uygun gördük.

[24] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle'nin bastığı nüshada yer almaktadır.

mesh eden ve buna benzer filleri yapan kimsenin durumu nedir?

-Kendi ihtiyacıyla şeyhe yönelerek "Ya filan senin bereketinle" veya "Şu ihtiyacım Allâh'ın bereketi ile ve şeyhimin bereketi ile yerine geldi." diyen kimsenin durumu nedir?

-Sema (tasavvuf ayini) yaparak kabre gelen ve yüzünü açıp şeyhinin önünde secde vaziyetinde yere koyan kişinin durumu nedir?

-"Muhakkak ki kabirde, mevcudatın içerisindeki gavs, cami, (herkesin imdadına yetişen) kutub[25] bulunmaktadır." diyen kimsenin durumu nedir?

"Allâh ecrinizi versin! Bize bu konular hakkında fetva veriniz ve bu konularda (söylenmesi gerekli olan) sözü bize geniş-çe açıklayınız."

---

[25] Sofilerin ve halktan birçoğunun dilinde dolaşan Ebdâl, Aktâb (Kutublar), Gavslar, Nukebâ, Nucebâ ve Evtâd gibi terimlerle alakalı hadislerin hepsi Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in üzerine atılmış batıl sözlerdir. (İbnu Teymiyye, el-Furkân Beyne Evliyâ'ir Rahmâni ve Evliyâ'iş Şeytân, sf. 17; İbn'ul Kayyim, el-Menâr'ul Munîf fi's Sahîhi ve'z Za'îf, sf. 136; Zehebî, Mîzân'ul İ'tidâl, 2/516)

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullâh* bu gibi terimleri ele alarak bunların Kur'ân'da, Sünnet'te yer almadığı gibi Selefin sözlerinde de yer bulmadığını belirtip "Kendisinden imdad istenen" manasındaki "Gavs" lafzının Allâh'tan başkası için kullanılamayacağını söyleyerek uzun uzadıya reddiye vermiştir. İbnu Teymiyye bu tarz iddialarda bulunanların "yalancı, sapık ve müşrik" olduğunu söylemektedir. (Mecmû'ul Fetâvâ, 11/433-444)

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye'nin konuyla alakalı açıklamaları "Kutub, Gavs, Ferd ve Cami Gibi Kavramların Mahiyeti" başlığı altında ve sonrasında gelecektir İnşâllâh.

[Cevap]
Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye -Allâh kendisine rahmet etsin!- bu sorulara cevap olarak şunları söylemektedir:

Hamd bütünüyle âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Allâh'ın, rasûlleri kendisi için gönderdiği ve kitapları kendisi için indirdiği dîn; bir tek olan, şeriki/ortağı olmayan Allâh'a ibadet etmek, O'ndan yardım istemek, O'na tevekkül etmek ve menfaatlerin celbi, zararların defi için O'na dua etmektir. Allâh*u Teâlâ*'nın şu buyruğunda olduğu gibi:

﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ۞ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ۞ أَلَا لِلهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى إِنَّ اللهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ.﴾

"Kitâb'ın indirilmesi Azîz (mutlak güç sahibi) **ve Hakîm** (hüküm ve hikmet sahibi) **olan Allâh tarafındandır. Şüphesiz Biz o Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Öyle ise sen de dîni Allâh'a has kılarak O'na ibadet et! İyi bilin ki, halis dîn yalnız Allâh'ındır. O'nu bırakıp da ondan başka kimseleri veli edinenler, "Biz onlara sadece, bizi Allâh'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz" diyorlar. Şüphesiz Allâh, ayrılığa düştükleri şeyler konusunda aralarında hüküm verecektir."** (ez-Zumer 39/1-3)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللهِ أَحَدًا.﴾

"Şüphesiz mescidler bütünüyle Allâh'ındır. O halde Allâh ile beraber başka birine dua etmeyin" (el-Cinn 72/18)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ.﴾

"De ki: "Rabbim adaleti emretti. Her secde yerinde yüzlerinizi (O'na) **doğrultun. Dîni Allâh'a has kılarak O'na dua edin."** (el-A'râf 7/59)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ۞ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا.﴾

"**De ki: "O'nun dışında** (ilah diye) **ileri sürdüklerinizi çağırın. Onlar, başınızdaki sıkıntıyı ne kaldırabilirler ne de değiştirebilirler." Onların yalvardıkları bu varlıklar, "Hangimiz daha yakın olacağız" diye Rabblerine vesile ararlar. O'nun rahmetini umarlar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı gerçekten korkunçtur."** (el-İsrâ 17/56-57)

Seleften bir taife *Ridvânullâhi Aleyhim Ecma'în* bu âyeti kerime hakkında şu açıklamada bulunmuştur:

"Bazı topluluklar Mesih'e, Uzeyr'e ve meleklere *Aleyhim'us Selâm* **dua etmekteydiler. (Bunun üzerine) Allâh***u Teâlâ* **buyurdu ki: "Kendilerine dua edip durduğunuz kimseler -sizler Benim kullarım olduğunuz gibi- Benim kullarımdırlar. Tıpkı Benim rahmetimi umduğunuz gibi onlar da rahmetimi umar-**

lar, azabımdan korktuğunuz gibi onlar da azabımdan korkarlar, Bana yaklaşmaya çalıştığınız gibi onlar da Bana yaklaşmaya çalışırlar."[26]

Nebiler ve melekler *Aleyhim'us Selâm*'a dua eden kimseler hakkında ki durum bu ise, acaba bunların altındaki kimselere dua edenlerin durumu nasıldır?

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmuştur:

﴿أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا.﴾

"Küfredenler, Ben'im dışımdaki kullarımı dost edineceklerini mi sandılar? Biz cehennemi kâfirlere konak olarak hazırladık." (el-Kehf 18/102)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ۞ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ.﴾

"De ki: "Allâh'ın dışında (ilah diye) **ileri sürdüklerinizi çağırın. Onlar göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip değillerdir. Onların yerde ve gökte hiçbir ortaklıkları da yoktur. Allâh'ın onlardan bir yardımcısı da**

[26] Bu ayette bahsi geçen müşriklerin meleklere ve de ismi geçen salihlere ve peygamberlere ibadet ettikleri hususu İbnu Abbâs ve Mücâhid'den nakledilmiştir. Bunların, İslam geldikten sonra Müslüman olan birtakım cinler olduğu da söylenmiştir. Bunları İmam Taberî ilgili ayetin tefsirinde zikretmiştir. (Tefsîr'ut Taberî, Thk: Turkî, 14/627-632)

yoktur. O'nun katında, O'nun izin verdiği kimseden başkası şefaat edemez." (Sebe 34/22-23)

Bütün noksanlıklardan münezzeh olan Allâh, kendisi dışında dua edilen bütün mahlûkattan meleklerin, beşer olan kimselerin ve diğer başka kimselerin Kendi mülkiyetinde zerre ağırlığınca bir şeye sahip olmadıklarını, mülkünde de ortağı bulunmadığını açıklamaktadır. Bilakis bütünüyle mülk ve hamd yalnızca bütün noksanlıklardan münezzeh olan O'na mahsustur ve O her şeye kadirdir. Bununla beraber, Allâh'ın tıpkı bir melikin yardımcıları ve destekçilerinin bulunması gibi, Kendisine yardımcı olan bir yardımcısı da yoktur. O'nun nezdinde ki şefaatçiler (bile) ancak, Allâh'ın kendisinden razı olduğu kimseye şefaat ederler. Böylelikle Allâh *Azze ve Celle* şirkin (bütün) yönlerini ortadan kaldırmaktadır**.**

Şöyle ki; Allâh'tan başkasına dua eden kimselerin dua ettiği kişi (konumu ve mevcut durumu bakımından); ya maliktir ya da malik değildir. Malik olmadığı takdirde, ya ortaktır ya da değildir. Ortak olmadığı takdirde, ya yardımcıdır veya isteyip talep eden bir kimsedir. Bu kısımların ilk üçü yani; mülkiyet, ortaklık ve muavenet (yardımcı olmak) kabul edilmeyen hususlardır. Fakat dördüncü kısma (şefaate) gelince; bu tıpkı Allâh*u Teâlâ*'nın buyurduğu gibi ancak O'nun izni olduktan sonra mümkün olur:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ.﴾

"İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir?" (el-Bakara 2/255)

Yine Allâh*u Teâlâ*'nın şöyle buyurduğu gibi:

﴿وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى.﴾

"Göklerde nice melekler vardır ki onların şefaatleri;

ancak Allâh'ın izniyle, dilediği ve razı olduğu kimselere yarar sağlar." (en-Necm 53/26)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ۞ قُلْ لِلهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ.﴾

"Yoksa Allâh'tan başka şefaatçiler mi edindiler? De ki: "Hiçbir şeye malik olmasalar ve düşünemiyor olsalar da mı?" De ki: "Şefaat tümüyle Allâh'a aittir. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur." (ez-Zumer 39/43-44)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿اَللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ.﴾

"Allâh, gökleri ve yeri, ikisi arasındakileri altı günde yaratan sonra da Arş'a istiva edendir. Sizin için O'ndan başka hiçbir veli (koruyucu)**, hiçbir şefaatçi yoktur. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?"** (es-Secde 32/4)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ.﴾

"Kendileri için Allâh'tan başka ne bir veli (koruyucu)**, ne de bir şefaatçi bulunmaksızın, Rabb'lerinin huzurunda toplanmaktan korkanları, Allâh'a karşı gelmekten sakınsınlar diye, onunla** (Kur'ân ile) **uyar."** (el-En'âm 6/51)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللهِ وَلٰكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ۞ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.﴾

"Allâh'ın, kendisine Kitâb'ı, hükmü (hikmeti) **ve peygamberliği verdiği hiçbir insanın, "Allâh'ı bırakıp bana kullar olun" demesi düşünülemez. Fakat** (şöyle öğüt verir:) **"Öğretmekte ve derinlemesine incelemekte olduğunuz Kitap uyarınca rabbânîler olun. O'nun size, "Melekleri ve peygamberleri ilahlar edinin." diye emretmesi de düşünülemez. Siz Müslüman olduktan sonra, O size hiç küfrü emreder mi?"** (Âl-i İmrân 3/79-80)

Nebileri ve melekleri rabbler edinen kimseleri Allâh kâfir saydığına göre, bunların daha da altında olan şeyhleri ve diğer başka kimseleri rabbler edinenlerin durumu nasıl olur?

[Allâh'tan Başkasının Güç Yetiremeyeceği Şeyi O'ndan Başkasından İstemek Caiz Değildir]

Sözün açıklamasına gelince: Kulun istediği şey; insanlarda veya hayvanlarda bulunan hastalığın şifasını, muayyen bir yönde olmaksızın (genel olarak) borcun ödenmesini istemek, ailesi için veya üzerinde bulunan dünya ve ahiret belası (sıkıntısı) için afiyet istemek, düşmanına karşı yardım istemek, kalbinin hidayetini (doğru yola iletilmesini), günahın bağışlanmasını, cennete girmeyi veya ateşten kurtulmayı, ilmi ve Kur'ân'ı öğrenmeyi, kalbinin ıslah edilmesini, ahlakının güzelleştirilmesini ve nefsinin günahlardan arındırılmasını talep etmek gibi ancak Allâh*u Teâlâ*'nın güç yetire-

bileceği şeylerden ise; işte söz konusu bütün bu taleplerin, Allâh*u Teâlâ*'nın dışında bir başkasından talep edilmesi caiz değildir. Aynı şekilde kişinin ne bir meleğe ne bir peygambere ne de bir şeyhe - ister ölü olsun ister diri- "Günahımı bağışla, düşmanıma karşı bana yardım et, hastalığıma şifa ver, bana afiyet ver veya aileme afiyet ver veyahut da hayvanıma afiyet ver" gibi buna benzer şeyleri söylemesi de caiz değildir.

Her kim (yukarıdaki misallerde olduğu gibi) böylesine bir şeyi herhangi bir mahlûktan isterse bu kimse; tıpkı meleklere, nebilere ve kendilerinin onların sureti üzerine tasvir ettikleri timsallere ibadet eden müşriklerin, Mesih'e ve annesine *Allâh'ın selamı ikisinin üzerine olsun* dua eden Hristiyanların işlemiş olduğu şirk türü ile Rabbi'ne şirk koşmuş olur. [Bu kişinin tevbe ettirilmesi gerekir, tevbe ederse ne ala, aksi takdirde had cezası olarak öldürülür.][27]

[27] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle'nin bastığı nüshada yer almaktadır. Bu ifadede zikri geçen hadd cezasından kasıt, mürted haddidir. Zira bu zikredilen hususları Allâh'tan başkasından isteyen bir kimse o talepte bulunduğu varlığa Allâh'ın sıfatlarını yükleyerek o varlığı ilah ve rabb edinmiş olur, böylece İslam'dan çıkmış olur. Kabir ve türbelere, evliyanın ruhaniyetlerine yönelerek bazen de hayatta olan şeyhlerden, Allâh'tan başkasının güç yetiremeyeceği şeyleri talep ederek yardım isteme fitnesi "istigase, tevessül, himmet" vb. isimler altında yayılmış ve İslam'a bağlılık iddia eden toplulukların birçoğunu etkisi altına almıştır. Ahir zamanda dinin garip oluşunun bir tezahürü olarak bu kabirperestlik fitnesine karşı çıkmak ve bu fiilleri işleyenleri tekfir etmek, sadece İbnu Teymiye ve ashabının, bir de Muhammed bin Abdilvehhâb ve öğrencilerinin kendilerine has görüşlerinden birisi olarak telakki edilir olmuştur. Hâlbuki bu hüküm, ne belli bir âlime, ne de belli bir mezhebe has bir fetva olmayıp bilakis bütün kıble ehlinin üzerinde icma ettiği açık meselelerden birisidir. Hal böyleyken şeytan hizbi; Kur'ân, Sünnet ve icmanın delalet ettiği bu açık hükmü "Selefiler, Vehhabiler, Tekfirciler, Hariciler" gibi lakaplar taktıkları bir avuç âlim ve etbaı dışında dile getiren

olmadığını iddia ederek mevzuyu basitleştirmeye çalışmaktadır. Bundan dolayı burada -numune kabilinden- çeşitli mezhep ve meşreplere mensup, İbnu Teymiyye'den önce veya sonra yaşamış başka bazı âlimlerin bu konudaki fetvalarından bir kısmını nakletmek istiyoruz. Bu tarz fetvaların hepsini nakletmeye kalksak şüphesiz bu kitapçığın hacmi buna yetmez.

Hanefîler:

Ölülerden ve gaiblerden yardım isteme işinin temelini teşkil eden "Evliyânın ruhaniyetlerinin kendilerine yapılan nida ve duaları işitip bunlara icabet edebileceği" şeklindeki inanç hakkında Hanefî fıkıh kaynaklarından "Fetâvâ el-Bezzâziyye"de şöyle denir:

"Âlimlerimiz şöyle demişlerdir: "Kim, 'Meşayihin (şeyhlerin, büyüklerin) ruhları hazırdır, (olanı biteni) bilir' derse, kâfir olur." (Bkz. İbnu Nuceym, el-Bahr'ur Râ'ik, Mürted Babı, 5/134 ve ayrıca Şeyhizâde, Mecma'ul Enhur, Mürted Babı, 1/691)

Hanefî fakihlerinden Kasım bin Kutluboğa "Şerhu Durer'il Bihâr" adlı eserinde şöyle demektedir:

"Bugün avam tarafından yapılan adaklar, mesela gaib bir zat için, bir hasta için veya bir ihtiyaç için yapılan adaklar -şahid olunduğu üzere- şu şekilde olmaktadır: Bunlar bazı salih kimselerin yanına gelir ve onun yanı başında kendileri için bir sütre edinirler. Sonra da şöyle seslenirler: "Ey falan efendi! Eğer yitiğim geri gönderilirse, hastam ve hastalığım afiyete erdirilirse, eğer benim ihtiyacım karşılanırsa; sana ve senin adına şu kadar altın veya şu kadar gümüş dağıtacağım veya şöyle bir yemek yapıp yedireceğim veya şu kadar su dağıtacağım, şu kadar mum, şu kadar yağ vereceğim."

Bütün bu adaklar icma ile batıldır. Bunun batıl oluşu birçok sebepten kaynaklanmaktadır. Bunlardan biri şudur: Bu adak bir yaratılmış adına adanmaktadırlar. Yaratılmışlar için yapılan adaklar ise caiz değildirler. Çünkü adak bir ibadettir. İbadet ise mahlûka yapılmaz. Bunlardan biri de şudur: Bu adak ölü için yapılmaktadır. Zira ölü, hiçbir şeye sahip değildir. Ayrıca adakta bulunan kişi ölü bir kimsenin Allâh*u Teâlâ* dışında bir takım

işler yapabileceği ve tasarruf sahibi olabildiği şeklinde bir inanca da sahip bulunmaktadır. Oysa böyle bir inanç küfürdür.” Kasım bin Kutluboğa el-Hanefî’nin (v. 879H) bu sözlerini İbnu Nuceym el-Mısrî (v. 970H) el-Bahr’ur Râ’ik, 2/320-321’de nakletmiştir. El-Haskafî (v. 1088H), ed-Durr’ul Muhtâr, sf. 152’de bu sözlerin benzerini zikretmiş ve şöyle demiştir:

“İnsanlar, bilhassa bu asırlarda bu işe müptela olmuştur!”

İbnu Abidin (v. 1252H) ise el-Haskafî’nin kitabına yazdığı şerh olan Radd’ul Muhtâr, 2/440’da bu sözleri onaylayarak nakletmiş ve şunu ilave etmiştir:

“Bilhassa da Seyyid Ahmed Bedevi’nin doğum gününde!”

Günümüzde kabirperest tasavvufçuların kendilerini nisbet ettikleri şeyhleri olan “İmam Rabbânî” ismini verdikleri Ahmed Fârûk Serhendî el-Hanefî en-Nakşibendî (v. 1034H) “Mektûbât” adlı meşhur eserinde -bu kitapta birçok batıl da yer almasına rağmen- kabirlerde yapılan birtakım aşırılık ve şirkleri şu şekilde vasfetmiştir:

“Küfürden teberri etmek İslam’ın şartı olup, şirk şaibelerinden sakınmak da tevhiddir. Marazların, hastalıkların defi (giderilmesi) için, putlardan ve tağuttan yardım talep etmek şirkin ve sapıklığın bizzat kendisidir. Nitekim böyle şeyler, Ehli İslam’ın cahilleri arasında yaygın vaziyettedir. Yontulmuş taşlardan yardım talep etmek dahi küfrün kendisi olup yüce ve mukaddes Vâcib’ul Vücûd’u (varlığı zorunlu olan Allâh *Subhânehu*’yu) inkârdır. Allâh*u Teâlâ*, bazı dalalet ehlinin hâlinden şikâyet ederek, şöyle buyurdu:

﴿يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا.﴾

“Tağuta muhakeme olmak isterler. Hâlbuki onu reddetmekle emrolunmuşlardı. Şeytan ise, onları, derin bir sapıklıkla saptırmak ister.” (en-Nisâ 4/60)

Kadınların pek çoğu, yasaklanmış olan bu yardım talebini yapmaya müpteladırlar. Kendilerinde bulunan tam cehalet sebebi ile, müsemmadan hali olan bu isimlerden (hakikatte bir varlığı olmayan asılsız isimlerden) belaların defini (giderilmesini) talep ederler. Onlar şirkin ve şirk ehlinin merasimini eda etmeye meftun olmuşlardır. Bilhassa, Hindistan kadınları arasında: Setîle diye bilinen cederi (çiçek veya benzeri kabarcıklı bir hastalık) hastalığının arız olduğu vakitlerde. Anlatılan fiil, o kadınların hayırlısında ve şerlisinde; bu zamanda müşahede edilip görülmektedir. O derecede ki, -Allâh*u Teâlâ*'nın korudukları müstesna- bu şirkin inceliklerinden geri kalan, onun âdetlerinden bir âdete gitmeyen tek kadın bulunamamaktadır."

Sonra devamla şöyle demektedir:

"Meşayihin (şeyhlerin) kabirlerinde, meşayih için adak olarak kesilen kurbanları dahi, (kendilerinden nakledilen) fıkhî rivayetlerde fukaha şirke dâhil edip üzerinde sıkı durdular ve bunu, şer'an men edilen cinlere kesilen kurbanlar türüne dâhil edip şirk dairesi içinde değerlendirdiler. Kendisinde şirk şaibesi olduğundan, bu amelden sakınmak gerekir. Zira (meşru) adak yolları bunun dışında çoktur. Şu halde ne için hayvan boğazlanıp da, cin için kesilen kurbanlar sınıfına dâhil olsun ve cinlere ibadet edenlere benzenmiş olunsun? Kadınların, meşayih niyeti ile oruç tutmaları da böyledir…"

(Bu ifadeler Mektubât-ı Rabbânî'nin Arapçası olan ed-Durar'ul Meknûnât adlı eserin 2. cilt 289. sahifesinde yer almaktadır. Bkz. Mektubat-ı Rabbani Terc. 2/442-443, 453. Mektup, Merve Yay.)

Bunlar haricinde günümüzde tasavvuf ehlinin tazim ettikleri Hind ulemasından Şah Veliyullâh ed-Dihlevî (v. 1176H) ve ailesinin; Osmanlı Ulemasından Birgivî (v. 981H) ve talebeleri olan "Kadızâdeliler" cemaati mensubu ulema; keza Osmanlı'nın son döneminde yaşayan Bağdat'lı Alûsî ailesi mensubu âlimlerin kabirperestler ve gulat sofilerin aşırılıkları hakkında -başka birinden sadır olsa Vehhâbî veya Teymiyyeci damgası yiyecekleri!- birçok kelamı mevcuttur.

Şâfi'îler:

Mücahid âlimlerden İbnu'n Nehhâs (v. 814H) halk arasındaki bazı bidat ve hurafelerden bahsettiği bir yerde şöyle demektedir:

"Bunlardan birisi de ağaçların, taşların, pınarların ve kuyuların yanında mumlar yakıp 'Bu, adakları kabul eder' demeleridir. Bunların hepsi kötü bidatlar ve çirkin münkerlerdir. Bunların yok edilmesi ve izlerinin silinmesi gerekir. Zira cahillerin birçoğu onlar için adakta bulunulduğu takdirde bunların fayda ve zarar verdiğine, menfaat getirdiğine ve şerri def ettiğine, hastalara şifa verdiğine, kayıpları geri getirdiklerine inanırlar. Bu ise şirktir ve de Allâh ve Rasûlü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e başkaldırmaktır." (İbnu'n Nehhâs, Tenbîh'ul Gâfilîn, sf. 522)

Şâfi'îlerin en meşhur fakihlerinden İbnu Hacer el-Heytemî -kabir ziyaretleri, tevessül gibi konularda bazı hatalı görüşleri olsa da- "el-İ'lâm bi Kavâti'i'l İslâm" adlı kitabında Allâh'tan başkasına dua etmenin icma ile küfür olduğunu onaylayarak ve benimseyerek nakletmektedir. Heytemî söz konusu eserinde, diğer mezheplerden küfre düşüren söz ve fiillere dair nakillerde bulunduktan sonra Hanbelîler nezdinde küfür sayılan fiilleri zikretmek amacıyla el-Furû adlı Hanbelî kitabından küfre düşüren söz ve fiillerle alakalı bölümü olduğu gibi iktibas etmiştir. İktibas ettiği maddeler arasında bu ibare de vardır. Heytemî, el-Furû adlı kitaptan yaptığı alıntı bittikten sonra şöyle demektedir: "Burada zikredilenlerin çoğu, daha önce bizim mezhebimizden ve diğer mezheplerden naklettiğimiz hususlara uygundur. Hanbelîler nezdinde ayrıca, namazı terk etmek de küfürdür." (el-İ'lâm, sf. 213-217)

Yine o, "Şerhu Hadîsi Erba'în" adlı eserinde İbnu Abbâs'tan rivayet edilen "İstediğin zaman Allâh'tan iste" hadisini şerh ederken Allâh'tan başkasına dua etmenin küfür olduğu manasına gelen sözler sarfetmiştir. (sf. 370-373)

Yine Şâfi'îlerden Makrizî (v. 845H) "Tecrîd'ut Tevhîd'il Mufîd" adlı eserinde ve Ebû Şâme el-Makdisî (v. 665H) "el-Bâis alâ İnkâr'il Bide'i ve'l Havâdîs" adlı eserinde bu türden şirk, bidat ve hurafeleri ele alıp inkâr etmişlerdir.

Mâlikîler:

Mâlikî âlimlerinden Ebû Bekr et-Tartûşî (v. 520H) cahiliye dönemi müşriklerinin ibadet ettiği Zâtu Envât isimli ağaçtan bahsettiği yerde şöyle demektedir:

"Allâh size rahmet etsin dikkat edin! Her nerede bir sedir ağacı veya insanların kendisine yönelip tazim ettikleri, kendisinden hastalığın iyileşmesi ve şifa umdukları, çivi çakıp çaput astıkları bir ağaç bulursanız, şüphesiz bu ağaç Zâtu Envât'tır, derhal onu kesin!.." (el-Havâdis'u ve'l Bide, sf. 38-39)

Tartûşî'nin bu eseri ve bilhassa Mâlikî usulcülerden Şâtibî'nin (v. 790H) "el-İtisâm" adlı eseri bu türden bidat ve sapıklıkların yerilmesine dair mühim meseleler ihtiva etmektedir.

Hanbelîler:

Şüphesiz Hanbelî mezhebi, kabirler etrafında işlenen bidatlerle alakalı en sert tepkiyi gösteren İbnu Teymiyye, İbn'ul Kayyim, Muhammed bin Abdilvehhâb gibi âlimleri yetiştirmiştir. Lakin bu âlimlerin kendi mezhepleri içinde yalnız kaldıkları zannedilmemelidir. Bilakis diğer Hanbelî fakihleri de kabirler ve ölüler hakkında işlenen şirklere karşı çıkmışlardır.

İbnu Teymiyye'den yaklaşık 2 asır önce yaşayan Hanbelî fakih ve usulcü Ebu'l Vefâ İbnu Akîl (v. 513H) kabirler etrafında yapılan aşırılıklar hakkında şöyle demektedir:

"Cahillere ve ayak takımına şer'i mükellefiyetler ağır gelince şeri'atin koyduğu esaslardan uzaklaştılar ve kendi nefisleri için uydurdukları şeyleri tazime yöneldiler. Bu onlara daha kolay geldi. Zira onlar bu işe başkasının emri altında (onun zorlamasıyla) girmediler.

Ardından şöyle demiştir:

"İşte bunlar, bu kabirlere; tazim etmek, onlara mum yakmak, öpmek, koku sürmek gibi şeri'atin nehyettiği şekilde ikram etmek veyahut da kabirde yatanlara seslenerek ihtiyaçlarını ona arz etmek, kabirlerin üzerine: 'Ey falan efendim, benim için şunları şunları yap' şeklinde dualar

yazmak, teberrüklenme (bereket umma) amacıyla kabrin toprağını yanına almak, kabirler üzerine güzel koku saçmak, onlar için yolculuğa çıkmak, Lat ve Uzza'ya ibadet edenlerin yoluna uyarak ağaçlara çaput bağlamak gibi uydurmalar sebebiyle benim nezdimde kâfir olmuşlardır." (Nakleden İbn'ul Kayyim, İgâset'ul Luhefân min Mesâyid'iş Şeytan, Thk: Alem'ul Fevâ'id, 1/352-353; ayrıca İbn'ul Cevzî, Telbîsu İblîs, sf. 354)

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye Allâh'tan başkasına dua etmenin, yakarmanın icma ile şirk olduğunu şöyle izah etmektedir:

"Her kim melekleri ve Nebîleri vâsıta (aracı) edinir; onlara du'â eder, onlara tevekkül eder, mesela; onlardan günâhların bağışlanması, kalplerin hidâyete ermesi, zorlukların giderilmesi ve ihtiyaçların yerine getirilmesini istemek gibi onlardan menfâat sağlamalarını ve zararı defetmelerini isterse işte böyle bir kimse Müslümanların icmâsı ile kâfirdir." (İbnu Teymiyye, Mecmû'ul Fetâvâ, 1/124; Türkçe tercümesi için bkz. İbn Teymiyye Külliyatı, 1/198)

Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye'nin talebesi İbnu Muflih el-Hanbelî *Rahimehullâh*, bu icmâyı el-Furû adlı eserinin mürted babında İbnu Teymiyye *Rahimehullâh*'dan onaylayarak nakletmiştir. (İbnu Muflih el-Hanbelî, el-Furû, 10/188) Yine Hanbelîlerden, el-İknâ isimli eserin müellifi olan Haccâvî (Haccâvî, el-İknâ, 4/297) ve diğerleri de (Merdâvî, el-İnsâf, 10/327; Buhûtî, Keşşâf'ul Kınâ, 6/168 vb.), bu icmayı onaylayarak nakletmişlerdir.

Görüldüğü üzere İbnu Teymiyye'nin zikrettiği bu fetva, kendisinden sonraki Hanbelîler arasında da benimsenmiştir. Hatta yukarıda zikrettiğimiz gibi bugün kabirperest sofilerin kendisine en çok itimad ettikleri âlimlerden birisi olan İbnu Hacer el-Heytemî de bu fetvayı onaylayarak nakletmiştir.

İşte -aralarında tasavvuf ehlinin itimad ettiği âlimlerin de yer aldığı- dört mezhep ulemasından bazılarının kabirler, şeyhler ve veliler hakkında aşırı gidenlerle alakalı fetvaları bu şekildedir. Görüldüğü üzere bu fetvalar, Şeyh'ul İslam'ın bu kitapta zikrettikleriyle aynı minvaldedir. Hepsi kabir

Allâh*u Teâlâ* şu âyette şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذْ قَالَ اللهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللهِ.﴾

"Allâh, (Kıyamet Günü) **şöyle diyecek: "Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara, Allâh'ı bırakarak beni ve annemi iki ilah edinin, dedin?"** (el-Mâ'ide 5/116)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿اِتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلٰهًا وَاحِدًا لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ.﴾

"Onlar hahamlarını, rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i Allâh'ın dışında rabbler edindiler. Hâlbuki onlar, bir olan Allâh'a ibadet etmekle emrolunmuşlardır. O'ndan başka hak ilâh yoktur. O, onların şirk koştukları şeylerden münezzehtir." (et-Tevbe 9/31)

[Kulun Güç Yetirebileceği Şeyleri Bazı Durumlarda Kuldan İstemek Caizdir]

Kulun güç yetirebileceği şeyleri (kuldan) istemeye gelince; çeşitli hallerde o kuldan talep etmek caiz olur. Yani şu bir gerçektir ki; "Mahlûktan istemek" bazen caiz olur, bazen de yasaklanmış olur. Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

---

ehlinden ve gaiblerden Allâh'tan başkasının güç yetiremeyeceği hususlarda yardım istemenin şirk olduğu hususunda ittifak etmektedir. Yani bu fetva, İbnu Teymiyye ve takipçilerinin kendilerine has bir görüşü değil, bilakis bütün İslam ehlinin üzerinde ittifak ettiği bir meseledir. Ve'l Hamdulillâh.

﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ۞ وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ.﴾

"Öyleyse, bir işi bitirince diğerine koyul. Ve sadece Rabbine rağbet et/yönel." (el-İnşirâh 94/7-8)

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*, İbnu Abbâs *Radıyallâhu Anhumâ*'ya

«إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ.»

"İsteyeceğin zaman Allâh'tan iste, yardım isteyeceğin zaman da Allâh'tan yardım iste!"[28]

diye tavsiye etmiş ve ashabından bir gruba da insanlardan bir şey istememelerini tavsiye etmiştir. Bu sahabîlerin bazısının kırbacı elinden düşerdi de o hiç kimseye "Onu bana ver" demezdi.[29]

Sahîhayn'da Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in şöyle buyurduğu sabit olmuştur:

«يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ وَهُمُ الَّذِينَ لَا يَسْتَرْقُونَ وَلَا يَكْتَوُونَ وَلَا يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ.»

"Ümmetimden 70 bin kişi hesapsız olarak cennete girecektir. O kimseler ki istirkâ yapmazlar, dağlama yaptırmazlar ve bir şeyi uğursuz görmezler. Onlar yalnız Rabblerine tevekkül eden kimselerdir."[30]

---

[28] Tirmizî, Hadis no: 2516; Ahmed, Musned, Hadis no: 2763. Tirmizî hadisin "Hasen Sahih" bir hadis olduğunu ifade etmektedir.

[29] Muslim, Hadis no: 1043; Ebû Dâvûd, Hadis no: 1642; Nesâ'î, Hadis no: 460; İbnu Mâce, Hadis no: 2867; İbnu Hibbân, Sahîh, Hadis no: 3385'de Avf bin Mâlik el-Eşca'î *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet etmişlerdir.

[30] Buhârî, Hadis no: 6472; Muslim, Hadis no: 218.

İstirkâ: Rukye talep etmek demek olup dua çeşitlerindendir. Bununla birlikte Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in şöyle buyurduğu da sabit olmuştur:

«مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو لَهُ أَخُوهُ بِظَهْرِ الْغَيْبِ دَعْوَةً إِلَّا وَكَّلَ اللهُ بِهَا مَلَكًا كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ دَعْوَةً قَالَ الْمَلَكُ: وَلَكَ مِثْلُ ذٰلِكَ.»

"Hiçbir kimse yoktur ki, (dîn) **kardeşi gıyabında o kimse için dua etsin de, Allâh da ona bir meleği vekil olarak bırakmasın. Kardeşi için her dua edişinde** (vekil olarak tayin edilen) **melek 'Senin için de bunun bir benzeri vardır.' diye söyler."**[31]

İnsanların birbirlerinin gıyabında dua etmeleri duada meşru bir şeydir. Bu sebepledir ki Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* kendisine salat etmemizi ve onun için vesileyi istememizi emretmiştir. Bu şekilde dua ettiğimiz zaman bizim için ecir olduğunu da bize haber vermiştir.

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* bir hadisinde şöyle buyurmaktadır:

«إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ عَشْرًا ثُمَّ اسْأَلُوا اللهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ فَإِنَّهَا دَرَجَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا يَنْبَغِي أَنْ تَكُونَ إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللهِ وَأَرْجُو أَنْ

[31] Hadisi bu lafzıyla bulamadım. Lakin lafızları muhtelif, manaları aynı olmak ile birlikte, şu kaynaklarda Ebû Derdâ *Radiyallâhu Anh* kanalıyla nakledilen buna benzer hadisler bulunmaktadır: Muslim, Hadis no: 2732-2733; Ebû Dâvûd, Hadis no: 1534; İbnu Mâce, Hadis no: 2895; Ahmed, Musned, Hadis no: 21707; İbnu Ebî Şeybe, Musannef, Hadis no: 29158-29161; İbnu Ebî Şeybe, Musned, Hadis no: 43.

أَكُونَ أَنَا ذٰلِكَ الْعَبْدَ. فَمَنْ سَأَلَ اللهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ.»

"Müezzini duyduğunuz zaman onun söylediğini söyleyin! Sonra bana salat getirin! Şüphesiz kim bana bir kere salat getirirse, Allâh ona on kere salat eder. Sonra benim için vesileyi Allâh'tan isteyiniz! Şüphesiz o, cennette bir derecedir. Onun, Allâh'ın kullarından bir kula ait olması kaçınılmazdır ki, ben de o kul olmayı umuyorum. Her kim benim için vesileyi Allâh'tan isterse, onun için Kıyamet Günü benim şefaatim helal olur."[32]

[Diriden Dua Talebinde Bulunmak]

Bir kimsenin kendisinden üstün veya kendisinden daha aşağı bir konumda olan kimselerden dua talep etmesi Müslüman kimse için meşru kılınmış bir husustur. Konum bakımından üstün veya aşağıda olan kimselerden dua talep etmeye dair rivayetler bulunmaktadır. Şüphesiz Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* Ömer *Radiyallâhu Anh*'ı umreye yolcu etmiş ve şöyle buyurmuştur:

«لَا تَنْسَنَا مِنْ دُعَائِك يَا أَخِي.»

"Ey Kardeşim! Duanda bizi unutma!"[33]

Lakin Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* bize kendisine salat etme-

---

[32] Muslim, Hadis no: 384'de Abdullâh bin Amr İbn'il Âs *Radiyallâhu Anhumâ*'dan rivayet etmiştir. Ayrıca bkz: Buhârî, Hadis no: 611.

[33] Bezzâr, el-Bahr'uz Zehhâr [Musned], 1/231, Hadis no: 119. Yakın lafızlarla: Tirmizî, Hadis no: 3562; Ebû Dâvûd, Hadis no: 1498; İbnu Mâce, Hadis no: 3006; Ahmed, Musned, Hadis no. 195. Tirmizî hadisin hasen sahih olduğunu bildirmiştir.

mizi, kendisi için vesileyi talep etmemizi emrettiğinde, ona bir kere salat eden kimseye Allâh'ın on defa salat edeceğini, onun için vesileyi Allâh'tan isteyen kimse için ise, Kıyamet Günü şefaatinin helal olduğunu haber vermiştir. Böylelikle onun bizlerden talep ettiği şeyde, bizim menfaatimize olan bir durum bulunmaktadır.

Bir kişinin başka bir kimseden, kendisinden istekte bulunulan söz konusu kimsenin menfaati için bir şey istemesi ile başka bir kimseden, o şeye ihtiyacı olduğu için bir şey istemesinin arasında fark vardır.

Sahih'te sabit olmuştur ki; Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*; Uveys el-Karnî'den bahsetmiş ve Ömer *Radiyallâhu Anh*'a şöyle demiştir:

«إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ.»

"Senin için istiğfar dilemesine güç yetirebilirsen, bunu yap!"[34]

Sahîhayn'da vârid olduğu üzere; Ebû Bekir ve Ömer *Radiyallâhu Anhumâ*'nın arasında bir şey vuku bulmuş, bunun üzerine Ebû Bekir Ömer'e "Benim için istiğfar dile!" demiştir. Lakin hadiste Ebu Bekir'in "Ömer'e sinirlendiği" zikredilmiştir.[35]

Bazı toplulukların rukye talebinde bulunduğu, bunun üzerine de Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in onlara rukye yaptığı da sabittir.[36]

Yine Sahîhayn'da; insanlar susuz kaldıklarında (kuraklık çektiklerinde), Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'den kendileri için istiskâda (yağmur duasında) bulunmasını istedikleri, onun da onlar için Allâh'a dua ettiği ve böylelikle üzerlerine yağmur yağdırıldığı

[34] Muslim, Hadis no: 2542.

[35] Buhârî, Hadis no: 4640.

[36] Buhârî, Hadis no: 5742-5746.

sabit olmuştur.[37]

Aynı şekilde Sahîhayn'da Ömer İbn'ul Hattâb *Radiyallâhu Anh*'ın Abbâs *Radiyallâhu Anh* ile istiskâda (yağmur talebinde) bulunduğu da varit olmuştur. Ömer *Radiyallâhu Anh* dua ederek şöyle diyordu:

«اَللّٰهُمَّ إِنَّا كُنَّا إِذَا أَجْدَبْنَا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا فَتَسْقِيَنَا وَإِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا.»

"Allâh'ım! Gerçekten biz kuraklık çektiğimiz zaman, Sana Nebimiz ile tevessül ediyorduk, Sen de bize yağmur ihsan ediyordun. Şimdi ise Sana Nebi'mizin amcası ile tevessülde bulunuyoruz, üzerimize yağmur yağdır."

Böylelikle onlara yağmur ihsan ediliyordu.[38]

Yine Sünen'de varit olan bir rivayete göre; bedevinin biri Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e şöyle demiştir:

«جَهَدَتِ الْأَنْفُسُ وَجَاعَ الْعِيَالُ وَهَلَكَ الْمَالُ فَادْعُ اللهَ لَنَا فَإِنَّا نَسْتَشْفِعُ بِاللهِ عَلَيْكَ وَبِكَ عَلَى اللهِ.»

"Canlar tükendi, ahali aç kaldı, mallar helak oldu. Bizim için Allâh'a dua et! Allâh'ı sana, seni de Allâh'a şefaatçi kılıyoruz."

Bunun üzerine Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* tesbih getirdi, öyle ki bu (söze karşı olan öfkesi sebebi ile korku ve endişe) ashabının yüzünden bile belli oldu. Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* bunun üzerine şöyle buyurdu:

---

[37] Buhârî, Hadis no: 933, 1013-1021; Muslim, Hadis no: 897.

[38] Yakın lafızlarla Buhârî, Hadis no: 1010.

«وَيْحَكَ! إِنَّ اللهَ لَا يُسْتَشْفَعُ بِهِ عَلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ شَأْنُ اللهِ أَعْظَمُ مِنْ ذٰلِكَ.»

"Yazık sana! Şüphesiz Allâh'ın Kendisi, yarattıklarından hiçbir kimseye şefaatçi kılınamaz! Allâh'ın Şanı bundan çok büyüktür."[39]

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* onun şu sözünü ikrar ediyor: "Seni Allâh'a şefaatçi kılıyoruz"; şu sözünü ise inkâr ediyordu: "Allâh'ı sana şefaatçi kılıyoruz." Çünkü şâfi (şefaat isteyen) kendisinden şefaat istenilen kişiden ister, kul ise Rabbinden ister ve O'ndan şefaat talep eder. [Rabb *Teâlâ* ise ne kuldan ister, ne de onu kendisine bir şefaatçi edinir.][40]

[39] Ebû Dâvûd, Hadis no: 4726'da Cübeyr bin Mut'im *Radiyallâhu Anh*'tan -içinde siyer âlimi İbnu İshâk'ın olduğu bir senedle- rivayet etmiş ve hadisin İbnu İshâk dışındaki başka bir kanaldan gelen rivayetini zikrederek şöyle demiştir: "Hadis Ahmed bin Sa'îd'in isnadıyla sahihtir. İçlerinde Yahyâ bin Ma'în ve Alî İbn'ul Medînî'nin bulunduğu bir cemaat bunu onaylamıştır."

[40] Köşeli parantez içi ilave, diğer nüshalarda bulunmaktadır.

[Meşru Kabir Ziyaretlerinin Keyfiyeti]

"Meşru kılınmış kabir ziyareti" konusuna gelince; bu ölüyü selamlamak ve Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in ashabına kabirleri ziyaret ettiklerinde şu duayı söylemelerini öğretmesi gibi, ölünün cenazesi için kılınan namaz mesabesinde ölü için dua etmektir:

«سَلَامٌ عَلَيْكُمْ أَهْلَ دَارِ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ وَيَرْحَمُ اللهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَمِنْكُمْ وَالْمُسْتَأْخِرِين نَسْأَلُ اللهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُمْ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُمْ.»

"Selam size! Ey müminler diyarının ahalisi! Şüphesiz bizler de İnşâllâh sizlere katılacağız. Allâh bizden ve sizden, öncekilerimize ve sonrakilerimize rahmet etsin. Allâh'tan bizim ve sizin için afiyet diliyoruz. Allâh'ım! Onların ecirlerinden bizi mahrum bırakma ve bizi onlardan sonra fitneye uğratma!"[41]

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in şöyle buyurduğu da rivayet edilmiştir:

«مَا مِنْ رَجُلٍ يَمُرُّ بِقَبْرِ رَجُلٍ كَانَ يَعْرِفُهُ فِي الدُّنْيَا فَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِلَّا رَدَّ اللهُ عَلَيْهِ رُوحَهُ حَتَّى يَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ.»

"Hiç bir kimse yoktur ki; dünyada tanıdığı bir adamın kabrine uğrayıp ona selam vermemiş olsun da, Allâh o ölüye ruhunu geri vererek kardeşinin verdiği selâmı almasını sağlamasın."[42]

---

[41] Bu hadis farklı lafızlar ile şu kaynaklarda geçmektedir: Muslim, Hadis no: 249, 974-975; İbnu Mâce, Hadis no: 1546-1547; Ahmed, Musned, Hadis no: 24475.

[42] Yakın lafızlarla: Temmâm, Fevâid, Hadis no: 139; İbn'ul Kayserânî,

Allâh*u Teâlâ* hayatta olan bir kimseye, tıpkı ölmüş bir kimsenin cenaze namazını kıldığı zaman ona sevap verdiği gibi, ölmüş bir kimseye dua ettiği için de ona sevap vermektedir. Bu sebeple Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* bunun münafıklara yapılmasını yasakladı.

Şöyle buyurmakta olan Allâh ne yücedir:

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ.﴾

"Onlardan ölen bir kimsenin namazını asla kılma! Kabri başında da durma!" (et-Tevbe 9/84)

Hayatta olan bir kimsenin, ölmüş bir kimseye ihtiyacını sunması, ondan bir şeyler istemesi ve onunla tevessülde bulunması ise şer'i kabir ziyaretleri kapsamında değildir. Aksine hayatta olan bir kimsenin, ölmüş bir kimse için cenaze namazı kılması gibi, dirinin ölüye

---

Tezkirat'ul Huffâz, Hadis no: 699. Ayrıca yakın lafızlarla İbnu Abdilberr, el-İstizkâr, 1/185. İbnu Teymiyye, İbnu Abdilberr'in hadisi sahih addettiğini söylemiştir. (er-Raddu ale'l Bekrî, sf. 228) İbnu Kesîr de böyle demiştir. (Tefsîru İbni Kesîr, 6/325, er-Rûm 30/52. âyetin tefsiri, Thk: Muhammed Selâme) Lakin İbnu Abdilberr'in bu yönde açık bir sözüne rastlayamadım. Abdulhak İbn'ul Harrât el-İşbîlî (v. 581H) de hadisin isnadının sahih olduğunu söylemiştir. (el-Ahkâm'us Sugrâ, 1/345) Hafız İbnu Receb ise Abdulhak'ın sözünün, hadisin ricalinin güvenilir olması yönünden olduğunu, bununla beraber -başka illetlerden olsa gerek- hadisin garib hatta münker olduğunu ifade etmiştir. Lakin bu konuya delalet eden başka hadisler de nakletmiştir. (İbnu Receb el-Hanbelî, Ehvâl'ul Kubûr, sf. 85)

İbn'ul Kayyim *Rahimehullâh* "Kitâb'ur Rûh" adlı eserine bu meseleyle başlamış ve bu konuda yukarıda zikredilen hadise benzer çokça nakilde bulunarak şöyle demiştir: "Ölünün ziyaretçilerini tanıması tevatüren sabit olduğu gibi selef âlimleri de bu konuda müttefiktirler." (Bkz. İbn'ul Kayyim, Kitâb'ur Rûh, sf. 5-17)

menfaati vardır. Allâh*u Teâlâ* o kimsenin ölmüş kimse için yaptığı bu dua ve ihsanından dolayı ona merhamet eder ve onun bu amelinden dolayı ona sevap verir. Sahihte Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in şöyle buyurduğu sabit olmuştur:

«إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ مِنْ بَعْدِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ.»

"Âdemoğlu öldüğü zaman ameli şu üç şey dışında kesilir: Devam etmekte olan sadaka, kendisinden sonra fayda veren ilim ve kendisi için dua eden salih bir evlat."[43]

[43] Muslim, Hadis no: 1631'de Ebû Hurayra *Radiyallâhu Anh*'tan rivayet etmiştir.

[Peygamber veya Salih Bir Kimsenin Kabrine Gidip Onlardan Bir Şeyler İsteyen ve Yardım Dileyen Kimselerin Hükmü Hakkında] Fasıl

Peygamberin, salih bir kimsenin veya peygamber ya da salih bir kimsenin kabri olduğuna inanılan ama esasında böyle olmayan bir kabre giden, o kabirden bir şeyler isteyen ve yardım dileyen kimsenin durumuna gelince; bu mesele şu üç durumda değerlendirilir.

[Birinci Durum: Kabirde Bulunan Kişiden Bir İhtiyacın Giderilmesini veya Ondan Bir şey Yapmasını İstemek]

Bu durumlardan biri şudur:

Kabirde bulunan kimseden; kendisinde veya hayvanındaki hastalığı gidermesini, borcunu ödemesi hususunda yardım etmesini, düşmanından kendisi için intikam almasını, kendisine, ehline ve hayvanına afiyet vermesini ve bunlara benzer yalnız Allâh *Azze ve Celle*'nin kadir olabileceği şeyleri istemesi gibi bir kişinin (söz konusu) bu kabirde bulunan kimseden ihtiyacının giderilmesini talep etmesidir. **Bu fiili yapan kişiden tevbe talep edilmesini, şayet tevbe etmez ise öldürülmesini gerektiren açık bir şirktir.**

Şayet bu tarz fiilleri işleyen kişi derse ki; **"Ben ondan, Allâh'a benden daha yakın olduğundan dolayı, bana bu işlerde şefaat etmesi için istiyorum. Allâh'a onunla, tıpkı sultana ona yakın olan kimseler ve yardımcıları ile tevessül edildiği gibi tevessülde bulunuyorum."** İşte bu tarz bir eylem müşriklerin ve Hristiyanların fiillerindendir. Onlar hahamlarını ve rahiplerini şefaatçi edinmek sureti ile istedikleri şeyler hususunda kendilerine şefaatte bulunacaklarını zannediyorlardı. Allâh da aynı şekilde müşriklerin şöyle dediklerini haber vermektedir:

﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى.﴾

"Biz onlara sadece, bizi Allâh'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz." (ez-Zumer 39/3)

Allâh *Subhânehu ve Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ۞ قُلْ لِلهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.﴾

"Yoksa Allâh'tan başka şefaatçiler mi edindiler? De ki: "Hiçbir şeye malik olmasalar ve düşünemiyor olsalar da mı?" De ki: "Şefaat tümüyle Allâh'a aittir. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. Sonra yalnız O'na döndürüleceksiniz." (ez-Zumer 39/43-44)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ.﴾

"Sizin için O'ndan başka hiçbir veli (koruyucu)**, hiçbir şefaatçi yoktur. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?"** (es-Secde 32/4)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ.﴾

"İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir?" (el-Bakara 2/255)

Böylelikle Allâh *Azze ve Celle* Kendisi ile mahlûkatının arasındaki farkı açıklamış oldu. Zira insanların büyük olarak saydığı/gördüğü kimselerden birine, o büyüğün nezdinde onur sahibi olan birini şefaatçi kılmaları, insanların âdetidir. Bu şekilde aracı ondan ister ve o da bu kimsenin ihtiyacını ya istediğinden, ya korktuğundan ya utandığından ya da sevdiğinden veyahut başka sebeplerden dolayı yerine getirir. Allâh

Subhânehu'nun katında ise kendisine şefaat etmesi için izin verilen kimse dışında kimse şefaat edemez, O'nun dilemesi dışında bir şey yapamaz ve şefaatçinin şefaati ancak O'nun izni ile gerçekleşir. İşler bütünüyle O'na aittir.

Bu sebepledir ki Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* Ebû Hurayra *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet edilen ve muttefekun aleyh olan (Buhârî ve Müslim tarafından ittifakla rivayet edilen) hadiste şöyle buyurmuştur:

«لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ، اَللّٰهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ، وَلٰكِنْ لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، فَإِنَّ اللهَ لَا مُكْرِهَ لَهُ.»

"Sizden biriniz kesinlikle şöyle demesin: "Allâh'ım eğer dilersen beni bağışla! Dilersen bana rahmet et!" Bilakis istediği şey üzerinde hırslı olsun. Muhakkak ki Allâh'ı zorlayacak hiçbir şey yoktur."[44]

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in beyan ettiği üzere; noksanlıklardan münezzeh olan Rabbimiz dilediğini yapar. Aracının, katında aracılık yaptığı kişiyi zorlaması ve isteyen kimsenin kendisinden istekte bulunulan kişiyi istediği hususta zorlaması ve ona eziyet etmesinde olduğu gibi; dilediği şey hususunda Allâh'ı zorlayacak hiçbir kimse yoktur.

Rağbet (arzulama) meselesine gelince; Allâh*u Teâlâ*'nın şu kavlinde buyurduğu gibi rağbetin Allâh'a yönelik yapılması gereklidir:

﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ۞ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ.﴾

"Öyleyse, bir işi bitirince diğerine koyul. Ve sadece Rabbine rağbet et/yönel!" (el-İnşirah 94/7-8)

[44] Buhârî, Hadis no: 6339, 7477; Muslim, Hadis no: 2679.

Rahbet (çekinerek korkma) ise

﴿وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ.﴾

"Ve yalnız Ben'den korkun!" (el-Bakara 2/40)

kavli gereğince Allâh'tan olmalıdır (yalnız O'ndan korkulmalıdır). Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ.﴾

"İnsanlardan değil, Ben'den korkun!" (el-Mâide 5/44)

Allâh *Azze ve Celle* bizlere Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e duada salat getirmemizi emretmiş ve bunu dualarımıza olan icabetinin sebeplerinden kılmıştır.

Dalalete düşmüş kimselerin çoğunun söylediği şu söze gelince: **"Bu kimse, Allâh'a benden daha yakındır. Ben ise Allâh'a uzağım. Benim, bu vasıta olmaksızın Allâh'a dua etmem mümkün değildir."** Ve benzerleri müşriklerin sözlerindendir.

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ.﴾

"Kullarım Ben'i soracak olurlarsa, şüphesiz Ben (onlara) **çok yakınım! Bana dua ettiği zaman, dua sahibinin duasına icabet ederim."** (el-Bakara 2/186)

Sahabe *Radiyallâhu Anhum*'un Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e şu soruyu yönelttikleri rivayet edilmiştir:

«يَا رَسُولَ اللهِ: رَبُّنَا قَرِيبٌ فَنُنَاجِيهِ أَمْ بَعِيدٌ فَنُنَادِيهِ؟»

"Ya Rasûlallâh! Rabbimiz yakın mıdır O'na karşı sesimizi alçak tutalım, yoksa uzak mıdır O'na nida edelim?"

Bunun üzerine Allâh *Azze ve Celle* bu âyeti indirdi.[45]

Yine Ashâb *Radiyallâhu Anhum* Sahih'de geçtiği üzere bir seferde seslerini tekbirler [telbiye][46] ile yükseltiyorlardı. Bunun üzerine Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle buyurdu:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَرْبِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا، بَلْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا. إِنَّ الَّذِي تَدْعُونَهُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ عُنُقِ رَاحِلَتِهِ.»

"Ey İnsanlar! Nefislerinize eziyet etmeyin/acıyın! Siz ne sağır, ne de gaip olan/hazır bulunmayan birine dua ediyorsunuz. Bilakis, işiten ve yakın olan birine dua ediyorsunuz. O dua ettiğiniz Allâh ki, size devenizin boynundan daha yakındır."[47]

Allâh*u Teâlâ* bütün kullarına Kendisi için namaz kılmalarını, Kendisine münacatta bulunmalarını (gönülden yalvarmalarını) ve kullarından her birinin şöyle demelerini emretmiştir:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.﴾

"Yalnız Sana ibadet eder, yalnız Sen'den yardım dileriz." (el-Fâtiha 1/4)

---

[45] İlgili âyetin tefsirlerinde bu rivayet zikredilmiştir bkz: Tefsîru İbni Ebî Hâtim, no: 1667; Taberî, Câmi'ul Beyân [Tefsîr'ut Taberî], Thk: Turkî, 3/223.

[46] Dâr'ul Fadîle nüshasında köşeli parantez arasında bulunan ibare "tekbirler" ibaresi yerine kullanılmaktadır.

[47] Buhârî, Hadis no: 2992; Muslim, Hadis no: 2704; Ahmed, Musned, Hadis no: 19599'da Ebû Mûsâ el-Eş'arî *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet edilmiştir.

Müşriklerin ise (bize emredilen sözün aksine) şu sözlerini bize haber vermektedir:

﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى.﴾

"Biz onlara sadece, bizi Allâh'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz." (ez-Zumer 39/3)

Daha sonra müşrik olan bu zata, (itiraz olarak) şöyle denilir:

Sen bu kimseye dua ettiğin zaman, eğer onun senin durumunu (Allâh'tan) daha iyi bildiğini, istediğini verebilme hususunda daha fazla güç sahibi olduğunu veya sana karşı daha çok merhametli olduğunu zannediyorsan, işte bu cehalettir, sapıklıktır ve küfürdür. Şayet sen biliyorsan ki; Allâh *Azze ve Celle* (dua ettiğin şeyden) daha âlim, daha kâdir ve daha merhametlidir, o halde niçin Allâh'tan istemeyi terk edip, isteğini O'ndan başkasına arz ediyorsun? Sen Buhârî *Rahimehullâh* ve başkalarının Câbir *Radiyallâhu Anh'tan* tahriç ettikleri şu hadisi (hiç) işitmiyor musun?

Câbir *Radiyallâhu Anh* şöyle dedi: Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* işler hususunda istihare yapmayı, bize Kur'ân'dan bir sure öğrettiği gibi öğretirdi. Buyurdu ki:

«إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِأَمْرٍ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لْيَقُلْ:

"Sizden biriniz, bir işi yapmayı tasarladığı zaman (kararsızlık halinde iken)**, farz namazın dışında iki rekat namaz kılsın, sonra şöyle diyerek dua etsin:**

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اَللّٰهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي

وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ.

"Allâh'ım! Sen'in ilminle Sen'den hayır istiyorum. Sen'in kudretinle Sen'den güç istiyorum ve Sen'in büyük fazlını Sen'den istiyorum. Çünkü Sen'in gücün yeter, benim gücüm yetmez; Sen bilirsin, ben bilmem ve Sen gayb olan şeyleri hakkıyla bilensin. Allâh'ım! Eğer bu işin dînim, geçimim ve işimin sonu için hayırlı olduğunu biliyorsan, onu bana takdir et ve onu benim için kolaylaştır. Sonra da onda bana bereket ver. Eğer bu işin, dînim için, geçimim ve işimin sonu için kötü olduğunu biliyorsan, onu benden, beni de ondan uzak tut ve bana hayır nerede ise onu takdir et. Sonra da o işe beni razı kıl."

قَالَ: وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ.»

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **"Kişi bu duayı yaparken ihtiyacını zikreder" diye eklemiştir."**[48]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* Allâh'ın kullarına şöyle demelerini emretti:

«أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ.»

"Allâh'ım! Sen'in ilminle Sen'den hayır istiyorum. Sen'in kudretinle Sen'den güç istiyorum ve Sen'in büyük fazlından Sen'den istiyorum."[49]

---

[48] Buhârî, Hadis no: 6382'de Câbir *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet etmiştir.

[49] Bir önceki dipnota bkz.

Şayet sen biliyorsan ki; o dua ettiğin zat Allâh *Azze ve Celle*'ye senden daha yakındır ve O'nun katında derece bakımından senden daha üstündür, işte bu hak bir sözdür. Lakin bu kendisiyle batılın kastedildiği hak bir sözdür. O kimsenin senden Allâh'a daha yakın olmasının ve derece bakımından senden daha üstün olmasının manası; ona daha çok sevap verilmesi ve sana ihsan edilen şeylerden ona daha çok ihsan edilmesidir. Bunun manası **"Sen o kimseye dua ettiğin vakit Allâh sadece Allâh***u Teâlâ***'ya dua ettiğin zamanki ihtiyacını gidermesinden daha azim bir şekilde ihtiyacını giderecektir."** demek değildir.

Şayet sen azaba müstahak olmuşsan ve de -içerisinde düşmanlığa dair şeylerin bulunması gibi bir- duan reddedilir/icabet edilmezse; ne peygamber ne de salih bir kimse Allâh'ın hoş görmediği bir işte sana ne yardım edebilirler, ne de Allâh'ın buğz ettiği şeylere müdahale edebilirler. Bu böyle olmasa bile neticede Allâh merhamet etmeye ve (duaları) kabul etmeye daha layık olandır.

[İkinci Durum: Kabirde Bulunan Kişiden, Kişinin Kendisi İçin Dua Etmesini İstemek]

Bundan sonra şayet şöyle dersen; **"Bu kimse Allâh** *Azze ve Celle***'ye dua ettiği zaman, Allâh onun duasına benim yapmış olduğum duadan daha çok icabet etmektedir."**

Zikredilen bu husus konunun ikinci kısmına girmektedir.

Bu senin söz konusu kişiden bir (şey hakkında) faaliyet göstermesini isteyip, (bizzat) ona (yönelip) dua etmen demek değildir. Lakin bu, tıpkı hayatta olan bir kimse için "Benim için dua et!" denilmesi veya sahabenin *Ridvânullâhi Aleyhim* Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'den (kendileri için) dua etmesini istemeleri gibi; söz konusu o kişiden senin için dua etmesini istemen demektir. **Daha önce geçtiği üzere bu durum, hayatta olan kimseler için meşru kılınmıştır.**

Nebiler, salihler ve diğer sınıf insanlardan vefat etmiş olan kimselerden dua talep etmeye gelince; **bizim onlara şöyle dememiz meşru kılınmamıştır: "Bizim için dua et! Bizim için Rabbinden iste!"**

Bu ameli ne sahabeden ne de tabiinden hiçbir kimse yapmamış, imamlardan hiçbir kimse bu ameli emretmemiştir. Ne de bu konu hakkında bir hadis varit olmuştur.

Bilakis Sahîh'de sabit olmuştur ki; sahabeler Ömer *Radiyallâhu Anh* zamanında susuzluktan dolayı kuraklık çektikleri vakit, Abbâs *Radiyallâhu Anh* ile istiskâda (yağmur duasında) bulunuyorlar ve Ömer *Radiyallâhu Anh* da şöyle diyordu:

«اَللّٰهُمَّ إِنَّا كُنَّا إِذَا أَجْدَبْنَا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا فَتَسْقِيَنَا وَإِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا.»

"Allâh'ım! Gerçekten biz kuraklık çektiğimiz zaman, Sana Nebimiz ile tevessül ediyorduk, Sen de bize yağmur

ihsan ediyordun. Şimdi ise Sana Nebi'mizin amcası ile tevessülde bulunuyoruz, üzerimize yağmur yağdır."[50]

Ashâb *Radiyallâhu Anhum* Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kabri başına giderek: **"Ya Rasûlallâh! Bizim için Allâh'a dua et! Bizim için yağmur iste! Bize isabet eden şu sıkıntıyı sana şikâyet ediyoruz!"** vb. gibi şeyler söylemediler.

Binaenaleyh bunu sahabeden hiçbir kimse katiyen yapmamıştır. **Bilakis bu Allâh** *Azze ve Celle***'nin Kendisi hakkında delil indirmediği bidat bir fiildir.** Sahabe *Radiyallâhu Anhum* bunun aksine Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kabrine gittikleri zaman ona selam veriyorlar, dua etmek istedikleri zaman ise Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in kabri şerifine dönerek dua etmiyorlardı. Bilakis yönlerini değiştirip, kıbleye yöneliyorlar değişik yerlerde dua ettikleri gibi tek ve ortağı olmayan Allâh'a dua ediyorlardı.[51]

---

[50] Yakın lafızlarla Buhârî, Hadis no: 1010.

[51] Şeyh *Rahimehullâh*'ın, kabir ehliyle alakalı işlenen bidatlerden ikinci tür olan ölülerden Allâh'a dua etmelerini istemek hakkında, birinci tür olan ölülerden bizzat Allâh'tan başkasının güç yetiremeyeceği şeyleri istemekle alakalı galiz ifadeleri kullanmamasına ve tekfir hükmünü açıkça zikretmemesine dikkat edilmelidir. Zira ikinci kısımdaki insanlar, ölüye doğrudan Allâh'ın bir sıfatını vermemektedirler. Lakin Şeyh'in de beyan ettiği gibi Kur'ân, Sünnet ve Selef-i Salihin'in tatbikatında dayanağı olmayan bir şey icad ederek ölülerden dua talebinde bulunmaktadırlar. Eğer bu kimseler ölülere ya da gaibte bulunan kimselere "gaybı bilme, her nidayı işitme, her seslenene icabet etme" gibi ilahi vasıfları veriyorlarsa ve bu itikadla onlardan dua ve şefaat talebinde bulunuyorlarsa bunun da İslam'ı bozan büyük şirk olduğu açıktır. Lakin bilhassa ölülerin işittiğine, ziyaretçilerini tanıdığına, Rasullerin kabirlerinde sağ olduğuna dair hadislere dayanarak, kabirlere gidip tıpkı sağ olan bir kimseye hitap ederek ondan dua talebinde bulunanlar gibi ölüye seslenenlere gelince; burada tafsilat vardır. Burada doğrudan Allâh'tan başkasına yöneltilen bir ibadet olma-

dığı için ölülerden bizzat yardım isteyen, istigasede bulunanlar hakkındaki şirk hükmü bunlara verilmemektedir. Maalesef, müteahhir yani selef sonrası dönemde yaşamış dört mezhebe mensup fakihlerden birçoğunun kitaplarında, bilhassa hacc bahislerinde, Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in kabrini ziyaret adabından bahsederken; ziyaretçinin salat, selam ve duadan sonra Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'den şefaat talebinde bulunulması tavsiye edilmektedir. Onlar bu hususta bir bedeviden nakledilen hikâyeye istinad ederler.

Ebû Bekir el-Beyhekî (384-458H) "Şu'ab'ul Îmân" adlı eserinde Ebû Harb el-Hilâlî kanalıyla bu bedevinin kıssasını senediyle şöyle zikretmektedir:

أَخْبَرَنَا أَبُو عَلِيٍّ الرُّوذْبَارِيُّ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ بَقِيَّةَ، إِمْلَاءً، حَدَّثَنَا شُكْرٌ الْهَرَوِيُّ، حَدَّثَنَا يَزِيدٌ الرَّقَاشِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ رَوْحِ بْنِ يَزِيدَ الْبَصْرِيِّ، حَدَّثَنِي أَبُو حَرْبٍ الْهِلَالِيُّ، قَالَ: حَجَّ أَعْرَابِيٌّ فَلَمَّا جَاءَ إِلَى بَابِ مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ فَعَقَلَهَا ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ حَتَّى أَتَى الْقَبْرَ وَوَقَفَ بِحِذَاءِ وَجْهِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: " بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُكَ مُثْقَلًا بالذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا مُسْتَشْفِعًا بِكَ عَلَى رَبِّكَ لِأَنَّهُ قَالَ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ {وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللهَ تَوَّابًا رَحِيمًا} ، وَقَدْ جِئْتُكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي مُثْقَلًا بالذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا أَسْتَشْفِعُ بِكَ عَلَى رَبِّكَ أَنْ يَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي وَأَنْ تَشْفَعَ فِيَّ ثُمَّ أَقْبَلَ فِي عَرْضِ النَّاسِ، وَهُوَ يَقُولُ

[البحر البسيط]

يَا خَيْرَ مَنْ دُفِنَتْ فِي التُّرْبِ أَعْظُمُهُ ... فَطَابَ مِنْ طِيبِهِ الْأَبْقَاعُ، وَالْأَكَمُ

نَفْس الْفِدَاءُ بقَبْرٍ أَنْتَ سَاكِنُهُ ... فِيهِ الْعَفَافُ وَفِيهِ الْجُودُ وَالْكَرَمُ

"... Muhammed bin Ravh bin Yezîd el-Basrî kanalıyla Ebû Harb el-Hilâlî şöyle demiştir:

Bir bedevi haccetti daha sonra Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in mescidinin kapısına geldiği zaman hayvanını çöktürüp bağladı. Sonra mescide girdi, kabre yürüdü. Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in yüzü hizasında durdu ve şöyle dedi:

Babam anam sana feda olsun ya Rasûlallâh. Günah ve hatalarla dolu olarak sana geldim. Senden Rabbin katında şefaat etmeni istiyorum. Çünkü Yüce Allâh muhkem kitabında şöyle buyurmaktadır:

> **"... Eğer onlar nefislerine zulm ettikleri zaman, senin yanına gelip Allâh'tan bağışlanma dileseydiler ve Rasûl de onlar için bağışlanma dileseydi, Allâh'ı tevbeleri kabul eden, merhametli olarak bulurlardı."** (en-Nisâ 4/64)

Babam anam sana feda olsun, sana günah ve hatalarla dolu olarak geldim. Senden Rabbin katında benim günahlarımı bağışlaması ve hakkımdaki şefaatini kabul etmesi için şefaat etmeni istiyorum.

Sonra şöyle diye diye insanların arasına karıştı:

Ey kemikleri bu ovada defnedilenlerin en hayırlısı,

Onların güzel kokusundan ova ve tepeler hep güzelleşmiştir.

Senin bulunduğun kabre benim canım feda olsun,

Orada iffet, cömertlik ve şeref vardır."

(Beyhekî, Şu'ab'ul Îmân, Mektebet'ur Ruşd 1423H/2003M, 6/60, no: 3880)

Beyhekî'nin lafzı bu şekildedir. İbnu Kesîr en-Nisâ 4/64 âyetinin tefsirinde: İçlerinde eş-Şâmil isimli eserin müellifi Şeyh Ebû Nasr İbn'us Sabbâğ'ın bulunduğu bir grup âlim Utbî'den şu meşhur hikâyeyi naklederler, diyerek bu rivayeti yorumsuz nakletmektedir. Kurtubî, Nesefî ve başkaları da ilgili âyetin tefsirinde bu kıssayı nakletmişlerdir.

İbnu Teymiyye'nin öğrencisi İbnu Abdilhâdî, es-Sârim'ul Munkî adlı eserinde bu bedevi hadisini naklettikten sonra hadisin delil niteliği

taşımadığını şöyle izah ediyor:

"Özetle; bu bedeviden nakledilen kıssa delil olma vasfı taşımaz. İsnadı karanlıktır ve çelişkili şekillerde gelmiştir. Keza lafzı da çelişkili şekillerde nakledilmiştir. Bu rivayet sabit olsa bile itirazcının maksadına delil olmaz. Bu tip hikâyelerle ihticac edilmez, delil getirilmez. İlim ehlinin nezdinde bu tip şeylere itimat edilmez." (İbnu Abdilhâdî, es-Sârim'ul Munkî fi'r Radd ale's Subkî, sf. 253)

Hadisle alakalı söylenecek şeylerin özeti budur. İbnu Abdilhâdî'nin işaret ettiği gibi bu hadis, birçok tarikten ve muhtelif lafızlardan rivayet edilmiştir. İbnu Abdilhâdî, söz konusu hadisin isnadıyla alakalı şöyle demektedir:

"Bazıları, zikretmiş oldukları bu hikâyeyi Utbî'den isnadsız olarak naklederler. [Mesela İbnu Asâkir, Mu'cem'uş Şuyûh'ta bu rivayetin Utbî'ye kadar olan senedini zikrettikten sonra 'İbnu Tavk el-Mevsilî, Utbî'den şu an hatırlayamadığım bir senedle…' ifadesini kullanmaktadır. (age. 1/600-601) müt. notu] Bazıları da Muhammed bin Harb el-Hilâlî'den rivayet ederler. Bazısı da bunu Muhammed bin Harb kanalıyla Ebu'l Hasen ez-Za'ferânî'den o da söz konusu bedeviden nakleder. Beyhekî bu rivayeti Şu'ab'ul Îmân'da Muhammed bin Ravh bin Yezîd İbn'il Basrî'den karanlık bir isnadla nakleder." (bkz. İbnu Abdilhâdî, es-Sârim'ul Munkî fi'r Radd ale's Subkî, sf. 251-253)

Beyhekî'nin lafzını naklettikten sonra şöyle diyor:

"İleride zikri geleceği üzere bazı yalancılar buna Alî bin Ebî Tâlib Radiyallâhu Anh'a kadar ulaşan bir sened uydurmuşlardır."

(Misal olarak bkz. Alî el-Muttakî, Kenz'ul Ummâl, no: 10422. Musannif, Alî Radiyallâhu Anh'a nispet edilen bu rivayeti herhangi bir hadis kitabına atfetmemiştir. Yalnız seneddeki Heysem et-Tâ'î'nin metruk olduğunu zikretmiştir ki İbnu Abdilhâdî de es-Sârim'ul Munkî sf. 321'de buna işaret etmiştir.)

Bunun Sufyân es-Sevrî'ye ulaşan zinciri de mevcuttur. Bunu Ziyâ el-

Makdisî rivayet etmiştir. (Makdisî, el-Muntekâ min Mesmû'âti Merv, sf. 239-240)

Kimisi arabinin söylediği şiiri daha uzun olarak ve farklı lafızlarla nakleder. Esasında bu rivayetin muhtelif tariklerini inceleyen bir kişi gerek lafızlarda gerekse senedde yer alan birçok çelişkiyi fark eder. Kısacası bu rivayet, sened itibariyle subut bulmuş değildir. Ancak bunu yukarıda da zikredildiği gibi Beyhekî, Ziyâ el-Makdisî, İbnu Asâkir gibi tanınmış bazı muhaddisler rivayet etmiştir. Onların yanı sıra Hanbelî fakihlerinden İbn'ul Cevzî, bu rivayeti Musîr'ul Azm'is Sâkin adlı eserinde (no: 477) ve öğrencisi İbn'un Neccâr da ed-Durrat'us Semîne adlı eserinde (sf. 158-159) Muhammed bin Harb el-Hilâlî kanalıyla rivayet etmektedirler. Bunlar söz konusu rivayeti senediyle kaydeden meşhur bazı muhaddislerdir.

Hadisin isnadıyla alakalı bizim ulaşabildiğimiz bilgiler bunlardır. Bu rivayetin senedinin zayıf olması, bu rivayeti delil alarak Rasûlullâh'tan kabri başında şefaat talep etmeye cevaz verenlerin elini zayıflatmaktadır. Ancak aynı zamanda bu rivayetin bazı muhaddislerin eserlerinde red-dedilmeden rivayet edilmiş olması, bu rivayetin içeriğinin kişiyi İslam'dan çıkartan büyük şirk olduğunu iddia eden bazı muasır cahillerin ne kadar boş bir iddiada bulunduklarını göstermektedir. İddia ettikleri gibi Rasûlullâh'tan kabri başında şefaat talep etme ameli başlı başına bir küfür ameli olsaydı böyle bir rivayet hiçbir şekilde ümmetin kitaplarında yer almaz ve muhaddisler, burada nakletmek istemediğimiz "atın teri hadisi", "kabir ehlinden yardım isteyin" ve benzeri İslam itikadına zıt bir takım uydurma hadisleri nasıl teşhir ettilerse bu rivayeti de öyle teşhir ederlerdi. Bedevi hadisinin muhtevasının küfür ve şirk olduğunu iddia edenlerin, bu kıssanın zayıf bir senedle de olsa ümmetin kitaplarında nasıl yer alabildiği sorusuna bu kıssayı rivayet edenleri ve bunları tekfir etmeyenleri yani kısacası bütün ümmeti tekfir etmekten başka verebilecekleri bir cevapları yoktur. Bu ise dalalette ileri gitmekten başka bir şey değildir. Bu zikri geçen rivayette Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in kabrine gidip şefaat talebinde bulunmaktan maksad, ondan Allâh*u Teâlâ*'ya dua etme-

sini istemektir. Bu ise bizzat Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in şahsından yardım istemekten farklıdır. Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e dua edip Allâh*u Teâlâ*'dan başkasının güç yetiremeyeceği şeyleri ondan talep etmek büyük şirk iken, onun duasını ve şefa'atini talep etmek hususunda tafsilat vardır. Bu amel, Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in sağlığında ittifakla caizdir. Ölümünden sonra ise bid'attir, bu hususta sahih bir rivayet ulaşmamıştır. Ancak bu ameli yapan kişi Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in gaybı bildiğini, kendisine seslenen herkese dilediği gibi icabet edeceğini veya Allâh*u Teâlâ*'nın izni olmasa da dilediği gibi şefa'at edebileceğini iddia ederse bu İslam'dan çıkartan bir şirk olur. Bu rivayet ve benzerlerinde olduğu gibi bu şirk itikadları taşımadan sırf Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in kabrine gidip şefaat veya dua talep etmekten dolayı kişi kâfir olmaz. Günümüzde bu amele şirk hükmünü veren cahiller buna dair hiçbir delil getiremedikleri gibi usulen de burada nasıl bir şirk ve Allâh*u Teâlâ*'dan başkasına yöneltilmiş ne tür bir ibadet olduğunu asla izah edemezler. Üstelik bu amel, açık bir küfür olsa zayıf senedlerle de olsa, asla ümmetin kitaplarında yer bulamazdı. Hak ne bu türden rivayetlere dayanarak bu amelleri meşru görenlerin, ne de ifrata giderek buna küfür hükmü verenlerin dediğidir. Hak olan bu amelin dinden çıkartmayan bir bidat olduğudur. Yeri gelmişken belirtelim ki bu zikrettiğimiz şeyin "Allâh'ın dininde insanların görüşlerine tabi olmakla" vs. ile bir alakası yoktur. Çünkü burada söz konusu olan şey bütün ümmeti dalaletle suçlamaktır. Bu bedevinin yaptığı amelin aynısına büyük şirk diyenler bütün ümmeti bu şirk amelini yapanların küfründe şüpheye düşmekle suçlamış olmaktadırlar.

Şimdi, isnad cihetinden zayıf olan bu rivayetin sened itibariyle sahih olduğu bir an için farzedilse dahi usul açısından incelendiğinde bu tür rivayetler, şeriat nezdinde delil olma özelliği taşımaz. Bu hususta Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullâh* şöyle demektedir:

"Bu hikâye sebebiyle İmam Şâfi'î'ye ve Ahmed'e bağlı bazı son dönem fıkıh âlimleri, bu hikâyeye dayanarak böyle yapmayı müstehabb saymışlardır ki bilhassa da böyle bir konuda bununla şer'i bir hüküm isbat edilemez. Eğer böyle yapmak meşru ve mendub (tavsiye edilen) bir şey

olsaydı, sahabe ve tabiun bunu herkesten daha iyi bilip, daha titizlikle uygulamaları gerekirdi. Böyle olmadığına göre sözü edilen bedevi ile diğer bazı kimselerin isteklerinin kabul edilmiş olmasının daha başka sebepleri vardır ve daha önce bu sebeplerle ilgili ayrıntılı açıklamalar yapmıştık." (İbnu Teymiyye, İktidâ'us Sirât'il Mustakîm, 2/289-290)

İbnu Teymiyye'nin bu hikâyenin batıllığını zikretmekle beraber bu kıssayla istidlal edenleri -tekfir etmek bir yana- fakih olarak nitelemesine dikkat edilmelidir. Bunlardan birisi olan Şâfi'î fakihlerinden İbnu Hacer el-Heytemî, bu hususta şu sözleri sarfetmiştir:

"Şeyhayn'a (Ebû Bekir ve Ömer'e) selam verdikten sonra ziyaretçi için sünnet olan Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in karşısındaki evvelki yerine geçsin ve kendisi için O'nun vasıtasıyla tevessül etsin ve de Yüce ve Münezzeh olan Rabbi katında hem kendisi hem de sevdikleri için şefaat dilesin.

Ashabımızdan (Şâfi'îler) ve diğer mezheplerden hacc menasikine dair kitap yazanlar bu hususta ziyaretçinin söyleyeceği en güzel şeyin Muhammed el-Utbî'den nakledilen sözler olduğunu söylemiştir."

Utbî'den gelen kıssa, malum Bedevi'den nakledilen hikâyedir. Ardından Heytemî bu ibarenin devamında ziyaretçilerin şöyle demesini tavsiye etmektedir:

"Bizim için mağfiret dile, Rabbin katında bizim için şefaat et ve diğer isteklerimizi ihsan etmesini O'ndan iste!" (Kaynak: İbnu Hacer el-Heytemî, el-Cevher'ul Munazzam, Dâr'ul Hâvî, Beyrut, 1434/2014, sf. 147-149)

Aynı hususları Nevevî de onaylayarak zikretmiştir. (Bkz. Nevevî, el-Ezkâr, thk: Arnaut, sf. 205)

Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb'ın oğlu Şeyh Abdullâh, bu hususta şöyle demektedir:

Hakka tabi olmaktan ve ona boyun eğmekten nefret ettirmeye çalışan bir kimse şöyle derse: Tespitiniz ve iddianıza göre, "Ya (ey) Rasûlullâh! Senden şefaat talep ediyorum!" diyen bir kimsenin, mutlak biçimde kanı

dökülmesi mübah olan bir müşrik olması gerekir, bu ise ümmetin çoğunluğunun, özellikle de müteahhirundan olanların kâfir olduğunu dile getirmeyi gerektirir. Çünkü onların muteber âlimleri bunun mendub olduğunu açıkça söylemekteler ve bunun aksini söyleyenleri de eleştirmektedirler.

Derim ki; Bu, bunu gerektirmez şöyle ki, bilindiği üzere: 'Lâzım'ul mezheb leyse bi mezheb (mezhebin gerektirdiği, bizzat mezhep değildir)'.

(…)

"Mevzubahis kimseleri mazeret ehli saymakta bize bir mani yoktur ve bu kişilerin kâfir olduğunu söylemiyoruz. Hakeza daha önceden bahsi geçen kimselerin bu hatasında ısrar etmiş dahi olsa, kendi zamanında bu meseleyle diliyle, kılıcıyla ve mızrağıyla başedebilecek kimsenin bulunmayışı sebebiyle işledikleri hatanın suçlusu olduğunu da söylemiyoruz. Çünkü onun için ne hüccet kaim olunmuş ne de yol belirginleştirilmiş, bilakis mevzubahis dönemin yazarlarının çoğunun eğilimi bu konulardaki sünnet ehli âlimlerin görüşlerini toptan reddetmek şeklinde idi, her kim (âlimlerin) sözlerine bakmış olsa daha kalbine bu görüş sirayet etmeden (o dönemin yazarları) buna muhalefette bulunur ve onların büyükleri (sözü dinlenenleri), küçükleri (avamı) bu konulara bakmaktan nehyeder, kralların sultası kalbi (sünnete uygun) bu görüşü kabul eden kimseleri -Allâh'ın diledikleri dışında- bundan engellerdi."

(…)

"Bizler de bunun gibi; dini doğru olan, salih oluşu, ilmi, verası ve zühdü herkesçe bilinen, hayatı övgüye değer olan ve samimi çabalarını ümmete faydalı ilimler öğretmeye ya da bu konularda yazmaya adayan hiç kimseyi bu meselede ya da başka meselelerde hataya düşmüş olsa dahi tekfir etmiyoruz. Mesela İbnu Hacer el-Heytemî ki onun ed-Durr'ul Munazzam isimli eserinde ne söylediği tarafımızca bilinmektedir, yine de biz, onun büyük ilmini inkâr etmeyiz. Bu sebeple onun Şerh'ul Erba'în (40 Hadis Şerhi) ve ez-Zevâcir (Büyük Günahlar) ve benzeri kitaplarına büyük önem vermekteyiz ve o Müslüman âlimlerinden biri olduğu için kitaplarında

[Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Kabirleri Mescit Edinmeyi Yasaklaması]

Bu konu hakkında "Muvatta" ve diğer eserlerde Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in şöyle buyurduğu varid olmuştur:

«اَللّٰهُمَّ لَا تَجْعَلْ قَبْرِي وَثَنًا يُعْبَدُ، اِشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى قَوْمٍ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ.»

"Allâh'ım kabrimi kendisine ibadet edilen bir put kılma! Peygamberlerinin kabirlerini mescit edinenlere karşı

---

naklettiklerine itimat ediyoruz." (ed-Durar'us Seniyye, 1/234-236'dan özetle aktarılmıştır.)

Görüldüğü gibi Necd davetine mensup âlimler şefaat konusunda hüccet ikamesini şart koşmaktalar ve bu hususta farklı düşünen âlimleri tekfir etmemekteler. Eğer bu amel mutlak manada büyük şirk olsaydı bu ameli yapan herkesi durumuna bakmaksızın tekfir ederlerdi. Fakat onların bu hususta duraksamaları bu konuyu kapalı meseleler arasında saydıklarını gösterir. İslam dininden zaruri olarak bilindiği üzere şirk gibi zahir, açık meselelerde asla hüccet ikamesi gerekmez. Şu halde açık bir şekilde anlaşılıyor ki Necd davetine mensup âlimlerin nezdinde -ki zaten sahih akidenin gereği de budur- vefatlarından sonra Rasûlullâh'tan ve Salihlerden şefaat talebinde bulunma fiili bazen büyük şirk sınıfına, bazen de bidat tevessül sınıfına girmektedir. Kişinin bunlardan hangisini yaptığı belirginleştirilmeden tekfiri söz konusu olmaz. Hüccet ikamesinden murad budur. Yani yukarıda da değindiğimiz gibi kişi bu kabir ehlinden şefaat isteme fiilini kabirde yatan zata dua ederek, ona ilahî vasıflar vererek mi yapıyor yoksa birtakım tevillerle sağ olan birisine hitap eder gibi hitap ediyor, bu hususlar belirginleştirilmeden tekfir söz konusu olmaz. Zira bu ihtimalli bir fiildir, ihtimalli fiillerde ise tekfirde acele edilmemesi gerekir. Allâhu a'lem!

Allâh'ın gazabı artmıştır."[52]

Sünen'de geçtiği üzere de şöyle buyurmuştur:

«لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِي عِيدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ حَيْثُمَا كُنْتُمْ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي.»

"Kabrimi bayram yeri edinmeyin! Siz nerde olursanız bana salat getirin. Şüphesiz sizin salatınız bana ulaşır."[53]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* ölümüne yol açan rahatsızlığı esnasında Sahîh'de geçtiği üzere şöyle buyurmuştur:

«لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى! اِتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ.»

"Allâh, Yahudi ve Hristiyanlara lanet etsin! Onlar peygamberlerinin kabirlerini mescit ediniyorlardı."[54]

İşte bu şekilde Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* onların bu

---

[52] Muvatta, Ebû Musab ez-Zuhrî rivayetiyle Hadis no: 570; Ahmed, Musned, Hadis no: 7358. İbnu Abdilberr'in hadisin sahih olduğuna dair izahları için bkz. et-Temhîd, 5/41-44.

[53] Ebû Dâvûd, Hadis no: 2042; Ahmed, Musned, Hadis no: 8804; Abdurrezzâk, Musannef, Hadis no: 6726. Münzirî'nin ifade ettiği gibi seneddeki Abdullâh bin Nâfi hakkında ihtilaf edilmiştir. (Muhtasaru Süneni Ebî Dâvûd, 1/591) İbn'ul Kayyim ise hadisin isnadının hasen olduğunu ve ravilerinin hepsinin meşhur sika raviler olduğunu ifade etmiştir. (İgâset'ul Luhefân, 1/346) Nevevî de hadisin sahih olduğunu ifade etmiştir. (el-Ezkâr, sf. 206, Thk: Misto)

Bu kaynaklarda **"Kabrimi bayram yeri edinmeyin!"** ifadesinden sonra **"Evlerinizi de kabirlere çevirmeyiniz!"** ifadesi geçmektedir.

[54] Buhârî, Hadis no: 1330, 1390, 4441; Muslim, Hadis no: 529-530.

yaptıklarından (ümmetini) sakındırıyordu. Âişe -*Allâh ondan ve anne ve babasından razı olsun*- şöyle demiştir:

«وَلَوْلَا ذٰلِكَ لَأُبْرِزَ قَبْرُهُ وَلٰكِنْ كُرِهَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا.»

"Şayet bu şekilde olmasaydı Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem***'in kabri kesinlikle meydanda bırakılırdı. Lakin oranın mescit edinilmesi kerih görülmüştü."**[55]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in ölmeden beş gün önce şöyle söylediği Muslim'in Sahîhi'nde geçmektedir:

«إِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ، أَلَا! فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ، فَإِنِّي أَنْهَاكُمْ عَنْ ذٰلِكَ.»

"Şüphesiz sizden öncekiler kabirleri mescit edindiler. Dikkat edin! Kabirleri mescit edinmeyin. Muhakkak ki bunu size yasaklıyorum!"[56]

Ebû Dâvûd'un Süneni'nde ise şöyle geçmektedir:

«لَعَنَ اللهُ زَوَّارَاتِ الْقُبُورَ وَالْمُتَّخِذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ وَالسُّرُجَ.»

"Allâh kabirleri çokça ziyaret eden kadınlara ve kabirlerin üzerine mescit edinip orada mum yakanlara lanet etsin!"[57]

---

[55] Bir önceki dipnota bkz.

[56] Yakın lafızlarla Muslim, Hadis no: 532.

[57] Yakın lafızlarla: Tirmizî, Hadis no: 320; Ebû Dâvûd, Hadis no: 3236; İbnu Mâce, Hadis no: 1574; Ahmed, Musned, Hadis no: 8452, 8670, 15657; Ebû Dâvûd et-Tayâlisî, Musned, Hadis no: 2478. Tirmizi, hadisin hasen olduğunu belirtmiştir.

[Kabirlerin Üzerine Mescit İnşa Etme ve Kabirlere Adak Adama Hakkında Fetva]

Bu sebeple âlimlerimiz demişlerdir ki: Kabirlerin üzerlerine mescit inşa etmek caiz değildir. Kabre veya kabre yakın/komşu olan kimselere herhangi bir şey adamak da caiz değildir.[58] Adak olarak sunulan bu şey ister dirhem, ister zeytinyağı, ister mum, isterse de hayvan veya bunların dışında ki herhangi bir şey olsun fark etmez. Hepsi masiyet olan nezir (adak) cinsindendir. Sahîh'de sabit olduğu üzere Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle buyurmuştur:

---

[58] Kabir ehline adak adamakla alakalı âlimlerin sözleri daha önce geçmişti. Kabirler üzerine mescid inşa etmek ve onları mum, kandil gibi şeylerle aydınlatmak hakkında ise Suyûtî (v. 911H) şöyle demektedir:

"Çeşitli mezheplere mensup âlimlerin geneli bunların nehyedildiğine dair hadislere tabi olarak bu hususdaki nehyi açıkça dile getirmişlerdir. Bunların kesinlikle haram olduğu hususunda herhangi bir şüphe yoktur." (el-Emru bi'l İttibâ ve'n Nehyu an'il İbtidâ [Hakîkat'us Sunnet'i ve'l Bid'a] , sf. 113-114)

Kabirler üzerine mescid ve mescid hükmündeki türbe vb. yapıların inşa edilmesinin haramlığı hakkındaki bu kesin nass ve icmayı, ardından bu bidatların seleften sonraki dönemde bütün İslam ümmeti arasında hiçbir bölgeyi ihmal etmeyecek şekilde nasıl yaygınlaştığını düşündüğümüz zaman şu hadis-i şerifin manasını yakinen idrak etmiş oluruz. Ebû Hurayra *Radiyallahu Anh*'tan Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur:

«بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا، وَسَيَعُودُ كَمَا بَدَأَ غَرِيبًا، فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ.»

"İslam, garip olarak başladı; tekrar garipliğe geri dönecektir. Müjdeler olsun o gariplere!" (Muslim, Hadis no:145)

«مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللهَ فَلَا يَعْصِهِ.»

"Her kim Allâh'a itaat etmeyi adarsa, O'na itaat etsin! Her kim de Allâh'a isyan etmeyi adarsa, sakın O'na isyan etmesin!"[59]

Âlimler; **"Bu tür bir adağı adayan kimsenin yemin kefaretini ödemesi gerekir mi?"** diye iki vecih üzerine ihtilaf etmişlerdir…

Bu sebeple selef imamlarından hiçbir kimse **"Namazın kabirlerin yanında veya türbelerde kılınması müstehaptır veya faziletlidir… Burada kılınan namaz veya yapılan dua diğer yerlerde kılınan namazlardan ve yapılan dualardan daha faziletlidir…"** gibi bir şey söylememiştir. Bilakis onlar, bu sözlerin aksine, namazın mescitlerde ve evlerde kılınmasının, -ister peygamberlerin kabri, isterse de salihlerin kabri olsun fark etmez-, kabirlerin -ki buraların "türbe" diye isimlendirilmesi veya isimlendirilmemesi de durumu değiştirmez- yanında kılınmasından daha faziletli olduğu hususunda hepsi ittifak etmiştir.

Şüphesiz Allâh *Azze ve Celle* ve Rasûlü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* birçok şeyin türbelerde değil mescitlerde yapılmasını meşru kılmışlardır.

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا.﴾

"Allâh'ın mescitlerinde O'nun adının anılmasını men eden ve onların yıkılması için çalışandan kim daha zalimdir?" (el-Bakara 2/114)

[59] Buhârî, Hadis no: 6696'da Âişe *Radiyallâhu Anhâ*'dan rivayet etmiştir.

Allâh *Azze ve Celle* bu ayeti kerimede, ("Mescid" lafzı yerine) "Meşhed/Türbe" lafzını kullanmamaktadır.

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ.﴾

"Mescitlerde itikafda olduğunuz halde..." (el-Bakara 2/187)

Allâh *Subhânehu ve Teâlâ* bu âyeti kerimede de "Meşhed/Türbe" lafzını kullanmamıştır...

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ.﴾

"**De ki: "Rabbim adaleti emretti. Her mescitte yüzlerinizi** (O'na) **çevirin..."** (el-A'râf 7/29)

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللهَ فَعَسَى أُولٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ.﴾

"Allâh'ın mescitlerini, ancak Allâh'a ve Ahiret Günü'ne iman eden, namazı (dosdoğru) **kılan, zekâtı veren ve ancak Allâh'tan korkan kimseler imar edebilir. İşte onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur."** (et-Tevbe 9/18)

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللهِ أَحَدًا.﴾

"**Şüphesiz mescitler bütünüyle Allâh'ındır. O halde Allâh ile beraber başka birine ibadet etmeyin."** (el-Cinn 72/18)

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır:

«صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي الْمَسْجِدِ تَفْضُلُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ وَسُوقِهِ بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ ضِعْفًا.»

"Bir adamın mescitte kılmış olduğu namaz, evinde ve çarşısında kıldığı namazdan, yirmi beş kat daha faziletlidir."[60]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* yine şöyle buyurmaktadır:

«مَنْ بَنَى لِلّٰهِ مَسْجِدًا بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ.»

"Her kim Allâh için bir mescit bina ederse, Allâh da onun için cennette bir ev bina eder."[61]

Kabirlere gelince, Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kabirleri mescit edinmekten nehy ettiği ve bu fiili yapan kimselere lanet ettiğine dair rivayetler varit olmuştur. Bu hususu Buhârî'nin Sahihi'nde, Taberânî'nin [Taberî'nin][62] ve başkalarının tefsirlerinde, Vesîme'nin[63] Kasas'ul Enbiyâ'da (Peygamberlerin Kıssaları'nda) ve diğerlerinin zikrettiği gibi, sahabe ve tabiinden de birçok kimse Allâh*u Teâlâ*'nın şu kavli üzerine şöyle açıklamaları zikretmişlerdir:

---

[60] Hadisi bu lafzıyla tespit edemedim. Benzer lafızlar için bkz. Buhârî, Hadis no: 647; Muslim, Hadis no: 649.

[61] Yakın lafızlarla Buhârî, Hadis no: 450; Muslim, Hadis no: 533.

[62] Köşeli parantez içi ilave, diğer nüshalarda bulunmaktadır ki doğrusu da "Taberî" şeklinde olmalıdır, Vallâhu a'lem!

[63] Vesîme'den kasıt tarihçi Vesîme bin Mûsâ (v. 237H) olmalıdır. (Bkz. Zehebî, Tarîh'ul İslâm, thk: Beşşâr, 5/959)

﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا.﴾

"Dediler ki: "İlahlarınızı sakın bırakmayın! Vedd'i, Suvâ'yı, Yeğûs'u, Ye'ûk'u ve Nesr'i sakın bırakmayın!" (Nûh 71/23)

Dediler ki: Bu isimler Nûh *Aleyh'is Selâm*'ın kavminde bulunan bazı salih kimselere aitti. Bu kimseler ölünce arkalarından halk onların kabirlerinde (Allâh'a) ibadet etmeye başladı. Bu halde uzun bir müddet geçirdiler. Sonra onların timsallerini (resim ve heykellerini) put edindiler.[64] İşte onların kabirlerinde itikâf, yani ibadet etmeleri, onlara el sürmeleri, bu yerleri öpmeleri, onların yanında, oralarda dua etmeleri veya buna benzer şeyler, Allâh'a şirk koşmanın ve putlara ibadetin aslını oluşturmaktadır.

Bu sebepledir ki Nebi Sallallâhu Aleyhi ve *Âlihi ve* Sellem şöyle buyurmuştur:

«اَللّٰهُمَّ لَا تَجْعَلْ قَبْرِي وَثَنًا يُعْبَدُ.»

"Allâh'ım kabrimi kendisine ibadet edilen bir put kılma!"[65]

Âlimler; her kim Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kabrini veya diğer peygamber ve sahabeden, Ehli Beyt'ten ve bunların dışındaki kimselerden oluşan salih kimselerin kabirlerini ziyaret ederse, o kimsenin o kabri elleriyle mesh etmemesi/ovalamaması ve orayı öpmemesi gerektiğinde **ittifak etmişlerdir**. Aksi-

---

[64] Bkz: Buhârî, Hadis no: 4920; Taberî, Câmi'ul Beyân [Tefsîr'ut Taberî], 23/303-305; Suyûtî, ed-Durr'ul Mensûr, 8/293-295.

[65] Muvatta, Ebû Musab ez-Zuhrî rivayetiyle, Hadis no: 570; Ahmed, Musned, Hadis no: 7358.

ne dünyada **"Hacer'ul Esved"** dışında öpülmesi meşru kılınmış hiç bir cansız nesne yoktur.

Sahîhayn'da Ömer *Radiyallâhu Anh*'ın (Hacer'ul Esved'e hitaben) şöyle dediği sabittir:

«وَاللهِ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ، وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ.»

"Allâh'a yemin olsun ki; kesinlikle biliyorum ki sen ne zarar verebilme ne de fayda verebilme yeteneğine sahip olmayan bir taşsın. Şayet Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem***'i seni öperken görmeseydim, seni öpmezdim."**[66]

Bundan dolayı âlimlerin ittifakı ile bir kimsenin beytin (Kabe'nin) iki rüknünü -ki bu iki rükün Hacer'ul Esved'e yakın olan taraftır-, Kabe'nin duvarını, Makâm-ı İbrâhîm'i, Beyt'ul Makdis'in taşını, ne de peygamber ve salihlerden olan bir kimsenin kabrini öpmesi veya selamlaması Sünnet değildir.

Hatta fakihler; efendimiz Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in minberinin mevcud olduğu zamanlar, minberin üzerine elleri koyma hususunda tartışmışlardır. İmam Mâlik *Rahimehullâh* ve başkaları bunu bidat olduğu için kerih görmüştür. Zikredildiğine göre İmam Mâlik, Atâ[67]'yı söz konusu bu fiili yaparken gördüğü için

---

[66] Buhârî, Hadis no: 1597, 1610; Muslim, Hadis no: 1270.

[67] İmam, Şeyh'ul İslam, Harem'in müftüsü Ebû Muhammed Atâ bin Ebî Rabâh el-Kuraşî. Cünd'de doğdu, Mekke'de yetişti. Osmân *Radiyallâhu Anh*'ın hilafetinde 27H senesinde dünyaya geldi. Racih görüşe göre Mekke'de 114H senesinde vefat etti.

Ebû Hanîfe *Rahimehullâh* şöyle demiştir: "Kendisiyle tanıştığım kişiler arasında Atâ bin Ebî Rabâh'tan daha fazilet sahibi birini görmedim."

ondan ilim almamıştır.[68] İmam Ahmed *Rahimehullâh* ve başkaları, İbnu Ömer *Radiyallâhu Anhumâ* bu şekilde yaptığından dolayı bu fiilin yapılmasına izin/ruhsat vermişlerdir.[69]

Fakat Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kabrine el sürme ve öpme fiiline gelince; âlimlerin hepsi bunu kerih görüp, yasaklamışlardır.[70] Çünkü onlar, Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in maksadının **"Şirke uzanan yolları kesmek, Tevhidi tahkik etmek ve dîni âlemlerin Rabbi olan Allâh'a has kılmak"** olduğunu biliyorlardı.

Bu da Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'den veya salih bir kimseden, hayatta iken istemek ile ölümünden sonra ve gıyabında olması durumunda istemenin arasındaki farkı ortaya çıkarmaktadır. Onlar hayatta oldukları vakit hali hazır durumunda hiçbir kimse onlara ibadet etmez. Zira peygamberler *Allâh'ın salatı üzerlerine olsun* ve salihler hayatta oldukları esnada, bir kimse onların huzurlarında onları Allâh'a ortak koşsa, bu kimseyi bu hal üzere bırakmazlardı. Bilakis işlediği bu şirk fiilinden onu nehy ederler ve bundan dolayı onu cezaya maruz bırakırlardı. Bundan dolayı Mesih *Aleyh'is Selâm* (âyeti kerimede geçtiği üzere) şöyle buyurmuştur:

Bkz: Zehebî, Siyeru A'lâm'in Nubelâ, Mu'esseset'ur Risâle, 5/78-88; İbn'ul Cevzî, Sıfat'us Safve, Dâr'ul Hadis, 1/414-416, no: 209; Ziriklî, el-A'lâm, 4/235.

[68] Kadı Iyâz, Tertîb'ul Medârik, 1/138.

[69] Bkz: Ahmed bin Hanbel, el-İlel ve Ma'rifet'ur Ricâl, Rivâyetu İbnihi Abdillâh, Dâr'ul Hânî, 2/492, no: 3243; İbnu Teymiyye, İktidâ'us Sirât'il Mustakîm, Dâru Âlem'il Kutub, 2/244; İbnu Teymiyye, el-İhnâ'iyye [er-Raddu ale'l İhnâ'î], Dâr'ul Harrâz, 305-306.

[70] Bu hususta az ilerde müstakil başlık altında ayrıntılı bilgi verilecektir İnşâllâh.

﴿مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ.﴾

"Ben onlara, sadece bana emrettiğin şeyi söyledim: "Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allâh'a ibadet edin!" Aralarında bulunduğum sürece onlara şahittim. Ama beni içlerinden aldığında, artık üzerlerine gözetleyici yalnız Sen oldun. Sen, her şeye hakkıyla şahitsin." (el-Mâ'ide 5/117)

"Bir adam Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e, **"Allâh'ın ve senin dilediğin şey..."** dedi. Bunun üzerine Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu:

«أَجَعَلْتَنِي لِلّٰهِ نِدًّا مَا شَاءَ اللّٰهُ وَحْدَهُ.»

"Beni Allâh'a denk mi tutuyorsun? Bir tek Allâh'ın dilediği şey (de!)**"**[71]

Yine Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu:

«لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللّٰهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ وَلٰكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ شَاءَ مُحَمَّدٌ.»

"Allâh'ın ve Muhammed'in dilediği şey demeyin! Yalnız sadece Allâh'ın dilediği, sonra Muhammed'in dilediği şey deyin!"[72]

---

[71] Buhârî, el-Edeb'ul Mufred, Hadis no: 783'de İbnu Abbâs *Radiyallâhu Anhumâ*'dan rivayet etmiştir. Irakî, hadisin isnadının hasen olduğunu belirtmiştir. (el-Muğnî an Haml'il Esfâr, sf. 1056)

[72] Dârimî, Sünen, Hadis no: 2741; yakın lafızlarla Ebû Dâvûd, Hadis no:

Küçük kız çocuğu **"Aramızda yarını bilen bir Allâh'ın elçisi var."** dediği zaman Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ona şöyle dedi:

«دَعِي هٰذَا قُولِي بِالَّذِي كُنْتِ تَقُولِينَ.»

"Bu söylediğini terk et! Demin söylemiş olduklarını söyle!"[73]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* yine şöyle buyurdu:

«لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ؛ إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ فَقُولُوا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ.»

"Beni, Hristiyanların Meryem oğlunu (Îsâ'yı) **övdüğü gibi övmeyin! Ben sadece bir kulum. Öyleyse benim için Allâh'ın kulu ve Rasûl'ü deyin!"**[74]

(Rasûlullâh bir vakit namazda oturduğu), arkasındakilerinde kıyam halinde safa durdukları bir sırada şöyle buyurdu:

«لَا تُعَظِّمُونِي كَمَا تُعَظِّمُ الْأَعَاجِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا.»

"Beni, Acemlerin birbirlerini tazim ettikleri gibi tazim etmeyin!"[75]

4980; İbnu Mâce, Hadis no: 2117-2118. Ayrıca İbnu Hibbân, Sahîh, no: 5725. Ziyâ el-Makdisî, el-Muhtâra, 8/143-144'te bu hadisi zikretmiş ve isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

[73] Buhârî, Hadis no: 4001, 5147'de Rubeyyi bintu Muavviz Radiyallâhu Anhâ'dan rivayet etmiştir.

[74] Buhârî, Hadis no: 3445'te İbnu Abbâs Radiyallâhu Anhumâ'dan rivayet etmiştir.

[75] Yakın lafızlarla Buhârî, el-Edeb'ul Mufred, Hadis no: 960; Muslim,

Enes *Radiyallâhu Anh* der ki: **"Ashab hiçbir kimseyi Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem***'den daha çok sevmedikleri halde, onlar Nebi** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem***'i gördükleri zaman onun için ayağa kalkmıyorlardı. Çünkü onlar bunun Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **tarafından kerih görüldüğünü biliyorlardı."**[76]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* Muâz *Radiyallâhu Anh* kendisine secde ettiği zaman onu bundan nehy ederek şöyle buyurdu:

«إِنَّهُ لَا يَصْلُحُ السُّجُودُ إِلَّا لِلّٰهِ وَلَوْ كُنْتُ آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا منْ عِظَمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا.»

"Muhakkak ki secdelerin yalnız Allâh'a yapılması uygundur. Şayet birinin birine secde etmesini emredecek olsaydım, kocanın eşinin üzerindeki büyük hakkından dolayı, kadının kocasına secde etmesini emrederdim."[77]

Aynı şekilde, Alî *Radiyallâhu Anh* hakkında aşırılığa giden ve onun ilahlığına itikad eden zındıklar getirilince Alî *Radiyallâhu Anh*

Hadis no: 413; Ebû Dâvûd, Hadis no: 602, 5230; İbnu Mâce, Hadis no: 3836; Ahmed, Musned, Hadis no: 22181.

[76] Tirmizî, Hadis no: 2754; Buhârî, el-Edeb'ul Mufred, Hadis no: 946. Tirmizi, "Bu, sahih, hasen ve bu vecihten garib bir hadistir" demiştir.

[77] Farklı lafızlar ile şu kaynaklarda geçmektedir: İbnu Mâce, Hadis no: 1926; Ahmed, Musned, Hadis no: 19403, 21986; Diğer sahâbîlerden benzer rivayetler için bkz: Tirmizî, Hadis no: 1159; İbnu Mâce, Hadis no: 1925; Ahmed, Musned, Hadis no: 24471; Dârimî, Sünen, Hadis no: 1505; İbnu Hibbân, Sahîh, Hadis no: 4162. Tirmizî, hadisi Ebû Hurayra *Radiyallâhu Anh*'tan muhtasaran rivayet etmiş ve "hasendir ve bu vecihten garibtir" demiştir.

hepsinin ateşe atılmasını emretti.[78] İşte bu, Allâh'ın peygamberleri ve dostlarının halidir.

Kendisi hakkında aşırı gidilmesini ve de hak etmediği biçimde tazim edilmesini ise ancak Firavun benzeri kişiler gibi, gayeleri yeryüzünde üstünlük kurmak ve fesat çıkarmak peşinde koşan kimseler ve de yine gayeleri yeryüzünde üstünlük kurmak, peygamberleri ve salihleri kullanarak fesat ve fitne çıkarmak, onları rabbler edinmek, gıyaplarında ve ölümlerinde hâsıl olan hususlardan dolayı -Mesih ve Uzeyr'i (ibadet hususunda Allâh'a) ortak kılan kimseler gibi- onları (ibadet hususunda Allâh'a) ortak kılmak olan dalalet ehli şeyhler gibi insanlar tasvip ederler.

İşte bu, Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'den ve salih kişilerden hayatlarında ve hazır bulunurlarken bir şey istemek ile bunların ölü ve gaipte oldukları halde onlardan bir şey istemenin arasındaki farkı açıklayan hususlardandır. Sahabenin, Tabiin'in, Etbâ'ut Tabiin'in asrında ümmetin selefi arasında hiç kimse peygamberlerin kabirlerinde namaz kılmıyor ve dua etmiyor, onlardan bir şey istemiyor ve onlardan istigasede (yardım talebinde) bulunmuyordu. Bunu ne peygamberlerin gıyabında ne de onların kabirleri başında yapmıyorlardı. Aynı şekilde orada itikâfa da çekilmiyorlardı.

Soru sahibinin bahsettiği şekilde, kişinin ölüden veya gaipte olan bir kimseden istigasede bulunması en büyük şirk cinsindendir. Kişi musibetler esnasında ölü veya gaipte olan söz konusu bu kişiden istigase de bulunur ve tıpkı ondan zararın giderilmesini, menfaatin elde edilmesini isteyen bir kimse gibi ona şöyle seslenir: "Ey falan efendim!" İşte bu Hristiyanların Îsâ Mesîh *Aleyh'is Selâm*'ın, annesi, hahamları ve rahipleri ile olan halleridir.

---

[78] Buhârî, Hadis no: 3017, 6922; Tirmizî, Hadis no: 1458; Ebû Dâvûd, Hadis no: 4351; Nesâ'î, Hadis no: 4060; Ahmed, Musned, Hadis no: 2551-2552.

Şu bilinen bir gerçektir ki; Allâh *Azze ve Celle* katında mahlûkatın en hayırlısı ve en şereflisi Nebimiz Muhammed *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'dir ve insanların Nebimizin kadrini ve hakkını bilme yönünden en âlim olanları da onun ashabı *Radiyallâhu Anhum*'dur. Bununla beraber sahâbîler Rasûlullâh için ne gıyabında ne de ölümünden sonra bu tarz şeylere kalkışmadılar. Bu müşrikler, şirklerine yalan ilave etmektedirler. Şüphesiz yalan, şirkin ayrılmaz bir parçasıdır.

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmuştur:

﴿فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ۞ حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ.﴾

"Artık putların pisliğinden kaçının, Zûr'dan (yalandan) **kaçının. O'na ortak koşmayan hanif kimseler** (olun)**."** (el-Hacc 22/30-31)

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* de iki veya üç kez şöyle buyurdu:

«عُدِلَتْ شَهَادَةُ الزُّورِ الْإِشْرَاكَ بِاللهِ.»

"Zur'a (yalana) **şahitlik, Allâh'a ortak koşmaya eşittir."**[79]

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmuştur:

---

[79] Tirmizî, Hadis no: 2299-2300; Ebû Dâvûd, Hadis no: 3599; İbnu Mâce, Hadis no: 2372. Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*, bu sözleri el-Hacc 22/30-31 âyetleriyle beraber zikretmiştir. Hadisi rivayet eden Huraym bin Fatik'in sahabeliği tartışmalıdır. Senedde yer alan Habîb bin Nu'mân ve Ziyâd el-Usfurî meçhuldür. Bundan dolayı İbn'ul Kattân hadisin sahih olmadığını söylemiştir. (Beyân'ul Vehmi ve'l Îhâm, 4/548) Heysemî ise hadisin Taberânî'nin İbnu Mes'ûd'dan rivayet etmiş olduğu lafzının hasen olduğunu söylemektedir. (Mecme'uz Zevâ'id, 4/200-201 no: 7039) Vallâhu a'lem.

﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ.﴾

"Buzağıyı (ilah) **edinenlere mutlaka** (ahirette) **Rabbleri'nden bir gazap, dünya hayatında ise bir zillet erişecektir. İşte Biz iftiracıları böyle cezalandırırız."** (el-A'râf 7/152)

Halîl (İbrâhîm) *Aleyh'is Selâm* ise şöyle demiştir:

﴿أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللهِ تُرِيدُونَ ۞ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ.﴾

"Allâh'ın dışında uydurma ilahlar mı istiyorsunuz? O hâlde, âlemlerin Rabbi hakkında görüşünüz nedir?" (es-Sâffât 37/86-87)

Onların yalanlarından birisi de, bu tarz kimselerden olan bir kimsenin şeyhinden naklettiği şu tarz şeylerdir: **"Şayet mürit batıda şeyhi de doğu tarafında olsa, şeyh (müridi ile kendisi arasındaki) perdeyi kaldırır ve onu kendi yanına alır. Şayet şeyh bunu yapamayacaksa, o zaman şeyh değildir!"**

Şeytanlar bazen; tıpkı Arapların putları ve de yıldızlara ve yıldızların tılsımlarına ibadet edenler hakkında cereyan eden şirk ve sihirden kaynaklanan hadiselerde bu kimseleri azgınlığa düşürdüğü gibi bunları da azgınlığa düşürür. Tıpkı Tatar, Hindistan, Sudan ve bunlar dışındaki yerlerdeki müşrik kesimlerde cereyan eden şeytanların aldatması, onlarla konuşmaları ve buna benzer hadiselerde olduğu gibi.

Bunların çoğunda, bahsi geçen şeylerden bir türü cereyan etmektedir ki bu türden hadiseler özellikle de ıslık sesi duyma ve el çırpma (alkış) esnasında görülebilmektedir. İşte bu şeytanlar bazen bu tarz kimselerin üzerlerine inerler ve saralı olan kimseye yaptığı gibi onları azgınlık, sinirlenme ve alışılmadık şekilde bağırma ça-

ğırma cihetinden musibete uğratırlar. Bununla birlikte onun ve orada bulunan kimselerin akıl erdiremeyeceği şeyleri ona konuşturur. Bu (gibi) sapıkların hakkında vuku bulmasına imkân sağladıkları diğer şeyler de böyledir…

[Üçüncü Durum: Hürmet, Değer ve Konum İtibari İle Zat İle Allâh'a Tevessülde Bulunmak]

Üçüncü kısma gelince… Bu da kişinin **"Allâh'ım! Filan kimsenin Sen'in yanındaki makamı için."** veya **"Filan kimsenin bereketi ile…"** ya da **"Filan kimsenin Sen'in nezdindeki hürmetinden dolayı benim şu şu işimi yap!"** diyerek dua etmesidir.[80]

İnsanlardan birçoğunun yaptığı da budur. **Fakat ne sahabeden ne tabiinden ne de ümmetin selefinden hiçbir kimsenin bu şekilde dua ettikleri nakledilmemiş olduğu gibi bana âlimlerin birinden bu anlattığım şekilde bir şey de ulaşmamıştır.**

Lakin fakih Ebû Muhammed (İzz'ud Dîn) bin Abdisselâm'ın (v. 660H) fetvalarında gördüğüm kadarıyla o şöyle bir fetva vermiştir:

"Hiç kimseye bu şekilde bir şey yapmak caiz değildir. Ancak böyle bir şeyin Nebi Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem için yapılması -şayet Nebi Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem hakkındaki hadis sahih ise- müstesnadır."[81]

---

[80] Bu, Türkçe'de daha ziyade "Peygamber efendimizin ya da falan zatın yüzü suyu hürmetine veya hakkı için" şeklinde kullanılan dua şeklidir.

[81] İzz'ud Dîn bin Abdisselâm, Kitâb'ul Fetâvâ, Dâr'ul Ma'rife, sf. 126-127.

Doğrusu ise Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* veya yaratılmışlardan herhangi birisinin adıyla tevessülde bulunmamaktır. Ebû Hanîfe ve ashabının bu hususta görüşü, "el-Muhît'ul Burhânî" adlı Hanefî fıkıh kitabında şöyle nakledilmektedir:

"Müntekâ adlı eserde şöyle gelmiştir:

Ebû Yûsuf kanalıyla Ebû Hanîfe'den şöyle nakledilmiştir: Hiç kimsenin Allâh'a, O'ndan başkası vasıtasıyla dua etmesi uygun değildir. Yine 'Sana Arşının Sen'in yanındaki izzetli makamıyla dua ediyorum' demesi kerih görülmüştür. Aynı yerde şöyle demektedir: Kendisine izin verilen ve rivayetlerde de gelen dua şekli Allâh*u Teâlâ*'nın şu kavlinden yola çıkılarak yapılandır:

Bu fetvanın manası şudur: Nesâ'î, Tirmizî ve diğerleri Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in ashabından bazı kimselere öğrettiği şu sözleri rivayet etmektedirler:

«اَللّٰهُمَّ: إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ. يَا مُحَمَّدُ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَتَوَسَّلُ بِكَ إِلَى رَبِّي فِي حَاجَتِي لِيَقْضِيَهَا لِي. اَللّٰهُمَّ: فَشَفِّعْهُ فِيَّ.»

"Allâh'ım! Sen'den Rahmet Nebisi olan Sen'in Nebin ile Sana tevessül ederek Sen'den istiyorum! Ey Muhammed! Ey Allâh'ın Rasûl'ü! Ben Rabbime şu işimi görmesi hususunda seninle tevessül ediyorum. Allâh'ım onu benim hakkımda şefaatçi kıl!"[82]

﴿ وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا. ﴾

"En güzel isimler Allah'a aittir. Şu halde Ona o isimlerle dua edin." (el-A'raf 7/180)

'Arşının Sen'in yanındaki izzetli makamıyla' sözü de kerih görülmüştür. Zira bununla dua edilmez." (Burhanuddin İbnu Maze, el-Muhit'ul Burhani, 5/312-313)

[82] İbnu Mâce, Hadis no: 1385; Tirmizî, Hadis no: 3578; Nesâî, es-Sunen'ul Kubrâ, Hadis no: 10419-10421. Ayrıca İbnu Huzeyme, es-Sahîh, Hadis no: 1219.

Tirmizî'nin lafzı şöyledir:

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ حُنَيْفٍ، أَنَّ رَجُلاً ضَرِيرَ الْبَصَرِ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أُدْعُ اللهَ أَنْ يُعَافِيَنِي. قَالَ: إِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ، «وَإِنْ شِئْتَ صَبَرْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ. قَالَ: فَادْعُهْ، قَالَ: فَأَمَرَهُ أَنْ يَتَوَضَّأَ

فَيُحْسِنَ وُضُوءَهُ وَيَدْعُوَ بِهٰذَا الدُّعَاءِ: اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ، إِنِّي تَوَجَّهْتُ بِكَ إِلَى رَبِّي فِي حَاجَتِي هٰذِهِ لِتُقْضَى لِيَ، اَللّٰهُمَّ فَشَفِّعْهُ فِيَّ.»

"Osman bin Huneyf *Radiyallâhu Anh'tan* **rivayete göre, gözleri görmeyen bir adam Peygamber** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'**e geldi ve: "Allâh'ın bana afiyet vermesi için benim için duâ et" dedi. Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **de: "İstersen duâ edeyim, istersen de sabret; bu senin için daha hayırlıdır" buyurdu. Adam: "Duâ et" dedi. Bunun üzerine Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem***, ona güzelce abdest almasını ve şu duâlarla duâ etmesini emretti: "Allâh'ım! Rahmet Peygamberi, Peygamberin Muhammed ile Sen'den istiyor ve Sana yöneliyorum. Bu ihtiyacım konusunda ben Rabbime yöneliyorum. Allâh'ım! Onu bana şefaatçi kıl."**

Tirmizî dedi ki: "Bu hadis hasen sahih garibtir. Ancak bu şekliyle Ebû Cafer el-Hatmî'nin rivayetiyle bilmekteyiz. Osman bin Huneyf, Sehl bin Huneyf'in kardeşidir."

Az ileride geleceği üzere bu hadis, vefatından sonra veya gıyabında Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in zatıyla -yüzü hürmetine, hakkı için vb. ifadelerle- tevessülün cevazına delil teşkil etmez. Zira bu olay Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in huzurunda cereyan etmiştir. Nitekim hadisin İbnu Mâce'de geçen lafzında bu zat şöyle demiştir:

«يَا مُحَمَّدُ إِنِّي قَدْ تَوَجَّهْتُ بِكَ إِلَى رَبِّي فِي حَاجَتِي هٰذِهِ لِتُقْضَى، اَللّٰهُمَّ فَشَفِّعْهُ فِيَّ..»

"Ey Muhammed! Ben senin vasıtanla ihtiyacım hususunda onun giderilmesi için Rabbime yöneldim. Allâh'ım onu hakkımda şefaatçi kıl!"

Bir taife bu hadis ile istidlal ederek Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* ile hayatında ve ölümünden sonra tevessül etmenin caiz oluşuna dair şöyle demişlerdir: **"Bu tevessülde ne mahlûklara dua etmek ne de onlardan istigasede bulunmak vardır. Bu sadece Allâh'a dua etmek ve O'ndan istigasede**

Tîbî, bu hadisin şerhinde şöyle demektedir:

"Lakin Rasûlullah *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'i kendisi için şefaatçi ve duanın kabulü için vesile kılmasından Rasûlullah *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in bu hususta ortak olduğu anlaşılmamalıdır. Onun (Allâh'a hitaben) **'Sana yöneldim'** sözünden sonra (Peygamber'e hitaben) **'Senin vasıtanla yöneldim'** demesinde Allâh*u Teâlâ*'nın şu kavlinin manası bulunmaktadır:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ.﴾

"İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir?"
(el-Bakara 2/255)

O, evvela Allâh'tan Peygamberine kendisine şefaatte bulunması için izin vermesini istemiş, sonra Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e kendisine şefaatçi olmasını isteyerek yönelmiştir. Sonra tekrar Allâh'a yönelerek **'Onu hakkımda şefaatçi kıl'** demek suretiyle Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in şefaatinin kabul edilmesini istemiştir." (Tîbî, Şerh'ul Mişkât, 6/1931)

İbnu Teymiyye *Rahimehullâh* da bu hadisin 'zat ile tevessül'e delil olmayacağını şöyle izah etmektedir:

"Hadisin sonunda **'Allâh'ım onu benim hakkımda şefaatçi kıl'** demiştir. Böylece bilinmiş olur ki Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ona şefaatçi olur, o da onun şefaatiyle tevessülde bulunur, zatıyla değil! Nitekim sahabe de yağmur isteme hususunda onun duasıyla tevessülde bulunuyorlardı, tıpkı onun vefatından sonra Abbâs'ın duasıyla tevessülde bulundukları gibi…" (İbnu Teymiyye, el-İstigâsetu ve'r Raddu ale'l Bekrî, sf. 261-262)

bulunmaktır. Lakin burada tıpkı İbnu Mâce'nin Süneni'nde varit olan Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem***'in namaza çıktığı sırada yapmış olduğu dua gibi, Rasûl'ün (Allâh'ın nezdindeki) konumuyla istemek vardır."**[83]

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* namaza çıktığı sırada şöyle dua etmiştir:

«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ السَّائِلِينَ عَلَيْكَ، وَبِحَقِّ مَمْشَايَ هٰذَا، فَإِنِّي لَمْ أَخْرُجْ أَشَرًا وَلَا بَطَرًا وَلَا رِيَاءً وَلَا سُمْعَةً، خَرَجْتُ اتِّقَاءَ سَخَطِكَ، وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُنْقِذَنِي مِنَ النَّارِ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.»

"Allâh'ım! Sen'den isteyenlerin Sen'in katındaki hakkı için Sen'den istiyorum. Ve şu yürüyüşüm hakkı için Sen'den istiyorum. Çünkü ben ne kibirlenmek ne de böbürlenmek için ve ne görsünler diye ne de duysunlar diye (evden) **çıkmadım. Ve ben Sen'in gazabından sakınmak ve Sen'in rızanı talep etmek için çıktım. Bu sebeple cehennem ateşinden beni korumanı ve günahlarımı örtmeni Sen'den istiyorum. Şüphesiz Sen'den başka hiç kimse**

[83] Görüldüğü üzere halef ulemasından bazılarının Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ile ve salihlerle tevessüle cevaz vermesi "onların hakkı için" veya "yüzü suyu hürmetine" gibi sözlerle onların zatını vesile kılarak Allâh'tan yardım istemek manasındadır. Yoksa bizzat onlardan yardım isteme manasında bir tevessül değildir, bu selef ve halefin icmasıyla şirk olan bir ameldir. Salihlerin zatıyla tevessül ise İbnu Teymiyye'nin de belirttiği gibi selefin yapmadığı bidat bir ameldir, ancak kişi bundan dolayı müşrik olmaz çünkü neticede bidat olan bir yolla da olsa yardımı Allâh'tan beklemektedir. Vallâhu a'lem!

günahları bağışlayamaz."[84]

Bu taife, söz konusu bu hadis hakkında; Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in, isteyenlerin ve namaz için olan yürüyüşünün Allâh'ın üzerindeki hakkı ile istemiş olduğunu ve Allâh*u Teâlâ*'nın Kendi üzerinde bir hak kıldığını söylemişlerdir.

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.﴾

"İman edenlere yardım etmeyi üzerimize bir hak kıldık." (er-Rûm 30/47)

Allâh *Azze ve Celle*'nin şu kavli de buna benzemektedir:

﴿كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا.﴾

"Rabbinin üzerinde mesul olduğu bir söz vardır." (el-Furkân 25/16)

Sahîhayn'da geçtiği üzere Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* Muâz bin Cebel *Radiyallâhu Anh*'a şöyle demiştir:

---

[84] İbn'us Sunnî, Amel'ul Yevmi ve'l Leyl, Hadis no: 85. Yakın lafızlarla; İbnu Mâce, Hadis no: 778, Ebû Sa'îd el-Hudrî *Radiyallâhu Anh'tan*.

Busirî, Zevâîd'de (1/98) İbnu Mâce'de yer alan hadis ile alakalı şu bilgiyi vermektedir: "Hadisin isnadı zayıf ravilerle doludur: Atiyye el-Avfî, Fudayl bin Merzûk, Fadl bin Muvâffak; bunların hepsi zayıftır. Lakin İbnu Huzeyme Sahîh'inde bunu Fudayl bin Merzûk'dan sahih addettiği bir kanalla rivayet etmiştir."

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullâh*'ın işaret ettiği gibi -eğer sahihse- hadis, salih amellerle tevessülden bahsetmektedir. Zira Allâh'tan isteyenlerin hakkı onlara icabet etmesidir. (İbnu Teymiyye, Mecmû'ul Fetâvâ, 1/288)

«يَا مُعَاذُ أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ؟ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا. أَتَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ إِذَا فَعَلُوا ذٰلِكَ؟ فَإِنَّ حَقَّهُمْ عَلَيْهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ.»

"Ey Muâz! Allâh'ın kulları üzerindeki hakkını biliyor musun?" Muâz *Radiyallâhu Anh* **dedi ki: "Allâh ve Rasûl'ü daha iyi bilir." Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **dedi ki: "Allâh'ın kulları üzerinde ki hakkı; O'na ibadet etmeleri ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır. Bunu yaptıkları takdirde, kulların Allâh üzerindeki hakkını biliyor musun? Onların Allâh üzerindeki hakları; Allâh'ın onlara azap etmemesidir."**[85]

Başka bir hadiste (ve buna benzer daha birçok hadiste) şöyle buyurmuştur:

«كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ كَذَا وَكَذَا.»

"Şu şu şeyler, Allâh'ın üzerinde bir haktır."

Şu hadiste olduğu gibi:

«مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فَإِنْ تَابَ تَابَ اللهُ عَلَيْهِ فَإِنْ عَادَ فَشَرِبَهَا فِي الثَّالِثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ - قِيلَ: وَمَا طِينَةُ الْخَبَالِ؟ قَالَ: عُصَارَةُ أَهْلِ النَّارِ.»

"Her kim içki içerse kırk gün namazı kabul olunmaz. Şayet tevbe ederse, Allâh tevbesini kabul eder. Şayet eski

[85] Buhârî, Hadis no: 2856; Muslim, Hadis no: 30.

haline tekrar döner, üçüncü veya dördüncü kez içerse Allâh'ın ona Tînet'ul Habâl'dan (karışık çamurdan) **içirmesi Allâh üzerine bir haktır."** Denildi ki "Tînet'ul Habâl nedir?" **Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **dedi ki: "Ateş ehlinin içeceğidir."**[86]

Başka bir taife (bu taifeden aktarılanların aksine); mevzu bahis olan bu rivayetlerde ne ölümünden sonra, ne de gıyabında Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ile tevessül etmenin caiz oluşuna dair bir şey olmadığını söylemişlerdir. **Bilakis, kendisi hakkında yapılan bu tevessül, tıpkı Buhârî'nin Sahîh'inde, Ömer İbn'ul Hattâb** *Radiyallâhu Anh***'ın Abbâs** *Radiyallâhu Anh* **ile tevessül ederek yağmur istemesi gibi onun hayatında ve hali hazır olduğu vakitte geçerlidir.** Ömer *Radiyallâhu Anh* demiştir ki:

"Allâh'ım! Gerçekten biz kuraklık çektiğimiz zaman, Sana Nebimiz ile tevessül ediyorduk, Sen de bize yağmur ihsan ediyordun. Şimdi ise Sana Nebi'mizin amcası ile tevessülde bulunuyoruz, üzerimize yağmur yağdır."

Böylelikle onlara yağmur ihsan ediliyordu.[87]

Ömer İbn'ul Hattâb *Radiyallâhu Anh* Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ile hayatında tevessülde bulunduklarını ve böylece yağmur yağdığını beyan etmiştir.

---

[86] Farklı lafız ve manalar ile: Muslim, Hadis no: 2002; Tirmizî, Hadis no: 1862 ve 2492; Ebû Dâvûd, Hadis no: 3680; Ahmed, Musned, Hadis no: 21502, 27603. Tirmizî hadisin hasen olduğunu söylemiştir. Ebû Dâvûd'un rivayetinde ise Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* Tînet'ul Habâl'in cehennem ehlinin irinleri olduğunu söylemiştir.

[87] Yakın lafızlarla Buhârî, Hadis no: 1010.

[Meşru Tevessül]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ile yapılan bu tevessülün açılımı; ashabın ondan Allâh'a dua etmesini istemeleridir. Bunun üzerine Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* onlar için dua ediyor, onlar da onunla birlikte dua ediyorlardı. Şefaati ve duası ile onunla tevessülde bulunuyorlardı. Enes bin Mâlik *Radiyallâhu Anh'tan* gelen şu sahih hadiste olduğu gibi:

«أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ بَابٍ كَانَ بِجِوَارِ دَارِ الْقَضَاءِ وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ [قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ] قَائِمًا فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ [فَادْعُ اللهَ أَنْ يُغِيثَنَا. قَالَ: فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ: اَللّٰهُمَّ أَغِثْنَا، اَللّٰهُمَّ أَغِثْنَا، اَللّٰهُمَّ أَغِثْنَا. قَالَ أَنَسٌ: وَاللهِ مَا نَرَى فِي السَّمَاءِ مِنْ سَحَابٍ وَلاَ قَزَعَةً، مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ سَلْعٍ مِنْ بَيْتٍ وَلاَ دَارٍ. قَالَ: فَطَلَعَتْ مِنْ وَرَائِهِ سَحَابَةٌ مِثْلُ التُّرْسِ، فَلَمَّا تَوَسَّطَتِ السَّمَاءَ انْتَشَرَتْ ثُمَّ أَمْطَرَتْ. قَالَ: فَلَا وَاللهِ مَا رَأَيْنَا الشَّمْسَ سَبْتًا، ثُمَّ دَخَلَ رَجُلٌ مِنْ ذٰلِكَ الْبَابِ فِي الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ، وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ يَخْطُبُ، فَاسْتَقْبَلَهُ قَائِمًا فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، هَلَكَتِ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ،] فَادْعُ اللهَ لَنَا أَنْ يُمْسِكَهَا عَنَّا قَالَ: فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ:

"Bir Cuma günü, Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*

ayakta [hutbe verirken,][88] **bir bedevi Dâr'ul Kadâ'nın**[89] **duvarının bulunduğu kapıdan mescide girdi. [Daha sonra ayakta olduğu halde Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem***'e yöneldi]**[90] **ve şöyle dedi: "Ya Rasûlallâh! Mallar helak oldu, yollar**(ımız) **kesildi!**[91] **[Allâh'a dua et bize yağmur göndersin! Enes dedi ki: Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **ellerini kaldırdı ve dua etti: "Allâh'ım! Bize yağmur ver! Allâh'ım! Bize yağmur ver! Allâh'ım! Bize yağmur ver!" Enes şöyle dedi: Allâh'a yemin olsun ki, semada ne toz ne de bulut görebiliyorduk. Bizimle Sel Dağı arasında hiçbir ev ve hiçbir konak da yoktu. Enes dedi ki: Derken Sel'in arka tarafından kalkan şeklinde bir bulut çıktı. O bulut semanın ortasına varınca yayıldı. Sonra yağmur yağmaya başladı. Enes dedi ki: Allâh'a yemin ediyorum ki, bir hafta boyunca güneşi görmedik. Enes dedi ki: Bir sonraki Cuma bir adam aynı kapıdan** (Dâr'ul Kadâ kapısından) **girdi. Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem** (yine) **ayakta hutbe**

---

[88] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade diğer nüshalarda yer almaktadır.

[89] Burasının neden "Dâr'ul Kadâ" olarak isimlendirildiği hakkında farklı görüşler olsa da İbnu Hacer, bunların en doğrusunun şu olduğunu söylemektedir: Buranın asıl ismi "Dar'u Kadâ'i Deyn'i Umer" yani "Ömer'in borcunun ödendiği yer" idi. Burası Ömer *Radiyallâhu Anh*'a aitti. Vefatı esnasında bazı borçlarına karşılık buranın satılmasını vasiyet etmişti. (İbnu Hacer el-Askalânî, Feth'ul Bârî, 2/502)

[90] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade diğer nüshalarda yer almaktadır.

[91] İbnu Hacer'in de işaret ettiği gibi, bu ifadeden maksad kuraklıktan dolayı develerin yiyecek bir şey bulamaması ve zayıflamaları, bu surette de insanların yolculuğa çıkamaz hale gelmeleridir. (İbnu Hacer el-Askalânî, Feth'ul Bârî, 2/502-503)

veriyordu. Ayakta olduğu halde Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'***e yöneldi ve şöyle dedi: "Ya Rasûlallâh! Mallar helak oldu, yollar**(ımız) **kesildi!]**[92] **Bu durumu bizden gidermesi için Allâh'a bizim için dua et!"** Enes bin Mâlik *Radiyallâhu Anh* şöyle dedi: **Bunun üzerine Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **ellerini kaldırdı"** Daha sonra (yağmurun aşırı yağmasından dolayı da) şöyle dua etti:

اَللّٰهُمَّ: حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا. اَللّٰهُمَّ عَلَى الْآكَامِ وَالظِّرَابِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ.

"Allâh'ım çevremize yağdır, üzerimize değil! Allâh'ım çevremizdeki dağlara, tepelere, vadi içlerine ve ağaçların bittiği yerlere yağdır!"

قَالَ: وَأَقْلَعَتْ فَخَرَجْنَا نَمْشِي فِي الشَّمْسِ.»

Enes bin Mâlik *Radiyallâhu Anh* dedi ki: **"Yağmur kesilince, biz de çıktık. Güneşin altında yürüdük."**[93]

Varit olan bu hadiste adam Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e, "Bu durumu bizden gidermesi için Allâh'a bizim için dua et!" demiştir.

Sahîh'de Abdullâh bin Ömer *Radiyallâhu Anhumâ*'nın şöyle dediği varit olmuştur:

Ben Ebû Tâlib'in Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in hakkındaki şu sözünü hatırlıyorum:

---

[92] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle nüshasında yer almaktadır.

[93] Yakın lafızlarla Buhârî, Hadis no: 933, 1013-1021; Muslim, Hadis no: 897.

وَأَبْيَضُ يُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِوَجْهِهِ ... ثِمَالُ الْيَتَامَى عِصْمَةٌ لِلْأَرَامِلِ.

"Bembeyazdır o, ki yüzü ile bulutlardan yağmur istenir.

Yetimlerin doyurucusu, dulların koruyucusudur."[94]

Bu onların, Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ile yağmur duasında veya buna benzer diğer durumlarda ki tevessülleridir. Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* öldüğü zaman ise -ashabı *Radiyallâhu Anhum*, onunla tevessül ettikleri ve yağmur duasında onu aracı kıldıkları gibi- Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in amcası Abbâs *Radiyallâhu Anh* ile tevessül ettiler. Fakat ne ölümünden sonra, ne gıyabında, ne kabrinin başında, ne de onun dışındaki herhangi bir kimsenin kabri başında tevessül ederek yağmur talebinde bulunmadılar. Aynı şekilde Mu'âviye bin Ebî Sufyân *Radiyallâhu Anhum* da Yezîd İbn'ul Esved el-Curaşî *Radiyallâhu Anh*[95] ile yağmur talebinde bulundu ve şöyle dedi:

«اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْتَشْفِعُ إِلَيْك بِخِيَارِنَا! يَا يَزِيدُ ارْفَعْ يَدَيْك إِلَى اللهِ!»

"Allâh'ım! Muhakkak ki biz Sana en hayırlımız ile şefaatte bulunuyoruz! Ey Yezîd! Ellerini Allâh'a doğru kaldır!"[96]

---

[94] Buhârî, Hadis no: 1008-1009.

[95] İsmi Ebu'l Esved Yezîd İbn'ul Esved el-Curaşî'dir. Şam'da en önde gelen tabiiler arasında yer almaktadır. Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in hayatında Müslüman oldu. Abidler arasında yer almaktaydı. Dahhâk bin Kays *Radiyallâhu Anh* ondan yağmur duası talep ettiğinde ona şöyle seslendi: "Ey çokça ağlayan kişi! Ayağa kalk!" İbnu Mende, bazılarının onu sahâbîler arasında saydığını, fakat bunun ispat edilemediğini söylemektedir. Bkz: İbnu Hacer el-Askalânî, el-İsâbe, 6/547-548; İbnu Sa'd, Tabakât, 7/444; Zehebî, Siyeru A'lâm'in Nubelâ, 4/136-137.

[96] Bkz: İbnu Hacer el-Askalânî, el-İsâbe, 6/548; İbnu Sa'd, Tabakât,

Böylece ellerini kaldırdı dua etti onlar da dua ettiler ve yağmur yağdı.

Bu sebeple âlimler demişlerdir ki: **"Salah ve hayır ehli kimseler ile yağmur talebinde bulunmak müstehabtır. Şayet (tevessül edilen kişiler) Rasûlullâh** *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem***'in Ehli Beyt'inden olursa, çok daha güzel olur."**

Âlimlerden hiç bir kimse, ne ölümlerinden sonra, ne de gıyablarında, ister Nebi olsun, isterse de salih bir kimse olsun, onlarla tevessülde bulunmanın ve onlarla yağmur talebinde bulunmanın meşruluğuna dair bir şey söylememişlerdir. Yağmur talebinde bulunmada veya yardım isteme ya da buna benzer dua çeşitlerinde de bunu müstehab görmemişlerdir.

«اَلدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ.»

"Dua ibadetin özüdür (beynidir)**."**[97]

7/444; Zehebî, Siyeru A'lâm'in Nubelâ, 4/137; Fesevî, el-Ma'rife ve't Târîh, 2/380-381; İbnu Asâkir, Târîhu Dimeşk, 65/107-117, no: 8241.

[97] Tirmizî, Hadis no: 3371; Ebû Dâvûd, Hadis no: 1479.

Tirmizî *Rahimehullâh* hadis hakkında şu notu düşmüştür: "Hadis bu vecihten gariptir. Biz bunu İbnu Lehî'a hadisinden başka bir yolla bilmiyoruz."

Tirmizî *Rahimehullâh* bunun hemen ardından -"Hasen Sahih" kaydıylaaynı manaya delalet eden şu hadisi rivayet etmiştir:

«اَلدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ.»

"Dua, ibadetin bizzat kendisidir." (Tirmizî, Hadis no: 3372)

Bu ikinci hadisi Nevevî "sahihlemiş" (Nevevî, el-Ezkâr, sf. 333), İbnu Hacer de senedinin "ceyyid (iyi)" olduğunu beyan etmiştir. (İbnu Hacer, Feth'ul Bârî, 1/49) Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* bu ikinci hadisin ardından Mümin 40/60. âyeti okumuştur. Vallâhu a'lem!

İbadetin de bina edildiği yer Sünnet ve ittibadır, hevâlar ve ibtida (bidatçılık) üzerine bina edilmemiştir. Çünkü Allâh'a Onun meşru kıldığı şeyle ibadet edilir. Hevâlar ve bidatler ile ibadet edilmez. Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللهُ.﴾

"Yoksa Allâh'ın izin vermediği bir dîni kendilerine şeriat kılan ortakları mı var?" (eş-Şûrâ 42/21);

﴿اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ.﴾

"Rabbinize boyun eğerek ve korkarak dua edin. Muhakkak ki O, haddi aşanları sevmez." (el-A'râf 7/55)

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle demiştir:

«إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي هٰذِهِ الْأُمَّةِ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ وَالطَّهُورِ.»

"Muhakkak ki yakında bu ümmet içerisinde, "Dua ve Taharet" hususunda haddi aşan bir topluluk olacaktır."[98]

[Duada haddi aşmak, uygun olmayan şeyi istemektir. Mesela peygamberlerin rütbesini veya bundan daha büyük bir şeyi istemektir. Nitekim bu şeyhlerden bir topluluğun dualarında yer alır. Meşru kılınmış olan taharetin fazlasını yapmak ise taharette haddi aşmak kapsamındadır. İnsanların çoğunun, dua ve taharet hususlarında haddi aştıklarını görürsün.][99]

---

[98] Abdullâh bin Mugaffel *Radiyallâhu Anh*'tan. Yakın lafızlarla: Ebû Dâvûd, Hadis no: 96, 1480; İbnu Mâce, Hadis no: 3864; Ahmed, Musned, Hadis no: 16796; İbnu Hibbân, Sahîh, Hadis no: 6763-6764. İbnu Hacer, hadisin sahih olduğunu bildirmiştir. (İbnu Hacer el-Askalânî, et-Telhîs'ul Habîr, 1/387)

[99] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle nüshasında yer almaktadır.

[Evliyadan İstiğasede Bulunma]

Kendisine bir musibet isabet ettiğinde veya bir şeyden korktuğunda, şeyhine istigasede bulunup, karşı karşıya kaldığı durumlara dair ondan kalbini selamete erdirmesi isteyen kimseye gelince… Bu, şirk kapsamındadır ve Hristiyanların dini cinsindendir. Gerçekte ise kişiye rahmetini isabet ettiren ve zararı ortadan kaldıran Allâh *Azze ve Celle*'nin Kendisi'dir.

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ.﴾

"Eğer Allâh sana herhangi bir zarar verecek olursa, O'ndan başka o zararı giderebilecek kimse yoktur. Eğer sana bir hayır dilerse, O'nun lütfunu engelleyebilecek kimse de yoktur." (Yûnus 10/107)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿مَا يَفْتَحِ اللهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ.﴾

"Allâh, insanlar için ne rahmet açarsa, artık onu engelleyecek hiçbir kimse yoktur. Neyi de engellerse, bundan sonra onu gönderecek de yoktur." (Fâtır 35/2)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ

إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ.﴾

"De ki: "Söyleyin bakalım: Acaba size Allâh'ın azabı gelse veya size Kıyamet Saati gelip çatsa siz (yine de) **Allâh'tan başkasını mı çağırırsınız? Eğer doğru söyleyenlerseniz! Hayır! Bilakis yalnız O'na dua edersiniz, O da dilerse** (kurtulmak için) **dua ettiğiniz sıkıntıyı giderir ve siz, o an Allâh'a ortak koştuklarınızı unutursunuz."** (el-En'âm 6/40-41)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ۞ أُولٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا.﴾

"De ki: "O'nun dışında (ilah diye) **ileri sürdüklerinizi çağırın. Onlar, başınızdaki sıkıntıyı ne kaldırabilirler ne de değiştirebilirler." Onların dua ettiği bu kimseler "Hangimiz daha yakın olacağız" diye Rabblerine vesile ararlar. O'nun rahmetini umarlar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı gerçekten korkunçtur."** (el-İsrâ 17/56-57)

Böylece Allâh, kendilerine dua edilen meleklerin, peygamberlerin ve diğer kimselerin kendilerinden sıkıntıyı kaldıramayacaklarını ve bunu değiştiremeyeceklerini beyan etti.

Şayet kişi şöyle derse: **"Ben şeyhime benim için şefaatçi olsun diye dua ediyorum."** (işte) kişinin yapmış olduğu bu duası; Hristiyanların Meryem *Aleyhâ's Selâm*'a, hahamlarına ve rahiplerine karşı yapmış oldukları dua türündendir. Mümin bir kimse ise dîni Rabbine has kılarak O'ndan ümitvar olur, O'ndan korkar ve O'na dua eder. Şeyhinin hakkı ise o kimsenin, şeyhi için dua etmesi ve

onun için bağışlanma dilemesidir.

Şu bir gerçektir ki; kadri kıymet bakımından yaratılmışların en büyüğü Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'dir. Ashabı ise onun işini, kadrini kıymetini insanlardan en iyi bilen ve ona en çok itaat eden kimselerdi. Durum bu şekilde olduğu halde, Rasûlullâh onlardan hiç birine ürperti ve korku halinde "Ey Efendim! Ya Rasûlallâh!" şeklinde bir sözü emir buyurmamıştır, onlar da ne hayatında ne de ölümünden sonra böylesine bir şeyi yapmamışlardır. Bilakis Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*, insanlara Allâh *Azze ve Celle*'yi zikretmeyi, O'na dua etmeyi ve Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e salat ve selam getirmeyi emretmiştir.

Allâhu *Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿اَلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۞ فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللهِ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ.﴾

"Onlar öyle kimselerdir ki, insanlar kendilerine, "İnsanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun!" dediklerinde, bu söz onların imanını artırdı ve dediler ki: "Allâh bize yeter, O ne güzel vekildir!" Bundan dolayı Allâh'tan bir nimet ve lütufla kendilerine hiçbir kötülük dokunmadan geri döndüler ve Allâh'ın rızasına uydular. Allâh, büyük fazl sahibidir." (Âl-i İmrân 3/173-174)

Buhârî'nin Sahîh'inde İbnu Abbâs *Radiyallâhu Anhumâ*'dan nakledildiğine göre **"Hasbunallâhu ve Nimel Vekîl (Allâh bize yeter, O ne güzel vekildir)!"** sözü, İbrâhîm *Aleyh'is Selâm*'ın ateşe atıldığı zaman söylediği sözdür. Muhammed *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* de -yani ashabı da- bir takım insanlar kendilerine **"İnsanlar**

sizin için toplanmışlar!" deyince bu sözleri söyledi.[100]

Yine Sahîh'de Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kederli olduğu bir sırada şöyle buyurduğu varit olmuştur:

«لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ. لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمُ. لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.»

"Azîm ve Halîm olan Allâh'tan başka ibadete -layık, hak- ilah yoktur! Arşın Sahibi Kerîm olan Allâh'tan başka ibadete -layık, hak- ilah yoktur! Göklerin, yerin ve Azîm olan arşın sahibi olan Allâh'tan başka ibadete -layık, hak- ilah yoktur."[101]

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in buna benzer bir duayı Ehli Beyt'inden bazı kimselere öğrettiği rivayet edilmektedir.[102] Sünen'de rivayet edildiğine göre ise, Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* işi zorlaştığı zaman şöyle demiştir:

«يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ.»

"Ey Hayy! Ey Kayyûm! Sen'in rahmetinle istigasede bulunuyorum."[103]

---

[100] Buhârî, Hadis no: 4563.

[101] Buhârî, Hadis no: 6346, 7431; Muslim, Hadis no: 2730'da İbnu Abbâs Radiyallâhu Anhumâ'dan rivayet etmişlerdir.

[102] Nesâ'î, es-Sunen'ul Kubrâ, Hadis no: 10388-10401.

[103] Tirmizî, Hadis no: 3524'de Enes bin Mâlik *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet etmiştir. Tirmizî, Hadis'in bu vecihten "Garîb" olduğunu kaydetmektedir. Hâkim ise aynı hadisi İbnu Mes'ûd *Radiyallâhu Anh*'tan rivayet etmiş ve hadisin Buhârî ve Muslim tarafından rivayet edilmediği halde isnadının sahih olduğunu söylemiştir. Zehebî, bu hususta herhangi bir

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kızı Fâtıma *Radiyallâhu Anhâ*'ya şöyle demesini öğrettiği de rivayet edilmiştir:

«يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ وَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَلَا إِلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ.»

"Ey Hayy! Ey Kayyûm! Ey gökleri ve yeri yoktan var eden! Sen'den başka ibadete -layık, hak- ilah yoktur! Sen'in rahmetinle istigasede bulunuyorum! Benim için işimi bütünüyle düzelt! Bir göz açıp kapama kadar, beni ne kendi nefsime ne de yarattıklarından bir kimseye bırakma!"[104]

İmam Ahmed'in Musned'inde, Ebû Hâtim el-Bustî'nin (İbnu Hibbân'ın) ise Sahîh'inde İbnu Mes'ûd *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet etmiş olduğu bir hadiste Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır:

«مَا أَصَابَ عَبْدًا قَطُّ هَمٌّ وَلَا حَزَنٌ فَقَالَ:

"Kul, kendisine bir keder ve üzüntü isabet ettiği sırada şöyle dua ederse:

değerlendirmede bulunmamıştır. (Hâkim, el-Mustedrak, Hadis no: 1875)

[104] Yakın lafızlarla Nesâ'î, es-Sunen'ul Kubrâ, Hadis no: 10330; Taberânî, el-Mu'cem'ul Evsat, Hadis no: 3565; Taberânî, el-Mu'cem'us Sağîr, Hadis no: 444; Taberânî, ed-Du'â, Hadis no: 880, 1046. Ziyâ el-Makdisî hadisin isnadının hasen olduğunu söylemiştir. (el-Muhtâra, 6/300-301) Hâkim de hadisin Buhârî ve Muslim'in şartlarına uygun olduğunu söylemiştir. Zehebî bu hususta herhangi bir yorumda bulunmamıştır. (Hâkim, el-Mustedrak, Hadis no: 2000)

اَللّٰهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أَمَتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ: أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ الْعَظِيمَ رَبِيعَ قَلْبِي وَنُورَ صَدْرِي وَجَلَاءَ حُزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي وَغَمِّي. إِلَّا أَذْهَبَ اللهُ هَمَّهُ وَغَمَّهُ وَأَبْدَلَهُ مَكَانَهُ فَرَحًا.

“Allâh’ım! Ben Sen’in kulunum! Erkek kulunun oğluyum ve kadın kulunun oğluyum! Benim alnım Sen’in Elindedir. Benim hakkımdaki hükmün geçerlidir. Hakkımdaki takdirin ise adalettir. Kendini isimlendirdiğin, Kitâb’ında indirdiğin, kullarından birine öğrettiğin ya da Kendi katında gayb ilminde sakladığın bütün isimlerin ile Sen’den; Kur’ân’ı kalbimin baharı, göğsümün nuru, hüznümün ortadan kalkması, keder ve üzüntümün giderilmesi için vesile kılmanı istiyorum!” Allâh onun kederini ve üzüntüsünü giderir, keder ve üzüntüsünü ferahlıkla değiştirir.

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ: أَفَلَا نَتَعَلَّمُهُنَّ؟ قَالَ: يَنْبَغِي لِمَنْ سَمِعَهُنَّ أَنْ يَتَعَلَّمَهُنَّ.»

Dediler ki: “Ya Rasûlallâh! Bu kelimeleri öğrenmeyelim mi?”

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **bunun üzerine şöyle dedi:**

“Bu kelimeleri işitene, onları öğrenmesi yaraşır!”[105]

[105] Ahmed, Musned, Hadis no: 3712, 4318; İbnu Hibbân, Sahîh, Hadis no:

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ümmetine şöyle demiştir:

«إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلٰكِنَّ اللهَ يُخَوِّفُ بِهِمَا عِبَادَهُ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذٰلِكَ فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ وَذِكْرِ اللهِ وَالِاسْتِغْفَارِ.»

"Muhakkak ki; güneş ve ay Allâh'ın âyetlerinden iki âyettir. Ne bir kimsenin ölümünden dolayı, ne de yaşamasından dolayı tutulmazlar. Lakin Allâh, o ikisiyle kullarını korkutmaktadır. O halde bu olayı gördüğünüz zaman namaza, Allâh'ın zikrine ve istiğfar etmeye sığının!"[106]

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* onlara küsuf (tutulma) esnasında namaz kılmayı, dua etmeyi, Allâh'ı zikretmeyi, köle azat etmeyi ve sadaka vermeyi emretmiştir. Onlara ne bir mahlûka, ne bir meleğe, ne bir nebiye, ne de bir başka kimseye dua etmelerini emretmemiştir. Bunun örneği Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Sünnet'inde çoktur. Korku anında Müslümanlar için O'na dua etmek, O'nu zikretmek, istiğfarda bulunmak, namaz kılmak, sadaka vermek gibi Allâh'ın emrettiği ameller dışında başka bir şey meşru kılınmamıştır.

Allâh'a ve Rasûlü'ne iman eden bir kimse nasıl olur da, Allâh ve Rasûlü'nün meşru kıldığı şeyleri terk eder de, Allâh'ın kendisi

---

972; Hâkim, Mustedrak, Hadis no: 1877; İbnu Ebî Şeybe, Musannef, Hadis no: 29318; Taberânî, el-Mu'cem'ul Kebîr, Hadis no: 10352; Taberânî, ed-Du'â, Hadis no: 1035. Hâkim şöyle demiştir: (Seneddeki) Abdurrahmân bin Abdillâh'ın babasından yaptığı irsalden salim olursa, bu hadis Muslim'in şartına göre sahihtir. Zira Abdurrahmân'ın babasından hadis dinleyip dinlemediği hususunda ihtilaf edilmiştir. Zehebî, Hâkim'in sözleriyle alakalı herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

[106] Farklı lafızlarla Buhârî, Hadis no: 1040-1063; Muslim, Hadis no: 901'de Âişe *Radiyallâhu Anhâ*'dan rivayet etmişlerdir.

hakkında hiçbir delil indirmediği bidate yönelmek suretiyle müşriklerin ve Hristiyanların dinine uyum sağlar?

Şayet biri ihtiyacının bunun gibi bir şeyle gerçekleştiğini ve şeyhi ile benzerlerinin kendisine (ihtiyacını karşılarken) gösterildiğini iddia ederse, o halde (deriz ki) yıldızlara ve putlara tapanlar ile şirk ehlinden benzerleri de böyle şeyler yaşıyorlar. Nitekim bu tarz şeyler, önceki ve günümüz müşriklerinden tevatür derecesinde nakledile gelmiştir. Şayet böyle olmasaydı, putlara vb. şeylere (zaten) ibadet edilmezdi.

İbrâhîm el-Halîl *Aleyh'is Selâm* şöyle demiştir:

﴿وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ۞ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ.﴾

"...beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut. Rabbim! O putlar insanlardan birçoğunu saptırdılar..." (İbrâhîm 14/35-36)

[İbrahim *Aleyh'is Selâm*'dan Sonra Şirkin Mekke Bölgesinde Ortaya Çıkışı]

Denilir ki: Mekke bölgesinde İbrâhîm el-Halîl *Aleyh'is Selâm*'dan sonra şirk, ilk olarak Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in kendisini ateşte bağırsaklarını sürüklerken gördüğü, Amr bin Luhay el-Huzâ'î tarafından meydana gelmiştir. O Sâ'ibe hayvanlarını ilk serbest bırakan[107] ve İbrâhîm *Aleyh'is Selâm*'ın dînini ilk değiştiren kimsedir.[108]

Derler ki: O Şam'a gitti ve Belkâ'da insanların kendileriyle menfaatleri elde etme ve zararları giderme hususunda fayda vereceklerine inandıkları, bir takım putlar gördü. Böylelikle bu putları Mekke'ye taşıdı ve Araplar için şirki ve putlara ibadet etmeyi sünnet haline getirdi.

Allâh'ın ve Rasûlü'nün haram kıldığı şirk, sihir, adam öldürmek, zina, Zûr'a (yalan gibi kötü işlere) tanıklık etmek, içki içmek ve benzeri haram işler hususunda, nefsin bazen menfaat elde etme veya zararı giderme olarak addettiği şeylerden dolayı bir nasibi olur. Şayet böyle olmasaydı nefisler kendisinde hiçbir hayır olmayan haramlara dalmazdı. Çünkü nefisleri o haramlara düşüren şey ya cehalettir ya da ihtiyaçtır.

Bir şeyin çirkinliğini ve o şeyden nehyedildiğini bilen bir kimseye gelince… Bu kimse bunu nasıl yapar? Bütün bu işleri işleyen

---

[107] Râgib el-İsfehânî "Sâ'ibe" hakkında diyor ki:

"Merada serbest bırakılan ve böylece herhangi bir sudan ve yemden men edilmeyen devedir. Bu ise deve beş kez doğurduğunda gerçekleşir." (Râgib el-İsfehânî, el-Mufredât, 'س - ي - ب' maddesi, sf. 431).

[108] Bkz: Taberî, Câmi'ul Beyân [Tefsîr'ut Taberî], thk: Turkî, 9/27-28; Buhârî, Hadis no: 3521; Muslim, Hadis no: 2856'da Ebû Hurayra *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet etmişlerdir.

kimseler ise ya bu haramda olan fesatlıktan cehalet sebebiyle, ya da şehvet duyulması örneğinde olduğu gibi yaptıkları bu şeye karşı bir ihtiyaçlarından dolayı yaparlar. Bazen bunlarda bulunan zarar, kendisinde bulunan lezzetten daha büyük olur. Kişiler bu durumu cehaletleri sebebi ile bilmezler veyahut da hevaları o fiili işleyene kadar onlara galebe çalar. Heva çoğunlukla sahibini tıpkı hak namına hiçbir şey bilmiyormuş gibi yapar. Muhakkak senin bir şeyi sevmen (seni) kör ve sağır eder. Bu sebepledir ki; âlim, Allâh *Azze ve Celle*'ye karşı haşyet (bilinçli bir korku) duyar.

Ebu'l Âliye *Radiyallâhu Anh* demiştir ki: **Muhammed** *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem***'in Ashabına** *Radiyallâhu Anhum* **Allâh** *Azze ve Celle***'nin şu kavli hakkında sordum:**

﴿إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ.﴾

"Allâh'ın kabul edeceği tevbe, ancak bilmeyerek günah işleyip sonra çok geçmeden tevbe edenlerin tevbesidir..." (en-Nisâ 4/17)

Dediler ki:

«كُلُّ مَنْ عَصَى اللهَ فَهُوَ جَاهِلٌ وَكُلُّ مَنْ تَابَ قَبْلَ الْمَوْتِ فَقَدْ تَابَ مِنْ قَرِيبٍ.»

"Allâh'a her asi olan kimse cahildir. Ölmeden önce tevbe eden kimse de, çok geçmeden tevbe etmiştir."[109]

[109] Taberî, Câmi'ul Beyân [Tefsîr'ut Taberî], thk: Turkî, 6/507; Suyûtî, ed-Durr'ul Mensûr, 2/459.

Seleften benzer rivayetler için bkz: Taberî, Câmi'ul Beyân [Tefsîr'ut Taberî], thk: Turkî, 6/507-510; Suyûtî, ed-Durr'ul Mensûr, 2/459-460;

Konumuz yasaklanan şeylerin içerisinde yer bulan, galip olan fesatlıkları/bozuklukları ve emredilen şeylerin içerisinde yer bulan, galip olan maslahatları açıklamak değildir.

Bilakis mümin bir kimseye Allâh'ın yapılmasını emrettiği hususların apaçık maslahat veya galip olan maslahat için olduğunu ve Allâh'ın yapılmasını yasakladığı hususların da apaçık mefsedet veya galip olan mefsedetten kaynaklandığını bilmesi yeterli gelir. Yine şunları bilmelidir ki Allâh *Azze ve Celle* ne kullarına emrettiği şeyleri Kendisi'nin onlara ihtiyacı olduğundan dolayı emretmiştir, ne de onlara karşı cimri davrandığı için nehyettiği şeyleri nehyetmiştir. Bilakis Allâh *Azze ve Celle* onların salahını/düzgünlüğünü içeren şeyleri emir buyurmuş ve onların fesat oluşunu/bozulmalarını içeren şeylerden nehyetmiştir. Bundan dolayı, Allâh *Azze ve Celle* Nebi'si *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'i şu şekilde vasfetmiştir:

﴿يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ.﴾

"Onlara marufu emreder ve münkeri yasaklar. Onlara güzel şeyleri helal, pis şeyleri de haram kılar." (el-A'râf 7/157)

Vâhidî, et-Tefsîr'ul Vasît, 2/26, 3/89; İbnu Kesîr, Tefsîr'ul Kur'ân'il Azîm, Thk. Selâme, 4/610; Beğavî, Me'âlim'ut Tenzîl [Tefsîr'ul Beğavî], İhyâ'ut Turâs, 1/586.

[Kabirlere El Sürme ve Oralara Yönelme Meselesi]

Kabre -hangi kabir olursa olsun- el sürme, öpme ve yanakları sürtmek (gibi) konulara gelince:

Bu fiiller -peygamberlerin kabirlerinden bir kabir olsa bile- Müslümanların ittifakı ile nehy edilmiştir. Ümmetin selefinden ve imamlarından hiç biri böyle bir fiilde bulunmamışlardır.[110] Bilakis

[110] Nevevî (v. 676H) bu hususta şöyle demektedir:

"Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in kabrinin tavaf edilmesi caiz değildir. Karnı ve sırtı kabrin duvarına yapıştırmak da mekruhtur. Bunu Halîmî ve başkaları söylemiştir. Yine kabre el sürmek ve kabri öpmek de mekruhtur. Bilakis asıl edeb, tıpkı Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* hayattayken huzurunda ondan uzakta durulduğu gibi ondan uzakta durmaktır. İşte doğru olan, âlimlerin söylediği ve üzerinde mutabık kaldıkları uygulama budur. Avamın çoğunluğunun buna muhalefet etmesine aldanmamalıdır. Zira kendisine uyulup kendisiyle amel edilmesi gereken şey, âlimlerin sözleridir. Avamın uydurmalarına ve cehaletlerine iltifat edilmez. Muhterem seyyid, Ebû Alî Fudayl bin İyâd *Rahimehullâhu Teâlâ* şu manadaki sözünde ne kadar güzel söylemiştir: 'Sen hidayet yoluna uy, o yolda gidenlerin azlığı sana zarar vermez; dalâlet yoluna uymaktan da sakın ve o yolda helak olanların çokluğu da seni aldatmasın!' Her kimin aklına el sürmek daha çok bereket getirir şeklinde bir düşünce gelirse o kimsenin cehaletinden ve gafletindendir. Zira bereket ancak şeriata ve âlimlerin sözlerine uygun olan hususlarda hâsıl olur. Doğruya muhalif olan şeylerde nasıl fazilet aranabilir?" (Nevevî, el-Îdâh fî Menâsik'il Hacci ve'l Umra, sf. 456)

Gazzâlî (v. 505H) ise Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in kabrine el sürmenin ve onu öpmenin caiz olmadığını izah ettiği yerde şöyle demiştir:

"Türbelere el sürüp onları öpmek, Hristiyanların ve Yahudilerin âdetidir!" (Gazzâlî, İhyâ'u Ulûm'id Dîn, 1/271 ve 4/491)

Semhûdî (v. 911H), Nevevî ve Gazzâlî'nin bu sözlerini naklettikten sonra Enes ve İbnu Ömer *Radiyallâhu Anhum*'dan bu tarz fiilleri nehyettik-

bunlar şirktendir. Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ۞ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا.﴾

"Dediler ki: "İlahlarınızı sakın bırakmayın! Vedd'i, Suvâ'yı, Yeğûs'u, Ye'ûk'u ve Nesr'i sakın bırakmayın! Onlar birçoğunu saptırdırlar..." (Nûh 71/23-24)

Bu isimlerin Nûh kavminde bulunan bir takım salih kimselerin isimleri olduğu hususu daha önce geçmişti. O kavimler bir müddet, onların kabirlerinde (Allah'a) ibadet ettiler. Sonra uzun bir müddet geçti ve onların resimlerini yaptılar. Genellikle bu durumlar ölüye dua etmek ve ondan istigasede bulunmak ile bağlantılı olarak cereyan etmektedir. Bu konu ve bu konuda vuku bulan şirkin beyanının bahsi daha önce geçmişti. Biz bunu; bidat ziyaretler ile -ki bu ehlinin Hristiyanlara benzediği ziyarettir- şer'i ziyaretler arasındaki farkı açıklamıştık.

lerine dair bazı rivayetleri zikretmiş ve de Mâlik, Şâfi'î ve Ahmed'in bunu şiddetle inkâr ettiklerini nakletmiştir. (Semhûdî, Vefâ'ul Vefâ, 4/215-217) Alî *Radiyallâhu Anh*'ın torunu Hasen bin Huseyn'in de Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in kabrine yapışıp ona el süren birisini çakıl taşları atarak bundan nehyettiği naklolunmuştur. (Ehâdîsu İsmâ'îl bin Ca'fer, no: 436)

[Büyük Addedilen Kimselerin Huzurunda Yapılan Ameller]

Şeyhlerin büyüklerinden olan kişilerin ve diğerlerinin huzurunda başı eğme veya yeri öpme ve buna benzer meselelerin izahına gelince:

Bu fiillerin nehyedilmesi hususunda da imamlar arasında hiçbir nizâ (ihtilaf) yoktur. [Bilakis mücerret olarak Allâh *Azze ve Celle*'den başkasına bel büküp, eğilmek nehyedilmiş bir ameldir.][111]

Musned'de ve diğer hadis kitaplarında varit olduğuna göre; Muâz bin Cebel *Radiyallâhu Anh* Şam'dan döndüğü zaman, Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e secde etti. Bunun üzerine Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu:

«مَا هٰذَا يَا مُعَاذُ؟ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، رَأَيْتهمْ فِي الشَّامِ يَسْجُدُونَ لِأَسَاقِفَتِهِمْ وَبَطَارِقَتِهِمْ وَيَذْكُرُونَ ذٰلِكَ عَنْ أَنْبِيَائِهِمْ. فَقَالَ: كَذَبُوا يَا مُعَاذُ! لَوْ كُنْت آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْت الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا مَنْ عِظَمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا. يَا مُعَاذُ، أَرَأَيْتَ إِنْ مَرَرْتَ بِقَبْرِي أَكُنْتَ سَاجِدًا؟ قَالَ لَا - قَالَ: - [لَا] تَفْعَلْ هٰذَا.»

"Ey Muâz! Bu da nedir?" Muâz dedi ki: **"Ey Allâh'ın Rasûl'ü! Ben Şam'da** (Hristiyanların) **Piskoposlarına ve Patriklerine secde ettiklerini ve bunu peygamberlerinden naklettiklerini gördüm."** Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* dedi ki: **"Ey Muâz! Onlar yalancıdırlar. Şayet birinin birine secde etmesini emredecek olsaydım, kocanın eşinin üzerindeki hakkından dolayı, kadının kocasına secde etmesini**

[111] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade diğer nüshalarda yer almaktadır.

emrederdim. Ey Muâz! Ne dersin, benim kabrimin yanından geçersen secde mi edersin?" Dedi ki: **"Hayır."** Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* dedi ki: **"Bunu Yapma!"**[112]

Veya Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* buna benzer bir şey söyledi…

Sahîh'de Câbir *Radiyallâhu Anh'tan* gelen hadis ile sabit olmuştur ki; Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* ashabına hastalığından dolayı oturarak namaz kıldırdı. Onlar da ayakta namaz kıldılar. Bunun üzerine onlara da oturmalarını emretti ve şöyle buyurdu:

«لَا تُعَظِّمُونِي كَمَا تُعَظِّمُ الْأَعَاجِمُ بَعْضَهَا بَعْضًا.»

"Beni, acemlerin birbirlerini tazim ettikleri gibi tazim etmeyin!"[113]

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* yine şöyle buyurdu:

«مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ النَّاسُ قِيَامًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنْ النَّارِ.»

---

[112] Farklı lafızlar ile şu kaynaklarda geçmektedir: İbnu Mâce, Hadis no: 1926; Ahmed, Musned, Hadis no: 19403, 21986; Diğer sahâbîlerden benzer rivayetler için bkz: Tirmizî, Hadis no: 1159; İbnu Mâce, Hadis no: 1925; Ahmed, Musned, Hadis no: 24471; Dârimî, Sünen, Hadis no: 1505. Tirmizî, Ebû Hurayra *Radiyallâhu Anh*'tan rivayet etmiş ve hadisin bu vecihten hasen garib olduğunu ifade etmiştir. Hâkim, hadisi "kabir" hakkındaki ifadeyle beraber Kays bin Sa'd bin Ubâde *Radiyallâhu Anh*'tan rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu, isnadı sahih olan bir hadistir, bununla beraber Buhârî ve Muslim bunu tahric etmemişlerdir." Zehebî de bu hususta ona muvafakat etmiştir. (Hâkim, el-Mustedrak, Hadîs no: 2763)

[113] Yakın lafızlarla Buhârî, el-Edeb'ul Mufred, Hadis no: 960; Muslim, Hadis no: 413; Ebû Dâvûd, Hadis no: 5230; İbnu Mâce, Hadis no: 3836.

"Her kim insanların kendisi için ayakta durmalarından dolayı sevinirse, ateşte oturacak yerini hazırlarsın!"[114]

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*, oturduğu sırada ashabı -namazda kıyamda olsalar bile- büyüklerini tazim etmek için kıyam eden kimselere benzememeleri için bundan nehyetmişken ve kendisine kıyam edildiğinden dolayı sevinen bir kimsenin ateş ehlinden olduğunu açıklamışken, birine secde etme, baş eğme ve elleri öpme hâli bulunanın durumu nasıldır?

Ömer bin Abdilazîz *Radiyallâhu Anh*[115] -ki o, yeryüzünde Allâh'ın halifesidir- yerleri öpme işine girişen kişileri men etmek, öptükleri

---

[114] Tirmizî, Hadis no: 2755; Ebû Dâvûd, Hadis no: 5229. Tirmizî, hadisin hasen olduğunu bildirmiştir.

[115] İmam, Hâfız, Allâme, Müctehid, Âbid, Zâhid, Seyyid, Müminlerin Emiri Ebu'l Hafs Ömer bin Abdilazîz bin Mervân İbn'il Hakem bin Ebi'l Âs bin Umeyye. İctihad imamlarındandı ve Hulefâ-i Râşidîn'in arasında yer almaktaydı. Annesi Ümmü Âsım bint Âsım, Ömer İbn'ul Hattâb *Radiyallâhu Anh*'ın torunuydu. 63H senesinde dünyaya geldi. Sika ve emindi. Fıkıh, ilim ve vera sahibiydi. Âdil bir imamdı. 86H-93H seneleri arasında Emevî Halifelerinden Velîd döneminde Medine'de valilik görevini üstlendi. 99H senesinde Müminlerin Emiri oldu.

Harmele dedi ki: İmam Şâfi'î'yi şöyle derken işittim:

"Halifeler beştir: Ebû Bekir, Ömer, Osmân, Alî ve Ömer bin Abdilazîz."

Başka bir rivayetteyse şöyle demiştir: "Râşid Halifeler beştir: Ebû Bekir, Ömer, Osmân, Alî ve Ömer bin Abdilazîz."

101H senesinde zehirlenerek şehit edilmiştir.

Biyografisi için bkz: İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 9/192-219; İbnu Hacer el-Askalânî, Tehzîb'ut Tehzîb, 7/475-478, no: 790; Zehebî, Siyeru A'lâm'in Nubelâ, 5/114-148; Ebû Nu'aym, Hilyet'ul Evliyâ, 5/253-353; İbn'ul Cevzî, Sifat'us Safve, 1/364-371, no: 172; Ziriklî, el-A'lâm, 5/50.

zaman tedib ve men etmek üzere bazı yardımcılarını vekil tayin etmiştir.

Kısacası kıyam, kuud (oturuş), ruku, sucud bütünüyle bir olan, yerleri ve gökleri yaratan Ma'bûd'un hakkıdır. Yalnız Allâh'a has kılınan haklarda ise Allâh'tan başkasının nasibi yoktur. Allâh *Azze ve Celle*'den başkası adına yemin etmek gibi…

Nitekim Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle buyurmuştur:

«مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ أَوْ لِيَصْمُتْ.»

"Her kim yemin edecek olursa Allâh'a yemin etsin veya sussun!"[116]

Muttefekun aleyh bir hadistir.

Aynı şekilde Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* demiştir ki:

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ أَشْرَكَ.»

"Kim Allâh'tan başkası adına yemin ederse, muhakkak ki o şirk koşmuştur."[117]

İbadet bütünüyle tek ve ortağı bulunmayan Allâh'a aittir.

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا

---

[116] Buhârî, Hadis no: 2679, 6646; Muslim, Hadis no: 1646'da İbnu Ömer *Radiyallâhu Anhumâ*'dan rivayet etmişlerdir.

[117] Ebû Dâvûd, Hadis no: 3251; Tirmizî, Hadis no: 1535'de İbnu Ömer *Radiyallâhu Anhumâ*'dan rivayet etmişlerdir. Tirmizî, hadisin "Hasen" olduğunu ifade etmektedir.

الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ.﴾

"Onlara Allâh'a dîni has kılan hanifler olarak ibadet etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermelerinden başka bir şey emredilmedi. İşte dosdoğru dîn budur." (el-Beyyine 98/8)

Sahîh'de Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in şöyle buyurduğu varit olmuştur:

«إِنَّ اللهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثًا: أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، [وَأَنْ تُقِيمُوا الصَّلَاةَ]، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَأَنْ تَنَاصَحُوا مَنْ وَلَّاهُ اللهُ أَمْرَكُمْ.»

"Muhakkak ki Allâh sizin için şu üç şeyden razı olur: O'na ibadet etmeniz ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamanız, [namaz kılmanız,][118] Allâh'ın ipine bütünüyle sımsıkı sarılmanız ve işleriniz hususunda Allâh'ın velayet verdiği kimselerle karşılıklı nasihatleşmeniz (birbirinize karşı samimi olup samimi öğütlerde bulunmanız)."[119]

Dînin Allâh'a has kılınması ibadetin aslıdır.

---

[118] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle nüshasında yer almaktadır.

[119] Yakın lafızlarla: Muslim, Hadis no: 1715; Mâlik, Muvatta, Ebû Musab ez-Zuhrî rivayetiyle, Hadis no: 2089; Buhârî, el-Edeb'ul Mufred, Hadis no: 442.

[Rasûl *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Büyük ve Küçük Şirkten Nehyetmesi]

Nebimiz *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şirkin incesini, görünür olanını, değersizini ve büyük olanını (yani her türlü şirki) yasaklamıştır.

Hatta ondan çeşitli lafızlar ile güneş doğarken ve güneş batarken, namaz kılmayı nehyettiğine dair gelen rivayetler, tevatür derecesindedir. Bir keresinde şöyle demiştir:

«لَا تَحَرَّوْا بِصَلَاتِكُمْ طُلُوعَ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبَهَا.»

"Namazlarınıza ne güneşin doğuşunda ne de batışında yönelmeyin!"[120]

Bazen de fecrin doğmasından sonra, güneş yükselene kadar ve ikindiden sonra da, güneş batana kadar namaz kılınmasını nehyederdi.[121]

Bazen de güneş doğduğu zaman şeytanın iki boynuzu arasında doğduğunu ve o sırada kâfirlerin ona secde ettiklerini anlatırdı[122] ve bu vakitte müşriklerin güneşe secde etmelerine dair bir benzeşme olduğu için ve şeytanın bu vakitte secdenin kendisine yöneltilmesi için kafasını güneşin altına koyduğundan dolayı bu vakitte namaz kılmayı nehyetti.[123]

Hâl böyleyken, acaba bundan daha açık bir biçimde şirk ve müşriklere benzeme durumu olan bir konu hakkında durum nasıl olurdu!?

---

[120] Buhârî, Hadis no: 582-583; Muslim, Hadis no: 828'de İbnu Ömer *Radiyallahu Anhumâ*'dan rivayet etmişlerdir.

[121] Bkz: Muslim, Hadis no: 827; İbnu Mâce, Hadis no: 446.

[122] Bkz: Buhârî, Hadis no: 3272-3273; Muslim, Hadis no: 829.

[123] Bkz: Nesâ'î, Hadis no: 572.

Allâh*u Teâlâ* Rasûl'ü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e kendisiyle Ehli Kitab'a hitap etmesi için emir buyurduğu âyette şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ.﴾

> **"De ki: "Ey Kitap ehli! Sizinle bizim aramızdaki ortak bir kelimeye gelin! Allâh'tan başkasına ibadet etmeyelim, O'na hiçbir şeyi şirk koşmayalım ve Allâh'ın dışında birbirimizi rabbler edinmeyelim. Şayet yüz çevirirlerse, deyin ki: Şahit olunuz ki biz Müslümanlarız!"** (Âl-i İmrân 3/64)

İşte bu, sözkonusu amelin, Ehli Kitab'ın birbirlerini Allâh'ın dışında rabbler edinmelerine benzemesindendir ki biz bu gibi şeylerden nehyedildik. Her kim Allâh'ın Nebi'si *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in, ashabının ve onlara güzellikle tabi olan kimselerin yolundan sapar da, Hristiyanların yolundan bir çeşit yola uyarsa, muhakkak ki o, Allâh'ın ve Rasûlü'nün emrettiği şeyi terk etmiştir [ve Allâh'ın ve Rasûlü'nün nehyettiği şeyi de işlemiştir][124].

[124] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle nüshasında yer almaktadır.

["Benim İhtiyacım Allâh'ın ve Filan Kimsenin Bereketi İle Giderildi" Gibi Lafızları Söyleyen Kimsenin Durumu]

"Benim şu ihtiyacım Allâh'ın bereketi ve senin bereketin ile giderildi." diyen birinin sözüne gelince… Bu sözlerin münker olan kısmına girer. Kesinlikle bu misalde olduğu gibi O'ndan başkası Allâh ile (böyle) bir alakalandırılmaya tabi tutulamaz.

Hatta bir kişi Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e şöyle demiştir: "Allâh ve sen dilersen…" Bunun üzerine Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur:

« أَجَعَلْتَنِي لِلّٰهِ نِدًّا بَلْ مَا شَاءَ اللّٰهُ وَحْدَهُ.»

"Beni Allâh'a denk mi tutuyorsun? Bilakis, bir tek Allâh'ın dilediği şey (de!)**"**[125]

Ashabına da şunu emretmiştir:

«لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللّٰهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ وَلٰكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ شَاءَ مُحَمَّدٌ.»

"Allâh'ın ve Muhammed'in dilediği şey demeyin! Yalnız sadece Allâh'ın dilediği, sonra Muhammed'in dilediği şey deyin!"[126]

---

[125] Buhârî, el-Edeb'ul Mufred, Hadis no: 783'de İbnu Abbâs *Radiyallâhu Anhumâ*'dan rivayet etmiştir. Irakî, hadisin isnadının hasen olduğunu belirtmiştir. (Irakî, el-Muğnî an Haml'il Esfâr, sf. 1056)

[126] Dârimî, Sünen, Hadis no: 2741; yakın lafızlarla Ebû Dâvûd, Hadis no: 4980; İbnu Mâce, Hadis no: 2117-2118. Ayrıca İbnu Hibbân, Sahîh, no: 5725. Ziyâ el-Makdisî, el-Muhtâra, 8/143'te bu hadisi zikretmiş ve isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

Bir başka hadiste varit olduğu üzere, bazı Müslümanlar (rüyalarında Ehli Kitaptan olan) bir kimsenin şöyle dediğini görmüşlerdir: **"Sizler** (Allâh'a) **niddler/denkler edinmeseniz ne iyi, ne güzel topluluksunuz!" Yani Allâh'a bir şeyleri nidd/denk kılmasanız... Diyorsunuz ki; "Allâh'ın ve Muhammed'in dilediği şey."** Bu sebep üzerine Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* onları bundan nehy etti.[127]

Aynı şekilde Sahîh'de Zeyd bin Hâlid *Radiyallâhu Anh'tan* rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* bize Hudeybiyye'de gece yağan yağmurdan sonra sabah namazını kıldırdı ve şöyle buyurdu:

«أَتَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ اللَّيْلَةَ؟ قُلْنَا: اَللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ. فَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللهِ وَرَحْمَتِهِ فٰذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا فَذٰلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ.»

"Bu gece Rabbiniz ne buyurdu biliyor musunuz?" Dedik ki: "Allâh ve Rasûl'ü daha iyi bilir." **Dedi ki: 'Allâh** *Azze ve Celle* **buyurdu ki; "Kullarımdan Bana iman ederek ve Beni inkâr ederek sabahlayanlar oldu. "Üzerimize Allâh'ın fazlı ve rahmetinden dolayı yağmur yağdı." diyen kimse Bana iman etmiş, yıldızları inkâr etmiştir. "Üzerimize şu şu** (yıldızın) **hareketinden dolayı yağmur yağdı" diyen kimse ise Beni inkâr etmiş yıldızlara iman etmiştir."**[128]

---

[127] Bkz: İbnu Mâce, Hadis no: 2118. Ayrıca İbnu Hibban, es-Sahih, no: 5725. Ziya el-Makdisi de el-Muhtara, 8/142-143'te hadisi rivayet ederek isnadının sahih olduğunu bildirmiştir.

[128] Buhârî, Hadis no: 846, 1038, 4147; Muslim, Hadis no: 71.

Allâh *Azze ve Celle*'nin yalnızca birer sebep kıldığı vesileler, Allâh ile beraber ortaklar, niddler ve yardımcılar olarak addedilemez.

"Şeyh'(im)in bereketiyle..." şeklinde bir söz sarf eden kimseye gelince: Kişi bununla (bereketle) bazen şeyhinin yapmış olduğu duayı kastedebilir. Zaten duanın icabet edilmesi bakımından en çabuk olanı, gıyabında olan bir kimse için yapılan duadır. Bazen kişi bereketten, şeyhinin kendisine hayırlı şeylerden öğrettiği ve emir buyurduğu hususların bereketini [veya bununla şeyhine hak üzere tabi olmasının, Allâh rızası için onu sevmesinin ve şeyhi Allâh'a itaat ettiği için ona itaat etmesinin bereketini][129] ya da şeyhinin, hak üzerine ona yardım etmesi ve dîn konusunda onunla dostluk kurma hususuna dair olan bereketini veya buna benzer şeyleri kast ediyor olabilir. Bütün bu açıklamaların hepsi sahih manalardır.

Bazen **"Bereketi ile..."** sözüyle de ölü ve gaib olan kişiye yaptığı duayı kastedebilir. Bu ise (güya) şeyhinin bu hususta başkalarında olmayan bir tesire sahip olması veya kendisinin aciz kaldığı, güç yetiremediği veya yönelemediği bir şeyi yapabilmesi (yönündeki inancı) hasebiyle olur. Bunu, ya bu münker bidatler hususunda birine tabi olması ya da birine boyun eğmesi sebebiyle söyler. Yine buna benzer diğer batıl manaları da kastedebilir.

Şu hususta hiç şüphe yoktur ki Allâh*u Teâlâ*'ya itaat ile amel etmek, müminlerin birbirlerine olan dualarını ve buna benzer şeyler; dünyada ve ahirette fayda verir. Bu da Allâh'ın fazlı ve rahmetinden dolayıdır.

---

[129] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle nüshasında yer almaktadır.

[Kutub, Gavs, Ferd ve Câmi Gibi Kavramların Mahiyeti]

Soru sahibinin sorduğu "Kutub, Gavs, Ferd ve Câmi'" isimli kavramlara gelince… İnsanlardan çeşitli kesimler bu lafızları kullanıyorlar ve onların izahını, İslam dininde batıl olan şeylerle yapıyorlar. Misal olarak bazılarının "Gavs" hakkında ki izahını verebiliriz: "Gavs; yaratılmışların kendisi vasıtasıyla yardımlarını ve rızıklarını elde ettikleridir." Hatta derler ki: "Meleklerin ve deniz balıklarının yardımı onun vasıtası iledir." İşte bu söz, Hristiyanların Mesih *Aleyh'is Selâm* hakkındaki ve Ali *Radiyallâhu Anh* hakkında aşırıya giden kimselerin söylemiş oldukları sözlerin türündendir. Bu sahibinden tevbe talep edilmesini, şayet tevbe etmez ise öldürülmesini gerektiren açık bir küfürdür. Zira ister melek olsun ister beşer olsun, kendi vasıtasıyla mahlûkatın imdadına yetişecek yaratılmış hiçbir şey yoktur. Bu sebeple felsefecilerin, melekler olduğunu zannettikleri "el-Ukûl'ul Aşera/On Akıl" hakkındaki sözleri[130], keza

---

[130] "El-Ukûl'ul Aşera/On Akıl" kavramı hakkında Diyanet İslam Ansiklopedisi'nde şu bilgilere yer verilmektedir:

"…Fârâbî ve İbn Sînâ gibi Meşşâî filozofları İslâm'daki yoktan ve hiçten yaratma ilkesini mantıkî açıdan izahta güçlük çektikleri için tanrı - varlık ilişkisini yani kâinatın meydana gelişini "kozmolojik akıllar nazariyesi" (el-ukul'ul-aşere) denen ve kaynağını Yeni Eflâtunculuktan alan bir teoriyle açıklamışlardır. Ayrıca, Aristo'dan beri devam eden bir anlayışa göre, "Birden ancak bir çıkar, yani bir olan Tanrı'dan ancak bir varlık çıkar; birden fazla varlığın çıkması Tanrı'nın zâtında çokluk bulunduğuna delâlet eder" şeklindeki ön yargıdan hareket eden bu filozoflar, varlık mertebelerinde Tanrı ile madde arasına gayri maddî birtakım "mutavassıtlar (aracılar)" koyarak bunlara akıl adını vermişler ve onlara üstün ilâhî varlıklar gözüyle bakmışlardır. Buna göre Allah'tan feyiz ve sudûr yoluyla meydana gelen ilk varlık "ilk akıldır. Bu ilk akıl her ne kadar sayı bakımından bir ise de kendinde araz olarak birçokluk vardır. Çünkü o özü itibariyle mümkün, ilk olması itibariyle de zorunlu (vâcip) bir varlıktır. Bu sebeple gayri maddî

Hristiyanların Mesih *Aleyh'is Selâm* hakkındaki sözleri ve benzerleri Müslümanların ittifakı ile açık bir küfürdür.

Aynı şekilde "Gavs" bunların bazılarından gelen sözlerde şöyle açıklanır: "Yeryüzünde üç yüz on küsur kişi vardır ki onları "en-

olan ilk akıl hem kendi varlığını hem de Allah'ı bilir, yani şuurlu bir varlıktır. İlk aklın Allah'a nisbetle mümkün varlık olması ve kendini düşünmesi sonucunda ondan ikinci akıl, birinci gök (el-felek'ul-a'lâ) ve bu feleğin nefsi meydana gelir. Buna göre ilk aklın bu iki yönlü fonksiyonu âlemdeki çokluğun sebebidir. İkinci akıldan üçüncü akıl ve ikinci felek (sabit yıldızlar) ile onun nefsi meydana gelir. Bu sistemle her akıldan bir başka akıl, bir felek ve onun nefsi çıkarak bu mutavassıtlar onuncu akılda son bulur. En üstteki gök ile en aşağıdaki ay feleği arasındaki varlıklara "ikinciler" veya "ruhanîler" denir. Onuncu akla ise "faal akıl" adı verilir. Filozofların iddiasına göre bu akıl dinî terminolojideki Cebrâil'e tekabül eder. Daima aktif olan faal akıl, ay altı âlemini yani yer küreyi idare eder. Nesneler dünyasında meydana gelen her türlü fizikî, kimyevî ve biyolojik hareketi o tayin eder. Bu sebeple onun bir ismi de "vâhibüssuver" yani sûretleri verendir. Ayrıca o "Rûhulemîn" ve "Rûhulkudüs" terimleriyle de ifade edilir." (bkz. DİA, 2/239, "Akıl" maddesi, S. Hayri Bolay.)

Bütün bu zikredilenlerin Kitâb, Sünnet ve icmadan kaynağı olmayan batıl ve küfür düşünceler olduğu aşikârdır. Böylece İslam'a intisap ettiklerini ileri süren birtakım filozofların, -haşa- Allâh*u Teâlâ*'nın bazı fiil ve sıfatlarını yüklenen birtakım aracı ilahlar tasavvur ettikleri görülmektedir. Bunların bu ilahi vasıflar verdikleri varlıklara "melek" ismini vermesi durumu değiştirmez, zira melekler İslam'a göre rububiyet vasıflarına sahip varlıklar değil, bilakis sadece Allâh'ın emriyle hareket eden memur mahlûklardır. Filozoflar arasında yayılan bu düşünceler bilhassa Bâtinî-İsmâ'ilî muhitte sistemleşmiştir. Şeyh'ul İslam *Rahimehullâh*'ın bahsettiği gavs, kutub vesair isimler taşıyan ve güya kâinatı idare ettiklerine inanılan veliler teşkilatı olduğu iddia edilen ricâl'ul gayb (gayb erenleri) anlayışının da bundan bir farkı yoktur, hatta bu tarz felsefi düşüncelerden etkilenerek oluşturulduğu açıkça görülmektedir. Vallâhu a'lem.

Nucebâ/Seçilmişler" diye isimlendirirler. Onlardan bir yetmiş kişi ayrılır ki onlar da "en-Nukabâ/İleri gelenlerdir (liderlerdir)". Diğer bir kırkı "el-Ebdâl/Bedeller (yerine geçenler)"dir. Onlardan yedi kişi "el-Aktâb/Kutublar"dır. Onlardan dört kişi "el-Evtâd/Sütunlar"dır. Son olarak da bunlardan bir kişi de "el-Gavs/Yardım istenilen"dir. Bu gavs Mekke'de mukimdir. Yeryüzü halkı rızıkları ve yardımları hususunda kendilerine bir musibet geldiği zaman bu üç yüz on küsür adama (en-Nucebâ'ya) sığınırlar. Bunlar da bu yetmiş kişiye (en-Nukabâ'ya), bu yetmiş kişi de kırk kişiye (el-Ebdâl'a), bu kırk kişi de yedi kişiye (el-Ektâb'a), bu yedi kişi de dört kişiye (el-Evtâd'a), bu dört kişi de (son olarak) tek olan kişiye (Gavs'a) sığınır. Bazıları bu konudaki sayılardan, isimlerden ve mertebelerden ekleme çıkarma yapabilmektedir.

Onlar, bahsi geçen bu kişiler hakkında çeşitli makalelere (görüşlere) sahiptirler. Hatta bazılarının dediğine göre; dünya semasından Kabe'ye dönemin Gavs'ının ve Hızır'ının isimlerinin bulunduğu yeşil bir yaprak inmektedir. Bu, onlardan Hızır'ın bir mertebe olduğu ve her zamanın bir Hızır'ı olduğu görüşüne tabi olanlara göredir. Bu konuda, onların iki görüşü vardır.[131]

---

[131] Halk arasında üçler, yediler, kırklar gibi isimlerle meşhur olan "ricâl'ul gayb" (gayb erenleri) hakkında tasavvuf ehline veya sufi meşrepli ulemaya ait birçok kitapta bahsedilmektedir. Misal olarak Bursevî, Rûh'ul Beyân, 5/234, el-Kehf 18/22. âyetin tefsiri; İbnu Acîbe, el-Bahr'ul Medîd, 5/165, Fussilet 41/10-12. âyetlerin tefsiri; ayrıca Cürcânî'nin Ta'rifatı'ndan bu kavramların geçtiği maddelere bakılabilir. İhsan İlahi Zahir bu hususta İbnu Arabî'nin Futuhât-ı Mekkiyye, Gümüşhanevî'nin Câmi'ul Usûl, Sulemî'nin Tabakât, Hucvirî'nin Keşf'ul Mahcûb adlı eserlerinden ve başka tasavvufî kaynaklardan da alıntılarda bulunmaktadır. (et-Tasavvuf, el-Menşe'u ve'l Masdar, sf. 231) Aynı kaynakta İsmailiyye Mezhebi'ne ait kitaplardan bu ricâl'ul gayb sistemiyle benzerlik arzeden nakillerde bulunulmaktadır. (Age, sf. 235) İbnu Teymiyye *Rahimehullâh*, başka bir eserinde bu şekildeki mertebelerin büyük oranda Rafiziler'den ve İsmaililer'den

alındığına dikkat çekmektedir. (İbnu Teymiyye, Mecmû'ul Fetâvâ, 11/439) İbnu Haldûn da "Mukaddime"de aynı hususa işarette bulunarak kutub, nücebâ gibi inançların Şia'dan ve İsmailiyye'den intihal edildiğini ifade etmektedir. (Târihu İbni Haldûn, 1/619-620) Tahâvî şarihi İbnu Ebi'l İzz ise bu ricâl'ul gayb diye bahsedilen ve insanların tanımadığı, görmediği gayb erenlerinin aslında cinler ve şeytanlar olduğunu söylemektedir. (Şerh'ut Tahâviyye, thk: Arnavut, 2/766-767) Mahmûd Şukrî Alûsî de cin şeytanlarının kendilerini dörtler, yediler, kırklar ve benzerleri gibi tanıtarak insanlara yaklaştıklarından bahsetmektedir. (Gâyet'ul Emânî, 1/191)

İbnu Teymiyye *Rahimehullâh*, bu konuyu ele aldığı başka bir yerde şöyle demektedir:

"İbadet ehlinden ve avamdan birçok kimsenin dilinde dolaşan isimlere gelince; mesela Mekke'de bulunan Gavs, dört adet Evtad (sütunlar), yedi adet Aktab (kutuplar), kırk adet Abdal, üç yüz adet Nüceba (seçilmişler) gibi; bu isimler Allâh'ın Kitâb'ında mevcud olmadığı gibi, Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'den de sahih yahut en azından Abdal lafzının kendisine hamledilmesini mümkün kılacak zayıf bir isnadla da olsa rivayet edilmemiştir. Abdal hakkında ise Şam'la alakalı bir hadis rivayet edilmiştir ki Alî bin Ebî Tâlib *Radiyallâhu Anh*'tan Nebî *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e merfu olarak ulaşan munkatı (kopuk) bir isnada sahiptir. Söz konusu hadiste şöyle denilmektedir:

«إِنَّ فِيهِمْ - يَعْنِي أَهْلَ الشَّامِ - الْأَبْدَالَ الْأَرْبَعِينَ رَجُلًا كُلَّمَا مَاتَ رَجُلٌ أَبْدَلَ اللهُ تَعَالَى مَكَانَهُ رَجُلًا.»

> **"Onların yani Şam ehli'nin arasında Abdal zümresi bulunmaktadır ki onlar kırk kişidir. Her biri öldüğünde Allâh onu başka birisiyle tebdil eder/değiştirir** (yerine başka birisini getirir)**."**

Yine bu isimler, selefin sözleri arasında da bu tertibte olduğu şekliyle yer almamaktadır. Keza ümmetin genel kabulüne mazhar olmuş şeyh-

Bunların hepsi batıldır ve de ne Allâh'ın Kitâbı'nda, ne Rasûl'ü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Sünneti'nde hiç bir aslı yoktur. Ne ümmetin selefinden, ne ümmetin imamlarından ve ne de kendilerine uyulmayı hak eden geçmişin büyük şeyhlerinden, hiçbir kimse böyle şeyler söylememiştir. Malumdur ki; zamanlarının en hayırlı kimseleri bizim efendimiz Âlemlerin Rabbi olan Allâh'ın Rasûl'ü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*, Ebû Bekir, Ömer, Osmân ve Alî *Radiyallâhu Anhum*'dur ve onlar Mekke'de değil, Medine'de bulunmaktaydılar.

Bunlardan bazıları **"Muğîre bin Şu'be'nin (azatlı) kölesi olan Hilâl"** hakkında, onun bu (bahsi geçen) yedi kişiden (el-Ektâb/Kutuplardan) biri olduğuna dair bir hadis rivayet etmişlerdir. Bu

---

lerden bu tertib ve manalar üzere rivayet edilmemiştir. Bu isimler, bu şekliyle ancak orta dönemdeki bazı şeyhlerden nakledilmektedir. Onlar da bunları ya başkalarından rivayet ederek ya da zikretmek suretiyle söylemişlerdir." (Mecmû'ul Fetâvâ, 11/433-434)

Kısacası sened itibariyle tartışmalı "Abdal" hadisleri dışında bu "ricâl'ul gayb" hakkında nakledilen hadisler kesin olarak batıldır ve de selef zamanında ya da selefe yakın dönemlerde hiç kimse bu tarz bir veliler konseyinden bahsetmemiştir. Lakin maalesef selef sonrası dönemlerde bu tarz inançlar -batıl din ve mezheplerin de etkisiyle- yaygınlaşmış ve sonrasında da bu hayali konseyin üyelerine -Allâh'tan başkasının güç yetiremeyeceği hususlarda- tasarruf yetkisi verilerek kâinatın idarecisi pozisyonu verilmiştir. Sehâvî (el-Mekâsid'ul Hasene, sf. 43-47), Suyûtî (el-Hâvî li'l Fetâvâ, 2/292-307), İbnu Hacer el-Heytemî (el-Fetâvâ'l Hadîsiyye, sf. 230-233) gibi birtakım müteahhirun ulema bu tarz sahih olmayan hadisleri kendilerine delil alarak bu ismi geçen zümrelerin varlığını kabul etmişler ve her ne kadar ismi geçen âlimler bu hususdaki şirk inançlarını doğrudan onaylamasalar da bu konudaki batıl inançlara bu şekilde bazı âlimlerin sözlerinden de destek bulunmuştur. Hâlbuki ilim ehlinden de gelse sahih delillere ve seleften bir asla dayanmayan her tür görüşün reddedilmesi gerekir. Vallâhu a'lem.

hadis, marifet ehlinin ittifakı ile batıl bir hadistir. [132] Bu (tarz) hadisler, Ebû Nuaym[133]'ın tasnif etmiş olduğu "Hilye'tul Evliyâ" adlı kitabında, Şeyh Ebû Abdirrahmân es-Sulemî[134]'nin bazı tasnifatlarında bulunsa da, buna aldanmayasın! Çünkü bu tasniflerde sahih, hasen, zayıf, mevzu ve âlimler arasında yalan ve uydurma olduğunda ihtilaf bulunmayan, mekzub/yalanlanmış rivayetler de mevcuttur. [Raviler bazen bunların mevzu olduğunu bilmeyerek rivayet ederler.][135] Bazen de raviler bunları Hadis ehlinden -duyduklarını sahih olanıyla batıl olanının arasını ayırmadan rivayet eden- bazı kimselerin âdeti üzere rivayet ederler.

Ehli hadis ise, bu tarz hadisleri, Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in Sahîh'te sabit olan şu hadisinden dolayı rivayet etmezler:

---

[132] Bkz: İbnu Teymiyye, el-Furkân Beyne Evliyâ'ir Rahmâni ve Evliyâ'iş Şeytân, sf. 17.

[133] İmam, Hafız, Sika, Allâme, Ebû Nu'aym Ahmed bin Abdillâh bin Ahmed bin İshâk bin Mûsâ bin Mihrân el-İsfehânî. 336H senesinde dünyaya geldi. İsnadlar hususunda üstündü. Birçok kitap tasnif etti. En meşhur kitabı Hilyet'ul Evliyâ'dır. Saduk ve güvenilen biridir. Fakat mevzu hadisleri belirtmeden naklederdi. 430H senesinde 94 yaşındayken vefat etti.

Bkz: Zehebî, Siyeru A'lâm'in Nubelâ, 17/453-464; Zehebî, Mîzân'ul İ'tidâl, 1/111; İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 5/149-150.

[134] Ebû Abdirrahmân Muhammed İbn'ul Huseyn bin Mûsâ bin Hâlid bin Sâlim es-Sulemî. 330H senesinde dünyaya geldi. 100 veya daha fazla kitap yazdığı söylenmiştir. Sika olmadığı ve sofiler için hadisler uydurduğu nakledilmektedir. 412H senesinde vefat etti.

Bkz: İbn'ul İmâd el-Hanbelî, Şezerât'uz Zeheb, 5/67; Zehebî, Mîzân'ul İ'tidâl, 3/523-524; İbnu Kesîr, el-Bidâye ve'n Nihâye, 12/12-13.

[135] Köşeli parantez arasında bulunan ziyade Dâr'ul Fadîle nüshasında yer almaktadır.

«مَنْ حَدَّثَ عَنِّي بِحَدِيثٍ وَهُوَ يَرَى أَنَّهُ كَذِبٌ فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ.»

"Her kim benden, yalan olduğunu gördüğü bir hadisi rivayet ederse, o yalancılardan biridir."[136]

Hâsılı, Müslümanların hepsi, rağbet (istek) ve rahbet (korku) hâlindeyken başlarına gelen musibetlerde -rızkın inmesi için istiskâ (yağmur duası) anında dua etmeleri, küsuf (güneş ve ay tutulması) anında dua etmeleri, belanın kalkacağına güvenmeleri ve bunun gibi şeylerde- tek ve hiçbir ortağı olmayan Allâh'a dua etmeleri gerektiğini ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaları gerektiğini biliyorlar.

Müslümanlar, kesinlikle Allâh *Azze ve Celle*'den başkasına ihtiyaçları için başvuracak kimseler değillerdir. Bilakis cahiliyyedeki müşrikler Allâh'a vasıta olmaksızın dua ediyorlardı ve Allâh da onların dualarına icabet ediyordu. Ne dersin, tevhid ve İslam'dan sonra, kendisi hakkında delil indirmediği bu vasıta olmaksızın Allâh onların dualarına icabet etmiyor mu?

Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرٍّ مَسَّهُ.﴾

"İnsana bir sıkıntı dokundu mu, gerek otururken, gerekse ayakta iken Biz'e dua eder. Ama Biz onun bu sıkıntısını ondan kaldırdık mı, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için Biz'e hiç yalvarmamış gibi geçer gider." (Yûnus 10/12)

---

[136] İbnu Mâce, Hadis no: 39-41; Ahmed, Musned, Hadis no: 18184; İbnu Ebî Şeybe, Musannef, Hadis no: 25614; Yakın lafızlarla Muslim, Hadis no: 1-4.

Allâhu *Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ.﴾

"Denizde size bir sıkıntı dokunduğunda bütün dua ettikleriniz kaybolur da, yalnız Allâh kalır." (el-İsrâ 17/67)

Allâhu *Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ.﴾

"De ki: "Söyleyin bakalım. Acaba size Allâh'ın azabı gelse veya size Kıyamet Saati gelip çatsa siz (yine de) **Allâh'tan başkasını mı çağırırsınız? Eğer doğru söyleyenlerseniz! Hayır! Bilakis yalnız O'na dua edersiniz, O da dilerse** (kurtulmak için) **dua ettiğiniz sıkıntıyı giderir ve siz o an Allâh'a ortak koştuklarınızı unutursunuz."** (el-En'âm 6/40-41)

Allâhu *Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ۞ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.﴾

"Andolsun, senden önce de birtakım ümmetlere de rasuller gönderdik. Sonunda, umulur ki boyun eğip yalvarırlar diye onları şiddetli yoksulluk ve darlıklarla yakaladık. Hiç olmazsa onlara azabımız geldiği zaman boyun eğip yalvarsalardı ya... Fakat kalpleri katılaştı. Şeytan da yapmakta olduklarını zaten onlara süslü göstermişti." (el-

En'âm 6/42-43)

Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* ashabı için namaz kılarak ve kılmayarak istiskada (yağmur talebinde) bulunmuştur. Yine istiska (yağmur talebi) için namaz ve Kusuf namazını da onlara kıldırmış ve namazında da kunut yapıp müşriklere karşı Allâh'tan yardım talep ediyordu. Ondan sonra, raşid halifeleri, dinin imamları ve Müslümanların şeyhleri de onun bu sünnetini yerine getirmişler ve bu yol üzerinde devam etmişlerdir…

Bundan dolayı denilir ki: **"Şu üç şeyin hiçbir aslı yoktur: Nusayriyye'nin Babı (Kapısı), Rafizilerin Muntazar'ı (beklenen imamı), Cahillerin Gavsı."**

Nusayriler, bu türden kendilerine ait bir "bab/kapı" hakkında âlemi idare ettiği ve bu "bab"ın şahsının bizzat mevcud olduğu iddiasında bulunmuşlardır. Lakin Nusayriyye'nin bu kapı hakkındaki davaları batıldır.[137]

Muntazar (Rafiziler tarafından beklenilen imam) Muhammed İbn'ul Hasen[138] ve Mekke'de ikame eden Gavs ve benzerlerine gelin-

[137] Nusayriler şu an Suriye'ye hükmeden taife olup hulul (enkarnasyon), tenasüh (reenkarnasyon/ruhgöçü) gibi birçok batıl ve küfür itikadlara sahip bir fırkadır. Gulat-ı Şia yani aşırı Şii fırkalarından birisi kabul edilir. Bunlar, Alî *Radiyallâhu Anh*, Muhammed *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* ve Selman-ı Fârisî *Radiyallâhu Anh*'a ilahi vasıflar yükleyerek bir nevi Hristiyanların teslis (üçleme) doktrinine benzer bir akideyi savunurlar. Bu itikada göre Alî, mana; Muhammed, isim; Selman da bab yani kapıdır. Bu üç zata böylece yaratma başta olmak üzere kâinatta tasarruf yetkisi tanımaktadırlar. Onlar ise bu iftiralardan uzaktırlar. Rabbimiz bu iftiracılara layık oldukları şekliyle muamele etsin. (Âmîn) Nusayrilerin bu inançları hakkında geniş bilgi için bkz. DİA, Nusayrilik maddesi, 33/270-274

[138] Rafiziler, beklenen Mehdi'nin 11. İmamları olan İmam Hasen el-Askerî'nin *Radiyallâhu Anh* oğlu Muhammed olduğunu iddia ederler. Yine iddialarına göre o, belli bir yaştan sonra gizlenmiş ve halen şu ana kadar

ce; şüphesiz bunlar batıl şeylerdir ve bu konuda anlatılan şeylerin mevcudiyeti yoktur.

Aynı şekilde bu taifelerden olan kimselerin bazıları "Kutub, Gavs ve Câmi" diye isimlendirilen şahısların, Allâh dostlarına yardım ettiklerini, onların hepsini tanıdıklarını ve benzeri şeyleri iddia etmektedirler. Hâlbuki bu, batıl bir şeydir ki; ne Ebû Bekir, ne de Ömer *Radiyallâhu Anhumâ*, ne Allâh dostlarının hepsini tanıyabilmişler, ne de onların hepsine yardım edebilmişlerdir.

Durum böyle olduğu halde bu sapık, aldanmış, yalancı kimseler nasıl bu mertebeye erişebilir?

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* Âdemoğullarının efendisi olduğu halde, ümmetinden kendilerini görmediği kimseleri (Kıyamet Günü'nde) yüzlerindeki beyazlıktan ve abdest azalarının parlamasından meydana gelen, abdest izleri ile tanıyacaktır.[139] Bunların arasında da, ancak Allâh *Azze ve Celle*'nin sayabileceği Allâh dostları vardır.

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* Allâh dostlarının önderleri ve hatipleri olan Allâh'ın Nebilerinin çoğunu dahi tanımamaktadır. Bilakis Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ.﴾

"Senden önce gönderdiğimiz elçilerden kıssalarını sana anlattıklarımız da vardır, anlatmadıklarımız da vardır..." (Gâfir 40/78)

---

yaşamaktadır, ahir zamanda da Mehdi olarak ortaya çıkacaktır! Ehli Sünnet'e göre ise Mehdi o değildir, bilakis tarihçilerin birçoğu Hasen el-Askerî'nin geride hiç bir çocuk bırakmadan öldüğünü söylemektedirler. (Bkz. Zehebî, Siyeru A'lâm'in Nubelâ, thk: Risâle, 13/121-122)

[139] Bkz: Mâlik, Muvatta, Hadis no: 72.

[Hızır *Aleyh'is Selâm*[140]'ın Durumu]

Aynı şekilde Mûsâ *Aleyh'is Selâm*'ın durumu… Ne o Hızır *Aleyh'is Selâm*'ı tanıyordu, ne de Hızır *Aleyh'is Selâm* onu tanıyordu. Bilakis Mûsâ *Aleyh'is Selâm* ona selam verdiği zaman o karşılık olarak şöyle sordu: "Senin toprağında selam ne gezer?" Mûsâ da: "Ben Mûsâ'yım" dediği zaman Hızır: "İsrailoğullarının Mûsâ'sı mı?" dedi. Mûsâ da "Evet" cevabını verdi.

İşte böylelikle Hızır *Aleyh'is Selâm*'a Mûsâ *Aleyh'is Selâm*'ın ismi ve haberi ulaşmıştı, fakat onu bizzat tanımıyordu.[141]

Her kim: **"Hızır** *Aleyh'is Selâm* **Allâh dostlarının nakibidir (lideridir)."** veya **"O, onların hepsine öğretmektedir"** derse; muhakkak ki batıl olanı söylemiştir.

Bu konuda muhakkiklerin de kabul ettiği doğru olan görüş; Hızır *Aleyh'is Selâm*'ın öldüğü ve İslam'a (İslam Şeriatına) yetişmediği, şayet Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in zamanında bulunsa bile tıpkı Allâh *Azze ve Celle*'nin bunu ona ve diğer kişilere vacip kıldığı gibi kendisine de Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e iman etmesi ve onunla beraber cihad etmesini vacib kılacağı yönündedir.

(Aynı şekilde) Mekke'de, Medine'de bulunması ve diğer sahabi-

---

[140] Kur'ân'da Kehf Sûresi, 60-82. âyetler arasında Mûsâ *Aleyh'is Selâm* ile yaptıkları bir yolculuktan bahsedilen Allâh'ın nebilerinden bir nebidir. Hızır *Aleyh'is Selâm*'ın hayatta olduğuna dair yapılan bütün rivayetler sahih değildir. (İbn'ul Kayyim, el-Menâr'ul Munîf, sf. 67, no: 123). İbn'ul Cevzî'nin dediği gibi Hızır *Aleyh'is Selâm*'ın hayatta olmadığına dair dört delil vardır. Bunlar Kur'ân, Sünnet, muhakkik âlimlerin icması ve makuldür. (İbn'ul Kayyim, el-Menâr'ul Munîf, sf. 69-76) İmam Buhârî de Hızır *Aleyh'is Selâm*'ın hayatta olmadığını söylemiştir. (İbn'ul Kayyim, el-Menâr'ul Munîf, sf. 67-68, no: 127). Vallâhu a'lem!

[141] Bkz: Buhârî, Hadis no: 3401; Muslim, Hadis no: 2380.

lerle beraber cihada katılması ve de din hususunda onlara yardım etmek için bulunması; gemilerini kusurlu göster(ip onlara yapılacak zulmü önle)mek için kâfir bir kavmin yanında bulunmasından daha evla idi!

O, müşriklerin arasında gizlenmeden yaşadığı halde insanlar için çıkarılmış (bu) hayırlı ümmetten saklanacak da değildi!

Devamla, Müslümanların ne dinleri, ne de dünyaları hakkında ne Hızır *Aleyh'is Selâm*'a ne de ona benzer kimselere ihtiyaçları yoktur!

Muhakkak ki onlar dinlerini kendilerine kitabı ve hikmeti öğreten, Ümmi olan Nebi, Rasul *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'den alıyorlardı. Onların Nebi'si *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* kendilerine şunu buyuruyordu:

«لَوْ كَانَ مُوسَى حَيًّا ثُمَّ اتَّبَعْتُمُوهُ وَتَرَكْتُمُونِي لَضَلَلْتُمْ.»

"Şayet Mûsâ yaşasaydı, sonra siz ona tabi olup beni terk etseydiniz, dalalete düşmüş olurdunuz."[142]

Keza Îsâ bin Meryem *Aleyh'is Selâm* semadan indiği vakit, insanlar arasında Rabblerinin kitabı ve Nebilerinin sünneti ile hükmedecektir.[143]

---

[142] Dârimî, Sünen, Hadis no: 449; İmâm Ahmed, Müsned, no: 14631'de Câbir *Radiyallâhu Anh*'tan rivayet etmişlerdir. Bûsîrî, bu rivayetin isnadında bulunan Mücâlid'in zayıf olduğunu belirtmiştir. (Bûsîrî, İthâf'ul Hiyera, 1/248) Ayrıca Abdurrazzâk, Musannef, Hadis no: 10164, 19213'te Abdullâh bin Sâbit'ten Ömer *Radiyallâhu Anh*'ın kıssası olarak rivayet etmektedir. Heysemî'nin belirttiği gibi bu rivayetin isnadında yer alan Câbir el-Cu'fî yalan uydurmakla itham edilen zayıf bir ravidir. (Heysemî, Mecma'uz Zevâ'id, 1/174, no: 809)

[143] Bkz. Muslim, Hadis no: 155-156.

Allâme es-Seffârînî el-Hanbelî *Rahimehullâh* şöyle demiştir:

Durum böyle olması ile beraber, Hızır'a ve başkalarına ne ihtiyaçları var? Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* ashabına Îsâ *Aleyh'is Selâm*'ın semadan ineceğini ve Müslümanların onun yanında bulunacağını haber vermiş ve şöyle demiştir:

«كَيْفَ تَهْلِكُ أُمَّةٌ أَنَا فِي أَوَّلِهَا وَعِيسَى فِي آخِرِهَا.»

"Ben bu ümmetin başı, Îsâ ise sonu olduğu halde bu ümmet nasıl helak olur?"[144]

Mademki, İbrâhîm, Mûsâ ve Nûh *Aleyhim'us Selâm* ile beraber Rasullerin en faziletlilerini (Ulu'l Azm peygamberleri) teşkil eden bu iki şerefli peygamber ve de Âdemoğullarının efendisi Muhammed *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*; bu ümmetin ne avamına ne de havassına karşı saklanmış bir halde yaşamını devam ettirmemiştir. Durum böyle olduğu halde, acaba ümmetten o nebilerin benzeri bile olmayan kimseler nasıl insanlara görünmeden hayatını sürdürebilir?

"Bütün ümmet, Meryemoğlu Îsâ *Aleyh'is Selâm*'ın nüzul edeceği (ineceği) hususunda ittifak etmiştir. Şeriat Ehli'nden hiç kimse bu hususta muhalif olmamıştır. Bunu ancak felsefecilerden, mülhidlerden muhalefetleri kale alınmayan kişiler inkâr etmiştir. Yine onun inerek bu Muhammedi şeriatla hükmedeceği ve gökten indiği esnada bağımsız bir şeriatla inmeyeceği hususunda da icma mün'akid olmuştur (bağlanmıştır). Her ne kadar peygamberliği devam etse ve onunla vasfedilse de bu böyledir." (es-Seffârînî, Levâmi'ul Envâr'il Behiyye, 2/94-95)

[144] Nuaym bin Hammâd, el-Fiten, Hadis no: 1614; İbnu Ebî Şeybe, Musannef, Hadis no: 36971, 19344; İbnu Asâkîr, Târîhu Dimeşk, 47/521-522. İbnu Hacer, hadisin isnadının hasen olduğunu belirtmiştir. (İbnu Hacer, Feth'ul Bârî, 7/6) Hâkim ise el-Mustedrak, no: 4351'de rivayet ederek hadisin Buhârî ve Muslim'in şartına göre sahih olduğunu ifade etmiş, lakin Zehebî bunun mürsel olduğunu ve münker bir haber olduğunu söylemiştir. Vallâhu a'lem.

Şayet Hızır *Aleyh'is Selâm* devamlı bir hayat halinde ise, nasıl olur da Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* bundan hiç bahsetmez, onu ümmetine bildirmez ve (nasıl olur da ondan sonra) Raşid Halifeleri bu konuyu (insanlara) aktarmazlar?

Şunu söyleyen şahsın sözüne gelince: **"Hızır evliyanın nakibidir (lideridir)."**

Ona denilir ki: Muhammed *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in ashabı evliyanın en faziletlileriyken ve onların arasında Hızır *Aleyh'is Selâm* bulunmazken, Hızır'a bu liderlik görevini kim tahsis etti?

Genellikle bu konuda anlatılan hikâyelerin bazıları yalan, bir kısmı ise bir adamın zannına dayalıdır. Misal olarak; bir adamı görüp onun Hızır olduğunu sanan bir şahıs gibi… O kimse, tıpkı Rafiziler'in bir kişi görüp, onun beklenen masum imam olduğunu sanmaları veya iddia etmeleri gibi o da **"Şüphesiz o, Hızır'dı"** demektedir.

İmam Ahmed bin Hanbel *Rahimehullâh*'dan rivayet edilir ki, ona Hızır *Aleyh'is Selâm*'ın hakkında bahsedildiği bir sırada şöyle demiştir: **"Seni gaib/görülmeyen kimseye havale eden, sana adil davranmamıştır."**

Bunu İnsanların dillerine ancak şeytan atmıştır.[145] Biz bu konu hakkında başka bir yerde genişçe bahsetmiştik…

[145] Bu sözün bir benzeri İbrâhîm el-Harbî'den nakledilmiştir. (İbn'ul Kayyim, el-Menâr'ul Munîf, sf. 67, no: 123; İbn'ul Cevzî, el-Mevzû'ât, 1/199)

[Dönemin En Faziletli Kişisinin "Kutub, Gavs" Gibi İsimler İle İsimlendirilmesinin Hükmü]

Şayet kişinin **"Kutub, Gavs, Ferd, Câmi"** sözüyle kast ettiği, kendi zamanının en faziletlisi olan kişi ise, bu mümkündür. Fakat aynı şekilde o zamanda fazilet hususunda iki eşit şahsın veya birbirine eşit üç, dört kişinin olması da mümkündür. Her zamanda insanların en faziletlisinin sadece bir kişi olduğu kesin bir surette ifade edilemez. Bazen bir topluluk içerisinde bulunan kişilerin bazısı, bazı cihetlerden diğerlerinden daha faziletli olur. Bu faziletli olma yönleri açısındansa bazen birbirlerine yakındırlar, bazen de eşittirler.

Bununla beraber döneminde bulunanların en faziletlisi olan kimsenin **"Kutub, Gavs, Câmi'"** diye isimlendirilmesi, Allâh'ın kendisi hakkında bir delil indirmediği bir bidat olup, bu tarz isimlendirmeler ile ümmetin Selefinden ve imamlarından hiçbir kimse konuşmamıştır.

Selef, bazı insanlar hakkında **"O kimse en faziletli kimsedir."** veya **"Döneminin en faziletlilerindendir."** gibi zanlarını hep barındırmışlardır. Fakat onlar, Allâh'ın kendisi hakkında hiçbir delil indirmediği bu isimleri kullanmamışlardır.

Bu isim hakkında görüş ileri sürenler Kutupların ilkinin özellikle Hasan bin Alî bin Ebî Tâlib *Radiyallâhu Anhumâ* olduğunu, sonra bu işin silsile yoluyla sonraki bazı şeyhlere geçtiğini ileri sürerler. Bu, ne Ehli Sünnet mezhebi nezdinde, ne de Râfizî mezhebi nezdinde sahih değildir.

Ebû Bekir, Ömer, Osman, Alî, muhacirlerden ve ensardan ilk olarak öne geçmiş kimseler[146] nerede; Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi*

---

[146] Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ

ve Sellem'in vefatı sırasında, daha yeni temyiz ve ihtilam çağına yaklaşmış olan Hasan *Radiyallâhu Anh* nerede?

Bu tarz şeyleri iddia eden şeyhlerin büyüklerinin bazılarından şöyle dedikleri hikâye edilir: **"Kutub, Ferd, Gavs, Câmi olan kimselerin ilimleri Allâh*u Teâlâ*'nın ilmine, kudretleri ise Allâh*u Teâlâ*'nın kudretine mutabıktır! Allâh'ın bildiğini bilir ve Allâh'ın güç yetirdiğine güç yetirirler!"**

Bu kimseler Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'in de böyle olduğunu, sonra bunun Ondan Hasan'a sonra da kendi şeyhine kadar silsile yoluyla intikal ettiğini ileri sürmektedir. **Bunun açık bir küfür, pis bir cehalet olduğunu ve -değil bir başkası- Rasulullah** *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* **hakkında dahi böyle bir iddianın küfür olduğunu açıklamıştım.** Allâh*u Teâlâ* âyette şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ.﴾

"De ki: "Ben size, 'Allâh'ın hazineleri benim yanımdadır' demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size 'Ben bir meleğim' de demiyorum." (el-En'âm 6/50)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ.﴾

"İslam'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile iyilikle onlara uyanlar var ya, Allâh onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allâh, onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır." (et-Tevbe 9/100)

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ.﴾

"De ki: "Allâh dilemedikçe ben kendime ne bir zarar verme ve ne de bir fayda sağlama gücüne sahib değilim. Şayet gaybı biliyor olsaydım, daha çok hayır elde etmek isterdim ve bana kötülük dokunmazdı." (el-A'râf 7/188);

﴿يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا.﴾

"Ve diyorlar ki: "Bu konuda bizim elimizde bir şey olsaydı, burada öldürülmezdik." (Âl-i İmrân 3/154)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلّٰهِ.﴾

"Bu işte bizim için bir pay varmı?" diyorlardı. De ki: "Bütün iş, Allâh'ındır." (Âl-i İmrân 3/154)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ ۞ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ.﴾

"Bir de Allâh bunu, inkâr edenlerden bir kısmını helâk etsin veya perişan etsin de umutsuz olarak dönüp gitsinler diye yaptı. Bu işte senin yapacağın bir şey yoktur. Allâh, ya tevbelerini kabul edip onları affeder, ya da zalim olduklarından dolayı onlara azap eder." (Âl-i İmrân 3/127-128)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ.﴾

"Şüphesiz sen sevdiğini hidayete erdiremezsin. Fakat Allâh, dilediği kimseyi hidayete erdirir. O, hidayete gelecekleri daha iyi bilir." (el-Kasas 28/56)

Allâh *Subhânehu ve Teâlâ* Rasûl'ü *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e itaat etmemiz hususunda bizlere şöyle emretmektedir:

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ.﴾

"Her kim Rasûl'e itaat ederse, gerçekten Allâh'a itaat etmiş olur." (en-Nisâ 4/80)

Yine ona ittiba etmemizi emrederek Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ.﴾

"De ki: "Eğer Allâh'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allâh da sizi sevsin..." (Âl-i İmrân 3/31)

Allâh*u Teâlâ*, Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e tazim etmemizi, saygı göstermemizi, yardım etmemizi ve Allâh'ın Kitâbı'nda ve Rasûl'ünün Sünneti'nde açıklamış olduğu kendisine ait olan hakları yerine getirmemizi emrediyor. Öyle ki Rasûl'ünü bizim için kendimizden ve ehlimizden bile daha çok sevdiğimiz, insanların en sevilen kimse olmasını vacip kıldı. Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

﴿اَلنَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ.﴾

"Nebi, müminlere kendi canlarından daha önce gelir." (el-Ahzâb 33/6)

Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللهُ بِأَمْرِهِ.﴾

"De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allâh'tan, rasülünden ve O'nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allâh'ın emri gelinceye kadar bekleyin!" (et-Tevbe 9/24)

Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ.»

"Nefsimi elinde tutana yemin ederim ki; sizden hiç biriniz beni, evladından, babasından ve insanların hepsinden daha sevimli görmedikçe iman etmiş olamaz."[147]

"Ömer *Radiyallâhu Anh* Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem*'e şöyle demişti:

«يَا رَسُولَ اللهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي. فَقَالَ: لَا يَا عُمَرُ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْك مِنْ نَفْسِك. قَالَ: فَلَأَنْتَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ

[147] Muslim, Hadis no: 44; Buhârî, Hadis no: 15'de Enes *Radiyallâhu Anh*'tan rivayet etmişlerdir.

نَفْسِي. قَالَ: اَلْآنَ يَا عُمَرُ.»

"Ya Rasûlallâh! Gerçekten sen bana, kendi nefsim hariç herkesten daha sevimlisin!" Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* de dedi ki: **"Hayır Ya Ömer! Nefsinden de çok benim sana sevimli olmam lazım."** Ömer *Radiyallâhu Anh* bunun üzerine: **"Sen bana nefsimden de çok sevimlisin."** dedi. Rasulullah *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* **"İşte şimdi oldu Ya Ömer!"** dedi."[148]

Yine Rasûlullâh *Sallallâhu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır:

«ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ مَنْ كَانَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَمَنْ كَانَ يُحِبُّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلهِ وَمَنْ كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَرْجِعَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ.»

"Şu üç şey kimde bulunursa, bunlarla imanın tadını almış demektir: Allâh ile Rasûl'ü kendisine başkalarından daha sevgili olan kimse; bir kulu seven, fakat yalnız Allâh için seven kimse; Allâh kendisini küfürden kurtardıktan sonra yine küfre dönmekten ateşe atılacakmışçasına hoşlanmayan kimse."[149]

Muhakkak ki Allâh *Azze ve Celle* Kitâbı'nda, yalnız O'na ait olan haklarını, Rasûlleri'nin haklarını ve müminlerin birbirlerine olan

---

[148] Buhârî, Hadis no: 6632.

[149] Buhârî, Hadis no: 16, 21; Muslim, Hadis no: 43'te Enes *Radiyallâhu Anh*'tan rivayet etmişlerdir.

haklarını açıklayıp beyan etmiştir. Ki biz bu konudan başka bir yerde genişçe bahsetmiştik. Allâh*u Teâlâ*'nın şu kavli buna misaldir:

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ.﴾

"Kim Allâh'a ve Rasûl'üne itaat eder, Allâh'tan korkar ve O'na karşı gelmekten sakınırsa, işte onlar başarıyı elde edenlerin ta kendileridir." (en-Nûr 24/52)

Taat, Allâh ve Rasûl'ü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem* içindir. Haşyet ve takva ise bir tek olan Allâh içindir. Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ سَيُؤْتِينَا اللهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللهِ رَاغِبُونَ.﴾

"**Eğer onlar Allâh ve Rasûl'ünün kendilerine verdiğine razı olup, "Bize Allâh yeter. Lütuf ve ihsanıyla Allâh ve Rasûl'ü ileride bize yine verir. Biz yalnız Allâh'a rağbet ederiz** (O'nun ihsanını isteriz)**" deselerdi, kendileri için daha hayırlı olurdu."** (et-Tevbe 9/59)

Bir şeyler vermek Allâh'a ve Rasûl *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'e aittir. Rağbet ise bir tek olan Allâh içindir. Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا.﴾

"Rasûl size neyi vermişse onu alın! Neyi de yasaklamışsa ondan uzak durun!" (el-Haşr 59/7)

Çünkü helal, Allâh'ın ve Rasûl'ü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in helal kıldığı, haram da Allâh'ın ve Rasûl'ü *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in haram kıldığıdır. Yeterlilik durumuna gelince, bu bir tek olan

Allâh'a aittir. Allâh*u Teâlâ* şöyle buyurmuştur:

﴿وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ.﴾

"Dediler ki: Allâh bize yeter!" (Âl-i İmrân 3/173)

Allâh *Azze ve Celle* **"Allâh ve Rasûl'ü bize yeter!"** demedi. Allâh*u Teâlâ* yine şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ.﴾

"Ey Nebi! Allâh, sana ve müminlerden sana tabi olanlara yeter." (el-Enfâl 8/64)

Yani sana ve müminlerden sana tabi olan kimselere Allâh kâfi gelir. Bu açıklama âyeti kerime hakkında mukarrer kılınmış doğru bir açıklamadır. Bu sebeple İbrâhîm ve Muhammed'in -*Salât ve Selâm Onların Üzerine Olsun*- kelimesi şu olmuştur:

﴿حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ.﴾

"Allâh bize yeter. O ne güzel bir vekildir!" (Âl-i İmrân 3/173)

Allâh *Subhânehu ve Teâlâ* en iyi bilen ve hikmeti en bol olandır.

Allâh, yaratılmışların en hayırlısı efendimiz Muhammed'e, ailesine ve ashabına salat ve selam eylesin!

Allâh'ın izni ve inayeti ile kitap burada sona erdi.

Allâh'a hamd olsun!

İÇİNDEKİLER

Hutbet'ul Hâce 5

Mütercimden 7

MUKADDİME 9

Şeyh'ul İslam Ebu'l Abbas Ahmed İbnu Teymiyye Hakkında 9

Kitap Hakkında 15

KABİRLERİ ZİYARET ETMEK VE KABİR EHLİNDEN YARDIM İSTEMEK

[Soru:] 17

[Cevap] 19

[Allâh'tan Başkasının Güç Yetiremeyeceği Şeyi O'ndan Başkasından İstemek Caiz Değildir] 24

[Kulun Güç Yetirebileceği Şeyleri Bazı Durumlarda Kuldan İstemek Caizdir] 32

[Diriden Dua Talebinde Bulunmak] 35

[Meşru Kabir Ziyaretlerinin Keyfiyeti] 39

[Peygamber veya Salih Bir Kimsenin Kabrine Gidip Onlardan Bir Şeyler İsteyen ve Yardım Dileyen Kimselerin Hükmü Hakkında] Fasıl 42

[Birinci Durum: Kabirde Bulunan Kişiden Bir İhtiyacın Giderilmesini veya Ondan Bir şey Yapmasını İstemek] 42

[İkinci Durum: Kabirde Bulunan Kişiden, Kişinin Kendisi İçin Dua Etmesini İstemek] 50

[Nebi *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Kabirleri Mescit Edinmeyi Yasaklaması] 59

[Kabirlerin Üzerine Mescit İnşa Etme ve Kabirlere Adak Adama Hakkında Fetva] 62

[Üçüncü Durum: Hürmet, Değer ve Konum İtibari İle Zat İle Allâh'a Tevessülde Bulunmak] 76

[Meşru Tevessül] 84

[Evliyadan İstiğasede Bulunma] 90

[İbrahim *Aleyh'is Selâm*'dan Sonra Şirkin Mekke Bölgesinde Ortaya Çıkışı] 98

[Kabirlere El Sürme ve Oralara Yönelme Meselesi] 101

[Büyük Addedilen Kimselerin Huzurunda Yapılan Ameller] 103

[Rasûl *Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Büyük ve Küçük Şirkten Nehyetmesi] 108

["Benim İhtiyacım Allâh'ın ve Filan Kimsenin Bereketi İle Giderildi" Gibi Lafızları Söyleyen Kimsenin Durumu] 110

[Kutub, Gavs, Ferd ve Câmi Gibi Kavramların Mahiyeti] 113

[Hızır *Aleyh'is Selâm*'ın Durumu] 123

[Dönemin En Faziletli Kişisinin "Kutub, Gavs" Gibi İsimler İle İsimlendirilmesinin Hükmü] 127